

OSTROVSKI

BU HESAPTA
YOKTU

Çeviren:
Sevgi Sanlı

Cumhuriyet

Küçük Tiyatronun Büyük Yazarı: Aleksandr Ostrovski

Moskova'daki "Maly Theatre" (Küçük Tiyatro) "Ostrovski'nin Evi" diye bilinir. Aleksandr Nikolayeviç Ostrovski (1823-1886) on dokuzuncu yüzyılın ortalarında Rus tiyatrosuna damgasını vuran adamdır. Bugün hâlâ ülkesindeki tiyatroların dağarında yer almakla kalmaz; sınırları çoktan aşan oyunları tiyatro dünyasının başkentlerinde tekrar tekrar oynanır.

Babası Nikolai Fedoroviç ünlü, varlıklı bir avukattı. Aleksandr'ın annesi ölünce genç, güzel, zengin barones Emilia Andreyevna von Tessin'le evlendi. Mülküne mülk, parasına para kattı. İsveç asıllı barones kendi çocuklarından başka üvey oğlu Aleksandr'ın da eğitimiyle ilgilenmiş, onun yabancı diller ve müzikteki yeteneğine hayran olmuştu. Güzel bir tenor sesi olan delikanlı notaları da yazılar kadar severek okuyup yazıyordu. Aleksandr, "gimnasium"u birincilikle bitirdikten sonra babasının ısrarıyla hukuk eğitimi gördü. İlk önemli oyunu "İflas Bayrağı"nı yazıncaya kadar mahkemelerde dolanıp durdu. Gel gelelim avukatlık yılları daha çok oyunları için malzeme toplamasına yaradı. Daha sonra "Aile İçinde Kalsın" adıyla da bilinen bu oyun dalavereci tüccar sınıfının yaşamını realist çizgilerle çiziyordu. Sansürün hışmına uğradığı için tam on üç yıl sahnelenmesi yasaklandı. Ama daha sahnelenmeden yazarına ün getirmişti. Tiyatro yeteneği yazarlıkla sınırlı kalmayan Ostrovski oyunu belli çevrelerde okuyor, sesini bile değiştirmeden, ilginç tonlamalarla kadınlı erkekli bütün kişileri dinleyenler için hayata geçiriyordu. Her kişinin uyumlu bir biçimde bütüne hizmet etmesi, başkalarını ezerek sıvrilmeye çalışmaması daha o zamandan inandığı, bizzat uyguladığı bir dramaturjiydi.

Daha sonra yazdığı "Fakirlik Ayıp Değil" adlı komedi bir hayli başarı kazandı. Bunu "Kozma Minin" ve "Vasilisa Melenteva" gibi tarihi piyesler izledi. "Karların Kızı" adlı fantezisini Rimsky-Korsakov bir opera yaptı.

Yine de en başarılı yapıtları Rusya'daki orta sınıf, tüccarlar ve küçük toprak sahipleri üstüne yazdığı oyunlar ve komedyalardır. En önemli rollerinden birini "Çeyizsiz Gelin"de oynayan Stanislavski, yazardan çok etkilendiğini söyler:

"Volga'daki küçük kentlerden birinde Avrupa limanlarına gidip şık giyinmesini, hava basmasını öğrenen tüccarlar yüreklerinde hâlâ hayvanoğlu hayvandırırlar. Yarı çingene, güzel Larissa bir handa çigan melodileri söyler. Eski bir kurtizan olan annesi onu en fazla para bastırana satmak hevesindedir. Volga'dan, eski subay, şimdi gemi sahibi olan Paratov gelir. Gelişi bir olaydır. Larissa'yı baştan çıkarır. Adamın evli olduğu anlaşılınca birtakım acı olaylar birbirini kovalar. Kızla evlenmek isteyen çekingen, tutucu Karandışev ile Paratov birbirlerine ateş ederken çeyizsiz gelin vurulur.

"Ostrovski'nin zengin, kusursuz dilinin hakkını verememek korkusu beni dehşete düşürüyordu. Ancak kırk derecelik ateşle tiyatroya gelip kendimi unuttuğum ve Paratov'un insanca yönlerini de kavrayabildiğim gece iyi bir oyun çıkarttım."

Ostrovski, ailesinin onaylamadığı güler yüzlü, tatlı dilli, ama okuyup yazması bile olmayan Agafia İvanovna'yı eve getirince baba ocağından kovuldu. Bir tavanarasına sığınan gençler çok sıkıntılı yıllar geçirdiler. Evlilik dışı çocukları yaşamadı. Çevresi çekici aktrislerle dolu olan Aleksandr, Agafiya ölünceye kadar ona sadık kaldı.

İkinci aşkı bir serf olarak doğan, ama çalışkanlığı, direnci, üstün yeteneğiyle baş oyunculuğa yükselen Lubov Kositskaya idi. Olağanüstü bir sesi olan kadın drama kadar opera, vodvil ve faraslarda da başarılıydı. Ostrovski'nin kendisi için yazdığı, belki ilk Rus feminist eğilimli yapıt sayabileceğimiz "Fırtına"yı oynadığı zaman o sırada kent dışında bulunan yazara "Fırtına Moskova'da kıyametleri kopartıyor" diye yazmıştı. Gerçekten kazanılan başarı müthişti. Kositskaya ömrünün sonuna kadar yazarla dostluğunu sürdürmüştü, ama onun evlenme teklifini kabul etmemişti.

Kositskaya kendinden bir hayli genç, yakışıklı, ama yeteneksiz ve hayırsız bir oyuncuyla hayatını birleştirdi, Ostrovski de kendinden bir hayli genç, güzel, ama yeteneksiz bir oyuncuyla evlendi. Ama Maria Vasilyevna hayırlı çıktı ve yazara altı çocuk doğurdu. Tabii ailesini geçindirebilmek için çok daha fazla çalışması gerekiyordu. İşten baş kaldıramasa bile çocuklarının üstüne titrer, bir tanesi hastalansa günlerce eline kalem kâğıt alamaz, bir konuk holde altı çocuğu bir arada görürse, "İşte en güzel eserlerim" diye övünürdü.

Yazları ailece Şçelikovo'daki büyük eve giderlerdi. Aleksandr ile kardeşi Mikhail bu konak yavrusunu babaları ölünce üvey annelerinden satın almışlardı. Mikhail, St.Petersburg'da önemli bir devlet memuru olduğu için buraya seyrek gelirdi. Evin kapısı dostlara, yoksul oyunculara, özellikle yazarın balıkçılık merakını paylaşanlara açıktı.

Aleksandr burada sağlıklı, rahat, güzel günler geçirebilirdi. Ne var ki sansür hâlâ belini büküyor, yapıtlarının oynanabilmesi için yüksek memurlara meram anlatmaya çalışmak gücüne gidiyor, tiyatronun geleceğinin mankafaların elinde olması kanını başına sıçratıyordu. Masrafların gittikçe

artması soluk aldirmiyordu ona.

1860'lı yıllarda Rus tiyatrosuna yirmi beş yapıt armağan etmişti. Molière, Dumas ve Shakespeare'den yaptığı çeviriler de cabası. Tiyatrolar onun sayesinde bol bol para kazanıyor, ama yazarın iki yakası bir araya gelmiyordu. Biraz telif hakkı alabilmek için şuna buna yüzünü dökmek hiç ona göre değildi. Tiyatrodan vazgeçmeyi ciddi ciddi düşünmeye başladı. Hiç değilse artık çağdaş komediler yazmayacak, belki bir iki tarihi oyunla yetinecekti. Kanıyla canıyla kendini tiyatroya adanmış biri zaman zaman "Bıktım artık, tiyatroyu gözüm görmesin" dese de bu tövbe uzun sürer mi!

Ostrovski tiyatronun her yönüyle ilgiliydi, yönetmenliğin henüz bir meslek sayılmadığı günlerde gençlere, bu arada Stanislavski'ye ışık tutan bir yönetmen, Nemiroviç Dançenko'yu yüreklendiren bir oyunculuk eğitmeniydi. Oyunculara iyi bir eğitim verilmeden tiyatro yapılamayacağına yürekten inanıyordu.

Ostrovski büyük tövbesinden sonra birbirinden güzel komedyalar vermeyi sürdürdü. 1855'ten 1886'da ölünceye kadar seksen tane oyun yazdı. Bir yandan "Oyun Yazarları Derneği"ni kurup yazarların haklarını savunmak, öbür yandan oyunculuk eğitimi veren bir okul açmak heyecanla sarıldığı işler arasındaydı. 1885'te büyük mücadeleler sonucunda Moskova İmparatorluk Tiyatrosu'nun başına getirildiği zaman sağlığı bozulmuş, yüreği teklemeye başlamıştı. Bir yıl sonra Shakespeare'den çevirdiği "Antonius ile Kleopatra" metni üstünde çalışırken bu eşsiz yürek duruverdi.

Ostrovski'nin yazdığı en çarpıcı politik satir olan "Bu Hesapta Yoktu" ya da "En Akıllı Adam da Yanılabilir" 1868'de kaleme alındı. İlk kez 1869'da St. Petersburg'daki Aleksandrinski Tiyatrosu'nda oynandı. Herkesi alaya alıp taşlamalar yazan bir genç adam, Yegor Glumov, (bu ad, eğlenmek anlamına gelen 'glumitsya' fiiline dayanır) bu yolla bir yere varamayacağını anlayınca çevresindeki mevki ve servet sahibi budalaları pohpohlayarak avucunun içine alır. Bu gidiş zaman zaman midesini bulandırmaktadır. İçindeki zehiri günlüğüne kusarak ferahlar. Erkekleri kandırıp kadınları büyüleyerek rahat bir işe, bol paraya, dolgun bir drahoması olan genç bir kıza kavuşmak üzeredir. Gel gelelim en akıllı adam bile bazen bönlük eder, ihtiyatı elden bırakıverir.

Bu oyun 1944'te David Magarschak'ın çevirisiyle İngiltere'de basıldı ve oynandı. Fırtına 1900'de New York'ta, 1929'da Londra'da sergilendi. Anglosaksonlar, Ostrovski'nin zengin dilini, bol kullandığı atasözlerini ve deyimleri, oyunlarındaki bölgesel rengi kendi dillerine aktarmakta zorlanmışlardır. Türkçenin Rus deyimlerini, halk dilindeki kıvraklığı, mizah anlayışlarını bize getirmek, bize mal etmek için çok daha elverişli olduğunu söyleyebilirim. Örneğin halktan bir kadın olan falcı Manyefa'nın tekerlemelerini "Gözlüye gizli yoktur... Görenedir görene, köre nedir köre ne? Bin bilsen de bir bilene danış... Kime niyet, kime kismet... Göğe direk, denize kapak olur mu?" gibi

deyişlerini İngilizce metinlerde bulamazsınız. Oyunun önemli kişilerinden Krutitski (Moskova genel Valisi Zavkrevski'yi andırdığı söylenir) yaşlı, tutucu bir adamdır. Ozerov ekolüne mensup olduğu için dili eskimiş bazı yazılarını Glumov'un çağdaş Rusçaya çevirmesini ister. Bu adamı Osmanlıca konuşurmak çeviriye bir renk kattı.

"Bu Hesapta Yoktu" 1974'te Ankara Devlet Tiyatrosu'nda Sevgi Sanlı'nın çevirisi, Nihat Akçan'ın rejisiyle oynandı. Rusçayı ve Rus Tiyatrosu'nu çok iyi bilen İsmail Ağlagül'e, gerek metnin özgün dildeki aslıyla karşılaştırılmasından, gerek oynanış üslubundaki bazı özellikleri bize iletmesinden ötürü teşekkür borçluyuz.

Glumov rolünde Cihan Ünal kariyerinin en başarılı rollerinden birini oynadı. Beyhan Saran'ın Madam Glumovası, Sadrettin Kılıç'ın Grodulini, Meral Gözendor'un Kleopatrası unutulmaz. Engin Şenkan ile Alp Öyken konservatuvardan yeni mezun oldukları halde Mamayev ile Krutitski gibi yaşlı başlı, kerli ferli adamları nasıl da ilginç, nasıl da inanılır kıldılar. Maral Ünal'ın Manyefasını görmemek bir kayıptır. Kurçayef'de Cemil Özbayar sıırım gibi bir süvari zabitiydi. Madam Turisina'da Suna Akbel, Maşa'da Işıl Poyraz seslerini, jestlerini ayrıntılarıyla anımsadığım oyuncular.

1984'te aynı oyun, aynı çeviriyle, ama değişik bir ad altında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda oynandı. "Utanmazın Defteri"ni yöneten Nedret Güvenç'ti. Erhan Yazıcıoğlu'nun Glumov'la başını çektiği seçkin oyuncu kadrosunda Filiz Toprak, Metin Çoban, Ayşegül İşsever, Yavuz Şeker, Emin And, Tanju Tuncel gibi adlar vardı.

Ankara Sanatseverler Derneği 1973-74 tiyatro sezonunda "Bu Hesapta Yoktu"yu Nihat Akçan'ı en iyi yönetmen, Cihan Ünal'ı en iyi erkek oyuncu, Sevgi Sanlı'yı en iyi çevirmen seçerek ödüllendirdi. Birbirine uzanan iki eli, gülen ağlayan tiyatro masklarıyla birlikte sunan bu güzel heykelciği sevgiyle, onurla saklarım. Ostrovski'nin parlak zekâsı, sımsıcak yüreği, tükenmeyen tiyatro sevgisiyle ülkeme el uzatmasında benim de parmağım varsa kendimi çok, ama çok şanslı saymaz mıyım!

Sevgi Sanlı

Bu Hesapta Yoktu - Kişiler

YEGOR DİMİTRİÇ GLUMOV: Genç, zeki, kurnaz, yakışıklı bir adam.

GLAFİRA KLİMOVNA GLUMOVA: Yegor'un annesi, suç ortağı.

STYOPKA: Uşakları.

NEYEL FEDOSEYİÇ MAMAYEV: Kısa, tıknaz, komik bir adam, 55 yaşında.

KLEOPATRA İLVOVNA MAMAYEVA: 40 yaşlarında, daha genç görünmeye çalışan, cilveli bir kadın. Mamayev'in eşi.

KRUTİTSKİ: 60 yaşlarında, ince uzun, kibar görünümlü bir

İVAN İVANOVIÇ GORODULİN: 35 yaşlarında, iyi giyinen, önemli bir devlet memuru.

SOFYA İGNATİYEVNA TURİSİNA: Orta yaşlı, güzel, solgun, dindar bir kadın. Zengin bir tüccarın dul karısı.

MAŞENKA: Genç, güzel bir kız. Turisina'nın yeğeni.

YEGOR VASİLİÇ KURÇAYEV: İnce uzun, yakışıklı, bir genç süvari subayı.

GOLUTVİN: 30 yaşlarında, işsiz güçsüz şantajcı.

MANYEFA: İri yarı, içkiye düşkün falcı kadın. **MATRİOŞA:** Şişman, komik bir kadın. Turisina'nın arkadaşı.

LUDİNKİ: Zayıf, pasaklı, komik bir kadın, Turisina'nın arkadaşı.

MAMAYEV'İN UŞAĞI

GRİGORİ: Turisina'nın uşağı. Dobra dobra konuşur.

ZAMAN: 1860 YILI.

YER: Moskova ve Moskova dışı.

BİRİNCİ PERDE

Sahne I : Glumov'un evi.

Sahne II: Mamayev'in evi.

İKİNCİ PERDE

Sahne I : Madam Turisina'nın Moskova yakınındaki evi. Sahne II: Glumov'un evi.

ÜÇÜNCÜ PERDE

Madam Turisina'nın evi.

Birinci Perde

SAHNE I

Glumovların Moskova'daki apartmanlarının oturma odası. Daha şık, daha modaya uygun bir oturma odasına yakışacak bir iki parça eşya bir yana bırakılırsa, fakirce döşenmiştir. İki kapı vardır. Sağdaki hole, ikincisi dairedeki öbür odalara açılır. Uşak Styopka, sırtında bir gömlek, aylak aylak dişlerini karıştırır. Odada beş aşağı beş yukarı gezinen Glumov sahne gerisindeki kapıya doğru giderek seslenir.

GLUMOV - Anne! Haydi şu mektupları yazıver, n'olursun.

MADAM G. - Evde ağza konacak bir lokma yemek yok.

GLUMOV - Sen benim dediklerimi yap hele, görürsün bak, nasıl tıka basa doyarız.

MADAM G. - Yazdıracak başka birini bulaydın keşke. (Görünür.)

GLUMOV - İtiraz istemez.

MADAM G. - (Styopka'ya.) Kalk ayağa, aylak herif, doğru mutfığa! Kaç haftadır semaver parlatılmadı.

STYOPKA - Kaç haftadır metelik almadım. İhtiyar öldü öleli.

MADAM G. - O durağı cennet olan efendinden öyle saygısızca söz etme. Ruhu şad olsun. Ne duruyorsun, yıkıl karşımdan. Seni gözüm görmesin. (Yazı masasına giderek, kâğıt, kalem ve mürekkep çıkarır)

STYOPKA - Sanki ben de buraya bayılıyordum. Böyle külüstür evlerde oturmaya alışkın değilim. Siz buraya taşınınca bir ben kaldım adamlarınızdan. Sizi bırakmadığıma şükredin.

MADAM G. - Bu ülkenin uğradığı en büyük felaket serflerin serbest bırakılması oldu.

STYOPKA - Küçük beyin hatırı olmasa zor kalırdım burda. Ama çok geçmeden gene konaklara kurulacağız sayesinde.

GLUMOV - Haydi göreyim seni, git de Bay Mamayev'in uşağıyla o işi pişiriver. Biriktirdiğin paralardan ne kaldı?

STYOPKA - İki yüz ruble kadar, efendim.

GLUMOV - Saçmalama. En az beş yüz rublen vardır. Bana elli ruble daha ödünç ver.

STYOPKA - (Hafiften homurdanarak, eski bir kese çıkarıp içini araştırır.)

MADAM G. - (Bir mektubun kopyasını çıkarmaktadır.) Bu ne Yegor? Yazını okuyamıyorum. Kurçayev neymiş?

GLUMOV - (Omzunun üstünden bakarak.) "Kızları baştan çıkararak bir aşağılık." (Uşaktan parayı alarak) Sağol... Al bakalım beş ruble Mamayev işi için, beş ruble erzak düzmeye, iki ruble de sana.

STYOPKA - Çok teşekkür ederim, efendim. (Kapıya doğru gider.)

GLUMOV - Zorda kalmazsan yiyecek için para verme.

STYOPKA - (Dışardan.) Baş üstüne efendim.

MADAM G. - (Arkasından bakarak.) İğrenç herif. (Glumov'a.)

O rublelerden onunu da bana ver bakayım. Baban öldüğünden beri yeni bir şapka alamadım. Onun sağlığında da ancak üç ayda bir alırdım. Cimri moruk!

GLUMOV - (Parayı verir. Kadın kapar.) Haydi, bitir şu mektupları.

MADAM G. - Boşuna zahmet. Madam Turisina, yeğeniyle evlenmene dünyada razı olmaz. 20.000 rublelik drahoma...

GLUMOV - Zaten gözüm onda.

MADAM G. - Bu kadar parayla bir prens, bilemedin bir general bulurlar. Kurçayev de kızı alamayacak. Onun için böyle imzasız mektuplar yazmanın ne gereği var? Öz amcanın torunu üstelik.

GLUMOV - Sanki senin umurundaydı. Adamı bilirsin, uçarı bir süvari subayı. Eline para geçse kumarda çarçur eder.

MADAM G. - Mektupların bir işe yarayacağını bilsem.

GLUMOV - Bu benim bileceğim iş.

MADAM G. - Sence bir umut var mı?

GLUMOV - Hiç şüphen olmasın. Sevgili anneciğim, oğlunu iyi tanırsın. Açık göz, kurnaz, hınzır herifin biriyim. Kendimden daha iyi durumda olanları çekemem. Sana çekmişim, besbelli. Babam sağken, biz para içinde yüzerken ne yaptım ben? Can sıkıntısından, öfkeden kahrolarak şurda burda sürtmekten, şuna buna taşlamalar yazmaktan başka ne halt ettim? Ama geçim derdine düşünce anladım ki, bu şehri yöneten aptallarla alay etmek karın doyurmaz. Marifet, onların enayiliklerinden yararlanmayı bilmek. Ne yazık, Moskova'da bir meslek sahibi olmayı düşünemezsiniz. Burada çene çalmaktan başka iş yapılmaz. Ancak zengin bir kız alıp işi az, maaşı dolgun bir göreve atandın mı sırtın yere gelmez.

MADAM G. - Nerde bulacaksın böyle görevi?

GLUMOV - Devlet hizmetinde tabii. Moskova'da başarı kazanmanın yolu nedir? Hiçbir iş görmeyeceksin ama çenen makas gibi işleyecek. Önemli olan laf etmek ve laf taşımaktır. Benim de ağzım laf yapar hani. Bu ağzından zehirli alev saçanlar cennetinde tutunmama kim engel olacak. Hiç kimse.

MADAM G. - Öyleyse, çeneni kapat da şu mektupları yazayım.

GLUMOV - (Odanın içinde dolaşıp bir şey arayarak.) Hatıra defterimi gördün mü anne?

MADAM - Orada, masanın üstünde.

GLUMOV - (Alır.) Teşekkür ederim. Yergiler, taşlamalar yazmak benim neyime? Artık böyle şeylere paydos. (Kendini bir koltuğa atarak.) Bundan böyle dalkavuğun daniskası olacağım. Yaltaklanmak, yüz suyu dökmek, yağ çekmek: Seçkin Moskovalıların anladığı tek dil budur. Önce Madam Turisina'nın çevresinden başlıyorum işe. Onları sıkılmış limon gibi bir köşeye attıktan sonra bir başka çevreye geçerim.

MADAM G. - Sus Allahaşkına. Başım ağrıyor. Bu da nesi? Kuryaçev neymiş, neymiş?.. Bir criminel mi?

GLUMOV - Hayır, bir liberal. Bu sersemli, bu aptalları pohpohlarken ne yapacağım, biliyor musun anne? Bir yere içimi boşaltmam gerek, yoksa çıldırırım. (Defteri gösterir.) Şu günlük, benim sır ortağım olacak. İçimde kabaran zehri buraya akıtacağım. Dudaklarımdan bal dökülecek. Gecenin

ıssızlığında yapayalnız, insanların küçüklüğünü yansıtan bu öyküleri yazacağım. Sadece kendim için. Yazar da ben, okur da. (Sokak kapısı çalınır.)

MADAM G. - Styopka! (Uşak ceketini giyerek içeriye girer.)

STYOPKA - O subay geldi efendim, hani o süvari alayındaki. Başka bir bayla birlikte bir arabadan indiler. İkisi de çakırkeyif bana sorarsanız.

MADAM G. - Kurçayev. Ne istiyor acaba?

GLUMOV - Ne isteyecek? Gene salaklığımı göstermeye gelmiştir.

MADAM G. - (Styopka'yı izleyerek.) Ceketini düğmele, o ay çiçeği çekirdeklerini çıkar ağzından. On yıl önce olsaydı bir temiz dayak yerdin...

STYOPKA - (Hole giderek.) ama on yıl öncesinde değiliz. Eski çamlar bardak oldu.

MADAM G. - (Telaşla giderek.) Aman, şu mektupları göz önünden kaldırayım. Yegor, sen de şu defterini saklasan iyi edersin. Yabancıların karıştırmasını istemezsin herhalde.

GLUMOV - Her şeyi olduğu gibi bırak anne. STYOPKA - (Gelişlerini bildirir.) Bay Kurçayev ile Bay Golutvin.

KURÇAYEV - (O dönemin tipik bir süvarisidir. İnce, uzun, asker görünümlü, yüzünde boş bir ifade olan bir delikanlı. Çakırkeyif olduğu için her zamankinden daha canlı, daha candandır. Kendinden birkaç yaş daha büyük olan arkadaşı, gülünçlüğe kaçan bir özenle giyinip kuşanmıştır. Onun da başı dumanlıdır.) Glumov, iki gözüm, seni çok aziz bir dostumla tanıştırmak istiyorum. Ah, affedersiniz Madam Glomova, özür dilerim. (Topuklarını vurarak elini öper.) Nasılsınız? Sıhhatiniz nasıl?

MADAM G. - Pek iyi değil... Ermiş kocacığım aramızdan ayrılalı ancak altı hafta oldu, ruhu şadolsun. Ama dayanıyorum, şu zavallı Yegorumun hatırı için dayanıyorum...

KURÇAYEV - İzin verirseniz, size çok aziz bir dostumu tanıtayım.

GOLUTVİN - (Madamın elini öperek.) Enchantée Madame.

GLUMOV - (Aylakça kapıdan bakan uşağa.) Styopka, durma. Git de o işi hallet bir an önce. Anlaşıldı mı?

STYOPKA - Hay hay efendim. (Çıkar.)

KURÇAYEV - (Golutvin'i Glumov'a doğru götürerek.) Birbirinizi seveceğinizden eminim. Golutvin cin gibi zekidir. Glumov - Golutvin. (Golutvin'i Glumov'un kollarına iter nerdeyse.) İşte, onu sana emanet ediyorum.

GLUMOV - (Dönüp günlüğünü bir çekmeceye koyarak.) Sorumluluğunu üstüme alamam. (Duraklama.) Bu, Bay Golutvin'i ilk görüşüm değil.

GOLUTVİN - Sesinin tonunu pek beğenmedim.

MADAM G. - (Alçak sesle.) Ermiş babacığı öleli, ruhu şad olsun, kendinde değil zavallı çocuk. Buyrun, oturun, rica ederim. Beni hoşgörürseniz bitirilecek mektuplarım var. (Masanın başına oturarak, bundan sonraki sahne boyunca yazmayadevam eder. Ara sıra başını kaldırıp Kurçayev'e bakar.)

KURÇAYEV - Tabii. Tabii. Şöyle otur, Golutvin.

GLUMOV - Bu ziyareti neye borçlu olduğumu sorabilir miyim? Vaktim çok dar baylar. Ne istiyorsunuz? (Oturur.)

GOLUTVİN - (Kurçayev'le bir bakışmadan sonra.) Mon cher ami, bize şiirlerinizi gösterir misiniz?

GLUMOV - Şiirlerimi mi, siz yanlış kapı çalmışsınız.

GOLUTVİN - Mais non, mais non! Vous êtes trop modeste, mon cher.

GLUMOV - (Masaya oturup bir kalem alarak bir kâğıda bir şeyler çizen Kurçayev'e.) Kâğıtlarımı karalamayın lütfen.

KURÇAYEV - Affedersin Yegorcuğum... Senin şiir yazdığını bal gibibiliyoruz. Hani şunu bunu alaya alan şiirler vardır, ne derler onlara?

GOLUTVİN - Taşlama. (Glumov'a dönerek.) Kısacası sizde bir takım taşlamalar varmış. Bunlar bize gerekli.

GLUMOV - Özür dilerim. Bende yok öyle şey.

KURÇAYEV - Saklama... Biliyoruz biliyoruz. Kaç kişiden işittik. Kentte herkes üzerine çok komik şiirler yazmışsın. Ne olur bir iyilik ediver de şu aziz dostumun elinden tut. Bir gazetede dedikodu yazarı olmak istiyor.

GLUMOV - Ya öyle mi? (Golutvin'e.) Şimdiye kadar bir şey yazdınız mı?

GOLUTVİN - Bir şey mi? Her şey yazdım. Romanlar, öyküler, oyunlar, denemeler, destanlar...

GLUMOV - Bunlar yayınlandı mı?

GOLUTVİN - Hayır. Hiçbiri yayınlanmadı.

KURÇAYEV - Çok üstün yapıtlar bunlar, dert orda.

GLUMOV - Sen okudun mu?

KURÇAYEV - Hayır ama, bana anlattı.

GOLUTVİN - (Sözünü keserek Glumov'a.) Bugün kimse dedikodudan başka bir şeyle ilgilenmiyor. Kim ne yapmış, ne türlü rezillikler çevirmiş! Ben de bunları yazmaya karar verdim.

GLUMOV - Sizin yerinizde olsam uzak dururdum böyle işlerden. Tehlikeli olabilir.

GOLUTVİN - Tehlikeli mi? Ne demek istiyorsunuz, gece evime giderken üstüme mi çullanırlar?

GLUMOV - Birkaç kamçı yemekle kurtulursanız, şükredin.

GOLUTVİN - (Kısa bir duraklamadan sonra.) Moskova'da böyle şeyler olmaz, aziz dostum. Böyle barbarlıkları biz daha az uygar kentlere bıraktık.

GLUMOV - Öyleyse ne duruyorsunuz, yazın.

GOLUTVİN - Ama kimden söz edeyim? Kimseyi tanımıyorum ki.

KURÇAYEV - Bana bak Yegor. Senin bir günlük tutup herkesleri batırdığını, kimsenin iler tutar yerini bırakmadığını işittik.

GOLUTVİN - Moskova'da en keskin ve en şirin taşlamalar sizin kaleminizden çıkarmış. Yalvarırım, şu günlüğü ödünç verin bana.

GLUMOV - Günlük münlik yok bende.

KURÇAYEV - Bırak bu ağızları, bize yutturamazsın.

GOLUTVİN - Sizden sadece materyel istiyorum, mon cher, düşünün sizin materyelinizle benim yeteneğim bir araya gelince ne paralar kırarız.

KURÇAYEV - Gözünü seveyim, Yegor. Şu arkadaşa bir iyilik et. Gerçekten paraya ihtiyacı var. Hep başkalarının kesesinden içip küçük düşüyor.

GOLUTVİN - Çalışmak istiyorum, işe susamışım ama ne yazık malzemem yok.

GLUMOV - (Kalkarak.) Dedim ya, yanlış kapı çaldınız. (Kurçayev'in önünden bir kâğıt alarak) Bu ne resmi? Bir suaygırı mı?

KURÇAYEV - Suaygırı değil. Pek sayın amcam Neyel Fedoseyiç Mamayev'in resmi. Tabii, bir suaygırı biçiminde çizilmiş.

GOLUTVİN - Nasıl, zengin, nüfuzlu biri mi?

KURÇAYEV - İşin kötüsü, miras bırakacak bir yığın parası var. Onun için amcama hep akıl danışmak zorunda kalıyorum. Kendisine akıl danıştınız mı keyfine diyecek yoktur.

GOLUTVİN - (Resmi Glumov'dan alarak.) Excusez moi, Monsieur. Şimdi bu resme eğlenceli bir söz bulduk mu, gazeteye veririz. Durun, gerçekten komik bir şey uydurmalı... Ne diyelim... Buldum... Konuşan suaygırı.

KURÇAYEV - (Gülerek resmin altına yazar.) Konuşan suaygırı. Ama bana bak iki gözüm, bu resmi gazetelerde yayınlatabamayız. Ne de olsa amcam.

GLUMOV - (Resmi ondan alarak cebine atar.) Benim de akrabam.

GOLUTVİN - Biraz daha anlat amcanı. Benim taşıyabileceğim başka özellikleri var mı?

KURÇAYEV - Pek akli başında değil, bence. Üç yıldan beri ev arıyor. Taşınmaya niyeti yok. Kapı kapı gezip insanların başını şişirmek için bir bahane. Dostlaralışverişte görsün. Sabah sabah yola çıkıp on kadar ev dolaşır. Ev sahipleriyle, kapıcılarla çene çalar. Dükkânlara uğrayıp havyarların, fûme balıkların tadına bakar. Bir sandalyeye kurulup zavallı çirakların kafasını ütüler. Bu beyefendiyi nasıl başlarından savacaklarını bilemezler. Ama kendisi zevkten dört köşe olur. Çok faydalı bir sabah geçirdiğine inanır. (Glumov'a dönerek.) Laf aramızda, karısı, Kleopatra yengem sana aşık olmuş.

GLUMOV - Yok canım! Sahi mi?

KURÇAYEV - Geçen akşam seni operada gördü. Kim bu delikanlı diye bana sora sora bir hal oldu. Gözleri yuvalarından uğradı, sana bakacağım diye boynu kopacaktı nerdeyse... Bak karışmam, bu iş şakaya gelmez.

GLUMOV - Ben şaka etmiyorum. Her işi alaya alan sensin.

KURÇAYEV - Her neyse, kulağında bulunsun. (Madam Glumova'ya bir göz attıktan sonra alçak sesle.) Senin yerinde olsam bu durumdan yararlanırdım. Şimdi bize şu hatıra defterini gösterecek misin?

GLUMOV - Hayır.

KURÇAYEV - İnsafsızlık etme.

GOLUTVİN - Şöyle köşeciğinden bakalım.

GLUMOV - (Susar.)

GOLUTVİN - Bir kaç taşlama verin öyleyse... Tek bir şiir... Bir dize.

GLUMOV - Size söyledim. Bende şiir filan yok.

GOLUTVİN - (Birden kalkıp kapıya doğru yürüyerek.) Burada boşuna nefes tüketiyoruz. Gidip karnımızı doyuralım. (Çıkarken madamı başıyla selamlayarak.) Bonjour madame. Mersi.

MADAM G. - (Nazikçe gülümseyerek.) Pek çabuk kalktınız. (Kurçayev'e dönerek.) Of, bu mektuplardan sıkıldım. Başım çatlıyor. İmlamı bile şaşırıyorum. Aşağılık bir zampara... Aşağılık kaç "ş" ile yazılır? Bir mi, iki mi?

KURÇAYEV - Aşağılık... Aşağılık... Durun bakayım. Bir "ş" ile.

MADAM G. - Tabii, tabii. Teşekkür ederim.

KURÇAYEV - Size bir yardımım dokunabilir mi? Mektuplarınızı uşağımla yollatayım mı?

MADAM G. - Çok naziksiniz. Sizi zahmete sokmak istemem. Güle güle. Gene buyurun. Bunu saymayız. Oturmaya da gelin. Bizi aramanız beni her zaman sevindirir. (Elini Kurçayev'e öptürür.)

KURÇAYEV - İlk fırsatta gelirim. (Topuklarını birbirine vurur. Dışarıya çıkmak üzereyken Glumov onu durdurur.)

GLUMOV - Böyle bir herifle niye düşüp kalkarsın?

KURÇAYEV - Cin gibi zeki bir adam. Zeki insanlardan hoşlanırım.

GLUMOV - Allah için, zekâsı kulaklarından taşıyor.

KURÇAYEV - Bize göre zeki, hiç değilse. Gerçekten zeki adamlar bize yüz vermezler. (Çıkar.)

(Golutvin onu dışardaki kapıda beklemektedir. Kapı kapanınca Glumov kasılmayı bırakır, kahkahalarla gülmeye başlar. Coşkun bir sevinçle odada üç aşağı beş yukarı gezinir.)

GLUMOV - İşler tıklarında anne, planlarım birer birer gerçekleşiyor. İşimiz iş, Kleopatra yengenin beni locasından gözetlediğini biliyordum. Dikkatini çekmek için elimden geleni yapmıştım. Bol bol profilden poz verdim. Duygulu, romantik bir genç gibi görünmeye çalıştım.

MADAM G. - Şu Mamayev var ya, kadının kocası, asıl onu tavlamaya bakmalısın. Neden Kurçayev onun mirasına konacakmış? Bu miras sana kalmalı, Yegor. Ona da imzasız bir mektup yazayım mı?

GLUMOV - Yok. Yok. Ben her işi güzelce planladım. Mamayev üzerine yeteri kadar bilgim var. Adamın elliye yakın amca çocuğu, hala kızı, dayı oğlu var. Onunla daha karşılaşmadık, ama ben de bu sürü sepet akrabaları arasındayım. Adam kardeş çocuklarından birini seçip varını yoğunu onun üstüne yaptırıyor. Bıkıncaya kadar. Bıktı mı kışına bir tekme, kapı dışarı. Bu kez bir başkasını gözüne kestirip, mirasçısı ilan ediyor... Ama Kurçayev çabuk gözden düşecek... Şu küçük suaygırı resmi çok işe yarayacak. (Cebinden çıkarıp gene koyar.) Bir kez Mamayevlerle dost oldum mu, merdivenin ilk basamağına çıktım demektir. Onların aracılığıyla Krutitski ve Gorodulin'i tanıyabilirim. Bu iki adam hem yüksek kademeli birer devlet memuru, hem de Madam Turusina'nın yakın dostlarıdır. Bir kere de bu sayın bayanın evine adım attım mı artık beni kimse durduramaz.

MADAM G. - Hepsi pek âlâ, pek güzel, ama ilk adımı atmak zor.

GLUMOV - Merak etme, ben ilk adımı attım bile. Mamayev bu sabah buraya geliyor.

MADAM G. - Ne dedin, ne dedin?

GLUMOV - İhtiyar sokak sokak dolaşıp evlere bakmaya bayılmış. Bunu birkaç gün önce öğrenmiştim. Styopka uşağıyla anlaşıp onu buraya getirecek. (Kapı zili çalar.) Gelen Manyefa ise onu güler yüzle karşıla, güzelce ağırla.

MADAM G. - Daha neler! Böyle iğrenç, bayağı bir kadının karşısında kendimi küçük düşürür müyüm hiç? Nefesi leş gibi votka kokan adi bir falcı.

GLUMOV - Gaipten haber veren bir kahin anne. Ve faydalı bir işbirlikçi. Gelecek çarşamba Madam Turusina'nın evinde fala bakacak. Ben Madam Turusina'nın yeğeniyle evlenince hanımefendi rolü oynamak için bol bol vaktin olur. Şimdilik senden tek dileğim bana yardım etmen. Manyefa'ya bir ulu rahipmiş gibi davran. Evin içinde dolaşırken iki rahip çömezi gibi koltuk altlarından kavrayıp

kendisini desteklemeliyiz. Bizden bunu bekler. Kalk votkayı da ona ver. (Glumov kapıyı açar. Başını nefis bir şalla sarmış, iri yarı, kırmızı yüzlü bir kadın görünür. Kapının pervazına dayanıp durur. Soluk soluğadır.) Madam Manyefa! Anneciğim, geldi. Madam Manyefa geldi. Dualarımız kabul olundu. İçeri buyurmaz mısınız, Madam Manyefa? Bizim için ne şeref, değil mi anneciğim?

MANYEFA - (Azametle odaya girerek.) Bu yalan dünyanın boş heveslerini terk edecek misin, delikanlı?

GLUMOV - Niyetim o, Madam Manyefa. Ama bunun için sizin yardımınız, sizin kutsal etkiniz gerekecek. Anne, madama bir sandalye getir.

MANYEFA - (İnleyip sızlayarak güçlkle oturur.) Ah sırtım, ah mafsallarım.. Of anacığım.. (Diyaframını ovup geçirir.) Dün akşam uğradığım evde verdikleri çay dokundu bana. Zaten o evi hiç gözüm tutmamıştı. (Karşısında durmadan selam veren, reveranslar yapan Madam Glumova'yı görmezden gelir.)

GLUMOV - Bir yudum votka size iyi gelir, sanırım. Anne, Madam Manyefa'ya votka getir. (Madam Glumova votka getirmeye gider.) Fazla yoruluyorsunuz. Biraz da kendinizi düşünün canım.

MANYEFA - (Gözlerini Madam Glumova'nın getirdiği votka şişesine dikmiştir.) Bu yalan dünyanın nimetlerine göz dikme... Bugün dini bütün bir aile fakirlere dağıtmam için para verdi bana. Benim elimle fakirleri sevindiriyorlar. Sadakanın günahkar ellerle değil de kutsal ellerle verilmesi ermişlerimizin katında daha makbuldür. (Madam Glumova'nın bir kadehe votka koymasını dikkatle izler.)

GLUMOV - Ne kutsal eller! (Para çıkararak.) Haddim olmayarak yirmi ruble takdim edebilir miyim?

MANYEFA - (Parayı çantasına koyarak.) Varını vereni Allah utandırmaz... Şunu otuz yapsanız.

GLUMOV - Yirmi beş. (Manyefa karşılık vermeden beş ruble daha almak için elini uzatır ve votkayı bir dikişte devirir. Styopka eli kolu nevale dolu gelir. Sosisler, füme balıklar, ekmek somunları ve bir şişe şarap.)

STYOPKA - Bu iş tamam efendim. İhtiyar az sonra kapımızı çalacak.

GLUMOV - Fakir soframızı şereflendirir misiniz, Madam Manyefa?

MANYEFA - (Yiyeceklere oburca bakar.) Yeter. Bir lokma ekmek yeter bana. Maksat nefis körletmek.

GLUMOV - Belki önce biraz dinlenmek istersiniz. Anne, Madam Manyefa'yı odana götür. (Bu dişi peygamberi koltuklar, annesine de aynı şeyi yapmasını işareteder. Kadın gizlice suratını buruşturarak Manyefa'ya yardım eder.)

MANYEFA - Ah, sırtım. Vay, vay, vay! Allah sevdiğine dert verir. (Kapıya doğru giderler.) Dünya nimetlerinden yüz çevirin ey kullar.

GLUMOV - Anne, votka şişesini yanınıza alın. Madam Manyefa hayır işlemekten yorgun düşmüş, bitmiş, tükenmiş zavallı. (Madam Glumova öfkesini zor bastırarak, oğluna ters ters bakar. Geri dönüp votka şişesiyle kadehi masanın üstünden hırsla alır. Manyefa'yı dışarıya çıkarırlar. Styopka yiyecekleri bir masanın üstüne yayar. Glumov geri gelir.)

GLUMOV - Umarım bunlara para vermedin, Styopka.

STYOPKA - Hiç verir miyim? Kurçayev'in alışveriş ettiği Smirnof'un dükkanından veresiye aldım. Onun hesabına yazdırıverdim.

GLUMOV - (Füme balığından tadarak.) İyi. Mamayev'in uşağına kaç para verdin?

STYOPKA - Üç ruble.

GLUMOV - Bütün bunları bir kenara yazmalı. (Günlüğünü alıp masaya oturur.) Dur bakayım, Manyefa'ya yirmi beş ruble, Mamayev'in uşağına üç ruble... (Kapı çalınır.)

STYOPKA - (Kapıya doğru giderek.) Odur.

MADAM G. - (Başını kapıdan uzatarak.) Pis karı yatağıma uzandı. Bu yatağı artık kaynar sular paklar. GLUMOV - Ben çağırincaya kadar gelme. Yanına git şimdi.

MADAM G. - (Çekilerek.) Mendebur! O votkayı doğum gününe saklıyordum.

UŞAK - (Görünerek.) Bay Mamayev'i getirdim. Artık ne der bilmem. Güzel bir apartman katı diye övdüm burasını.

GLUMOV - Al sana bir ruble daha.

UŞAK - Sağolun efendim. (Çıkar.)

GLUMOV - Styopka, sen mutfağa git.

STYOPKA - (Giderek.) İyi şanslar efendim. (Alçak sesle.) Adamı gördüm. Bunağın biri.

(Glumov yazı masasına oturarak çalışıyormuş gibi yapar. Mamayev sıcak havadan bunalmış, merdivenleri tırmanmaktan yorulmuş, kısa boylu, şişman bir baydır. Arkasında uşağıyla girer.)

MAMAYEV - (Alnındaki terleri silerek.) Bu da ne? Bir bekar evi mi?

GLUMOV - (Ona başıyla selam verip çalışmasını sürdürerek.) Evet efendim.

MAMAYEV - (Ona aldirmeden.) İyi döşenmiş, fena sayılmaz. Ama bir bekar evi. Benim ne işime yarar? (Uşağına.) Beni niçin buraya getirdin?

GLUMOV - (Mamayev'e bir sandalye uzatıp tekrar işine dalmış görünerek.) Buyurun, oturun.

MAMAYEV - (Ona bakmadan oturur.) Teşekkür ederim. Beni buraya getirmenin anlamı ne?

UŞAK - Affedersiniz efendim.

MAMAYEV - Bir bekar evinin işime yaramayacağını bilmez misin? Bir devlet büyüğüne böyle bir ev yakışır mı? Madam Mamayeva'nın konukları hiç eksik olmaz, bilirsin. Sık sık ziyafetler verir.

UŞAK - Yanılmışım efendim.

MAMAYEV - Salon nerede?

UŞAK - Kusura bakmayın efendim.

MAMAYEV - Efendiler götürsün seni ahmak herif. (Glumov'u ilk kez görüyormuş gibi.) Bak, burada oturmuş yazı yazan biri var. Belki kendisini rahatsız ediyoruz da, kibarlığından ses çıkarmıyor... Hep senin kabahatin, koca sersem.

GLUMOV - Lütfen onu suçlamayınız. Bu binada bir daire aradığımı işittim, bir de benimkine bakınız dedim. Aile için apartman aradığınızı bilmiyordum.

MAMAYEV - Bu daire kendinizin mi?

GLUMOV - Evet.

MAMAYEV - Neden kiraya veriyorsunuz?

GLUMOV - Benim için fazla masraflı.

MAMAYEV - Neden satın aldınız öyleyse? Sizi kim zorladı? İlle alacaksınız diye gırtlığınıza mı bastılar? Adamın parası yokken pahalı bir daire alması akıl kârı mı? Şimdi de ne yapacağınızı, bu

masrafin altından nasıl kalkacağınızı şaşırdınız tabii. Bilirim, bilirim, rahata çabuk alışılır. Böyle rahat bir evden sonra daracık bir bekar odasına tıklın da aklınız başınıza gelsin.

GLUMOV - Doğrusunu isterseniz, daha geniş bir apartmana taşınmayı düşünüyordum.

MAMAYEV - Hoppala! Hem bu evi çevirecek paranız yok, hem de daha büyüğüne taşınmayı düşünüyorsunuz. Aklınızdan zorunuz mu var?

GLUMOV - Aklımdan zorum filan yok, ama işte aptallık benimkisi.

MAMAYEV - Amma da yaptınız.

GLUMOV - Kafa büyük, içi boş.

MAMAYEV - Daha neler!

GLUMOV - Kısacası budalanın biriyim.

MAMAYEV - Saçma! Nereniz budala?

GLUMOV - Biraz safım... ne bileyim... aklım kıt... Bunda bir gariplik yok, değil mi? Olağan şey.

MAMAYEV - Bu çok ilginç. Bir adam açık açık budala olduğunu söylüyor.

GLUMOV - Başkaları söyleyeceğine ben söyleyeyim. Ne kadar saklamaya çalışsam boşuna.

MAMAYEV - Böyle bir kusuru örtmek kolay değil tabii.

GLUMOV - Örtmeye hiç yeltenmiyorum. MAMAYEV - (Başını sallayarak.) Ççç! Yazık, pek yazık! (Glumov boynunu büker.) Size öğüt verecek, yol gösterecek kimseniz yok anlaşılın.

GLUMOV - Kimseciğim yok.

MAMAYEV - Doğru yolu gösteren kılavuzlar vardır, çok akıllı adamlar. Ama bu günlerde kimse onlara kulak vermiyor. Tabii yaşlıları eğitmek zordur. Akıl başta değil, yaştadır sanırlar. Kimseden akıl danışmazlar. Ama gençler de öğüt dinlemezse bu dünyanın hali neye varır? Geçen gün okuldan koşa koşa çıkan bir öğrenciyi durdurdum. "Şimdi tavşan gibi kaçıyorsun. Ama yarın sabah okula kaplumbağa gibi gelirsin, değil mi, haylaz!" dedim. Terbiyeli bir çocuk olsa, benim gibi efendiden bir adam gönül indirip sokakta kendisiyle konuştu diye sevinirdi. Ne dese beğenirsiniz?

GLUMOV - Ne dedi?

MAMAYEV - "Sen bu traşları şişko karına sakla" demez mi? Sonra dilini çıkardı. Bir de okkalı küfür savurup sıvıştı.

GLUMOV - Bu ne arsızlık! Bu ne yüzüzlük. Ama belki de zavallı çocuğun kendisine doğru yolu gösterecek kimsesi yoktur.

MAMAYEV - Tam üstüne bastınız. Şimdilerde uşaklar neden bu kadar bozuldu bilir misiniz? Çünkü artık efendilerinin öğütlerine kulak asmıyorlar. Eskiden adamlarımın her işiyle inceden inceye ilgilenir, hiçbir konuda öğütlerimi esirgemezdim onlardan. En büyüğünden en küçüğüne kadar hepsine hayat dersi verirdim. Her biri için saatlerce nefes tükettirdim. Öyle coşar, öyle düşünce doruklarına yükselirdim ki karşımdaki apışıp kalırdı. Sözlerimi tamamlayınca da bitmiş mahvolmuş bir adam gibi derin derin iç çekerdi. Benim için soylu bir uğraştı bu. Adamlarımı böyle adam ederdim. Ama nerde o günler? Büyük felaketten beri her şey değişti. Neden söz ettiğimi biliyor musunuz?

GLUMOV - Serflerin başı boş bırakılması mı?

MAMAYEV - (Başını sallayıp dişlerinin arasından konuşarak.) Bu ülkenin başına gelen en büyük bela. Bu zamanda gel de bir uşağa ahlak dersi ver. Pılsını pırtısını toplayıp kaçmaya kalkıyor. Durup dururken beni neden cezalandırıyorsun diye soruyor, utanmadan. Öğütlerimi dinlemek bir cezaymış, ceza!

GLUMOV - Ne günlere kaldık!

MAMAYEV - Ben sert bir adam değilim. Adamlarımı güzel sözlerle yola getirmeye çalışırım, bazı yeni zenginler gibi kötekle değil. Bunun için bana minnet duyacaklarını sanırsınız, değil mi? Ne gezer efendim!

GLUMOV - Yüreğiniz ne kadar inciniyordur, kimbilir?

MAMAYEV - Yüreğime bir bıçak saplanmış gibi oluyor. Nah şurama. (Eliyle göğsünü bastırır.)

GLUMOV - Nerenize bıçak saplanmış gibi oluyor? (Kendi göğsünü gösterir.) Buraya mı?

MAMAYEV - Oraya değil, buraya.

GLUMOV - Buraya?

MAMAYEV - Hayır orası değil, burası.

GLUMOV - Ah, burası demek.

MAMAYEV - Hayır, hayır, daha yukarsı. Sen de amma kalın kafalıymışsın, birader.

GLUMOV - Size demedim miydi?

MAMAYEV - Bu büyük bir kusur ama size öğüt verecek yaşlı başlı, görmüş geçirmiş dostlarınız ya da akrabalarınız varsa, düzeltilebilir.

GLUMOV - İşte asıl güçlük burada. Böyle bir yakınım yok. Tabii, annem var. Ama o zavallı benden de aptal.

MAMAYEV - Çççç! Genç bir adam için ne büyük bahtsızlık.

GLUMOV - Gerçi Moskova'da bir amcam var. Amca değil de bir kardeş çocuğu. Ama ona amca demek hoşuma gidiyor. MAMAYEV - Neden ona başvuruyorsun?

GLUMOV - Keşke ondan yardım isteyebilseydim. Çok bilgili, çok tecrübeli olduğu için herkese çok değerli öğütler verirmiş. Ama benim varlığımdan bile haberi yoktu. Ben de kendimi tanıtmaya dünyada cüret edemem.

MAMAYEV - Bu çok yanlış bir tutum, delikanlı.

GLUMOV - Yanlış anlamayın. O da benim gibi fakir olsaydı, elini eteğini öperdim. Ama zengin, Moskova'nın önemli kişilerinden. Büyük adam! Gidip kendisinden öğüt istesem, para isteyeceğimi sanır. Kendisinden bir metelik bile istemediğimi, ancak ve ancak yardımına, bilgeliğine ve sadece onun verebileceği akıla ihtiyacım olduğunu, bana yol gösterecek ve tanrısal sözlere, göklerden yağın kudret helvası gibi dudaklarından dökülecek o kutsal öğütlere susadığımı nasıl anlatırım? Ah, fakir olsaydı da onunla tanışabilseydim, gece gündüz ağzının içine bakardım.

MAMAYEV - HmMMM. O kadar da aptala benzemiyorsunuz.

GLUMOV - Zaman zaman zihnimdeki sis perdeleri kalkar ama sadece bir an. Çoğu zaman aklım başımda değildir. Onun için bir akıl hocası gerek bana.

MAMAYEV - Bu akrabanız kim acaba?

GLUMOV - Durun bakayım, adı neydi... Galiba Mamayev. Neley Fedoseyiç Mamayev.

MAMAYEV - Mamayev! Ya sizin adınız ne?

GLUMOV - Glumov, Yegor Glumov.

MAMAYEV - Dimitri Glumov'un oğlu mu?

GLUMOV - Evet.

MAMAYEV - Allah için, bu ne garip raslantı!

GLUMOV - Babamı tanır mıydınız?

MAMAYEV - Tanımak da söz mü? Şu sözünü ettiğiniz Neyel Fedoseyiç Mamayev var ya, o benim işte.

GLUMOV - Ne?

MAMAYEV - Benim, benim! Ta kendisi!

GLUMOV - Aman yarabbi! Mamayev amca, siz misiniz? Kulaklarıma inanamıyorum. Ah amcacığım. Size amca diyebilir miyim? (Nerdeyse gözleri yaşararak.) İzin verin de elinizi öpeyim, size doya doya bakayım. Amcacığım, akrabalarınızdan pek hoşlanmadığınızı işittim. Sizi çok iyi anlıyorum. Kim bilir ne önemli kişilerle görüşüyorsunuz, kim bilir ne yüksek bir çevreniz vardır. Sizi rahatsız etmek aklımdan bile geçmez. Sizi bir kerecik olsun görmek, sizinle bir kerecik olsun konuşmak yeter de artar bana. Bugün bana verdiğiniz değerli öğütleri hiçbir zaman unutmayacağım.

MAMAYEV - Sevgili oğlum, ne zaman akıl danışmak istersen doğru bana gel.

GLUMOV - Ama bana her zaman akıl vermek gerek, her zaman.

MAMAYEV - Öyleyse hemen bize gel. Bu akşamdan tezi

GLUMOV - Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Bu güzel haberi anneme vereyim. Acaba onu sizinle tanıştırebilir miyim?

MAMAYEV - Neden olmasın! Getir anneni.

GLUMOV - (Çağırarak.) Anne! Korkarım zekası pek parlak değildir ama altın gibi yüreği vardır. (Madam Glumova içeriye girer. Glumov ona doğru giderek.) Anneciğim, bil bakalım kim geldi? Ama söz ver bana, ağlamak filan yok. (Mamayev'e.) Birdenbire fazla heyecanlanabilir. (Tekrar annesine dönerek.) Gökte aradığımızı yerde bulduk. Babamın sevgili amcaoğlu çıkıp gelmesin mi! Bay Mamayev annem yıllardan beri sizinle tanışmaya can atıyordu. (Annesine.) Bizim için ne güzel sürpriz, değil mi anne. Üstelik kendisine amca dememe izin verdi.

MADAM G. - Kendisiyle tanışmayı çoktandır isterdim. (Mamayev'e yaklaşarak.) Ermiş

kocacığım Dimitri'den, ruhu şad olsun, o kadar çok bahsinizi işitmişim ki. Ölüm döşeginde bile en son sizin adınızı andı. Hatırlar mısın, Yegor? Sizi Tanrı gönderdi. (Ağlar.)

MAMAYEV - (Aynı anda.) Üzülmeysin, üzülmeysin.

GLUMOV - (Aynı anda.) Hani söz vermiştin, ağlamayacaktın.

MADAM G. - (Gözyaşları arasında.) Ah, elimde değil. Kendimi tutamıyorum. Biliyorum, benimkisi aptallık. Ama, amcanın hısım akrabadan hazzetmediğini söylüyorlar. Onu bize Tanrı gönderdi ama gene elimizden kaçıp gidecek.

MAMAYEV - Boşuna heyecanlanmayın. Akraba var, akrabacık var.

MADAM G. - (Gözlerini kurulayıp burnunu silerek.) Çok afedersiniz. Birden neye uğradığımı şaşırdım. Sevgili Neley Fedoseyiç, Dimitrimin sevgili kuzeni, sizi karşımda görmek ne büyük mutluluk..... Ama Yegor, baksana hiç de benzemiyor. (Sonraki sahne boyunca Styopka içeriye girip dikkati çekmeden sofrayı kurar.)

GLUMOV - (Fısıldayarak.) Anne! (Annesine bir dirsek atar.)

MADAM G. - Ne oluyorsun? Benziyor mu? Benzediğini söyleyemezsin.

MAMAYEV - Ne demek istiyorsunuz kuzum? Ben kime benzemiyoğum?

GLUMOV - (Annesine.) Amma da boşboğazsın, anne. Siz ona bakmayın amca. Saçmalıyor.

MAMAYEV - Buna gelemem işte. Bir şeyi ya hiç söylememeli ya da tam söylemeli.

MADAM G. - O resmin size hiç benzemediğini söylemek istiyordum.

MAMAYEV - Hangi resim? Bu resmi nereden buldunuz?

MADAM G. - Yegor Kurçayev var ya, ara sıra bizi görmeye gelir. O da sizin yeğeniniz değil mi?

GLUMOV - Pek hoş bir insan.

MAMAYEV - Evet, ne olmuş?

MADAM G. - Sizin bir resminizi çizdi. Yegor, amcana gösterece.

GLUMOV - Aman anneciğim, nereye koyduğumu bile bilmiyorum.

MADAM G. - Ara bul, öyleyse. Az önce burda çizdi o resmi. Yanındaki o acayip adam kimdi? İnsanları yermek için kaba taşlamalar yazarmış. Kurçayev "Ben amcamın resmini çizeyim, sen de altına yazısını uydur" dedi. Ben de odadaydım. Kendi kulağımla işittim.

MAMAYEV - Bu resmi gösterin bana. Bu resmi derhal görmek istiyorum.

GLUMOV - (Resmi ona vererek.) Anne, sen de dilini tutmasını bilmezsin.

MAMAYEV - Aferin, annene ikiyüzlülük öğret. (Resme bakar.) Bu da ne? Bir su aygırı. Ne yazıyor altında.

GLUMOV - (Omzunun üstünden bakarak.) Mamayev amca, konuşan suaygırı.

MADAM G. - Tamam, konuşan suaygırı. (Bir duraklama.)

MAMAYEV - (Birdenbire kâğıdı avcunda buruşturarak.) Bu serseri bir daha evime adımını atarsa dünyanın kaç bucak olduğunu öğretilirim ona. Yaptığım bütün iyiliklerin karşılığı bu demek. Nankör kerata! Ona az mı vaaz verdim, az mı nutuk çektim? Kendisine doğru yolu göstereceğim diye dilimde tüy bitti. Ama bereket versin artık gözüm açıldı. (Glumov'a.) Sen de benim karikatürlerimi çizecek misin, delikanlı?

GLUMOV - Aman amcacığım, siz beni ne sanıyorsunuz?

MAMAYEV - Bu akşam sizi mutlaka bekleriz. Siz de buyurun Madam Glumova.

MADAM G. - Yegor yalnız gitsin. Ben de gelirim saçmalıklarımla başınızı şişiririm.

MAMAYEV - Estağfurullah. Karım çok sevinir. (Kapıya doğru gider. Glumov onu izler. Mamayev'in uşağı onlara kapıyı açar.)

GLUMOV - Akşamı iple çekeceğiz. Kaçta gelelim?

MAMAYEV - Saat sekizden sonra.

GLUMOV - Bugün buraya gelmeniz bizim için ne büyük bir şans. (Kapıda.) Güle güle, amca.

MAMAYEV - Allahısmarladık. Sekizden önce gelerseniz daha yemekten kalkmamış oluruz. Vakitsiz gelmeyin. (Merdivenlere doğru giderken uşağına bağırır.) Yürü! Şapşal şapşal dikilme orda. (Uşak arkasından koşar.)

GLUMOV - Güle güle amcacığım! (Kapıyı yarı kapatır. Ötekilere döner. Styopka makaraları

koyuverir. Glumov odaya gelerek uşaağa susmasını işaret edip sevinçli sevinçli konuşur.) Yürüyor! Bütün işler tasarladığım gibi tıklar tıklar yürüyor.

STYOPKA - (Gülmekten iki kat.) Ah, suaygırı resmini görünce moruğun suratı nasıl allak bullak oldu. Az daha makaraları koyuverecektim.

MADAM G. - Sus, sus! Yılışık herif. Adam daha merdivenlerde, söylediklerini duyabilir.

STYOPKA - Ben size demedim mi, efendimin sayesinde gene konaklara kurulup saltanat süreceğiz.

MADAM G.- Balık masaya öyle getirilir mi? Doğru dürüst bir tabağa koy.

GLUMOV - şu resim için çevirdiğin manevra çok ustacaydı. Sen çok yaşa, e mi? (Annesini kucaklar.)

MADAM G. - (Alçakgönüllü.) Elimden geleni yapıyorum.

GLUMOV - Haydi yemek yiyelim. Acıktım. (Üçü de masaya oturur.)

MADAM G. - Bunlar pahalıya patlamıştır.

GLUMOV - Boşver. Kurçayev'in hesabına yazdırmış.

MADAM G. - İyi. şarabı aç, Styopka.

GLUMOV - Madam Manyefa'yı çağırışana.

MADAM G. - Uyuyor. Bırak uyusun. Onu görürsem iştahım kaçar.

STYOPKA - Suaygırı resmini görünce moruğun suratı nasıldı. (Taklidini yapar.) Bu serseri bir daha evime adımını atarsa... (Hepsi gülmekten katılır. Kurçayev kapıdan hızla girer. Öfkeden rengi uçmuştur, titremektedir.)

KURÇAYEV - Amcam buraya geldi mi? (Hepsi birdenbire susarlar. Üçü de dönüp ona bakar. Styopka yerinden fırlayıp sofrada hizmet ediyormuş gibi yapar.)

GLUMOV - Evet. Ne olmuş? Lütfen, bir daha kapıyı çalmadan içeri girme.

KURÇAYEV - Amcama beni mi çekiştirdin?

GLUMOV - Ne münasebet. Evi gezmeye geldi adam.

KURYAÇEV - (Odada ilerleyerek.) Dünyada inanmam. Bu bir entrika. Beni batırmak için şeytanca entrikalar çevriliyor.

MADAM G. - Benim karşımda sesinizi yükseltmeyin, lütfen.

KURÇAYEV - Özür dilerim ama kendimi tutamıyorum. Şimdi sokakta amcamla karşılaştım. "Senin suratını şeytanlar görsün" dedi, düşünebiliyor musunuz?

GLUMOV - Ben düşünebiliyorum. Sen düşünebiliyor musun, anne?

KURÇAYEV - Madam Turisinalara gidiyorum, kadın beni görmek istemiyor. Kendisine sözüm yabana arkadaşlık eden o asalak karılardan birini yolluyor, evden kovuluyorum. Söylediklerimi işitiyor musun?

GLUMOV - İşitiyorum.

KURÇAYEV - Senden bir açıklamada bulunmanı istiyorum.

GLUMOV - Ne açıklaması? Bunu niçin benden istiyorsun? Durumun açıklanması gerekiyorsa, sen kendi yaşantına bak.

KURÇAYEV - Ben başka gençlerin yaptığından fazla bir şey yapmıyorum ki. Bir kızla nişanımın bozulmasını, amcamın mirasından yoksun bırakılmamı haklı gösterecek bir suç işlemedim.

GLUMOV - Ya arkadaşlarına ne demeli? Örneğin, şu Golutvin'i alalım.

KURÇAYEV - Golutvin'i mi?

GLUMOV - Evet, Golutvin'i. (Ayağa fırlayarak.) Ne yüzle böyle bir herifi evime getirirsin? Ne yüzle onu anneme tanıtırsın?

MADAM G. - Evet, ne yüzle?

GLUMOV - Ben arkadaş seçmede çok titizimdir. Öyle önüme gelen adamla konuşmam. Böyle tatsız bir durumun tekrarından kendimi de, annemi de korumak zorundayım. Onun için bir daha evimize gelmemeni rica edeceğim.

MADAM G. - Gelmemeni rica edeceğiz.

KURÇAYEV - (Glumov'a.) Çıldırдың mı sen?

GLUMOV - Bay Mamayev seni evinden kapı dışarı etmeyi uygun görmüş. Ben de onu örnek alacağım. Styopka, bu baya kapıyı göster.

KURÇAYEV - Gidiyorum, merak etme. Ama sana şu kadarını söyleyeyim. Bütün bu işler senin başının altından çıkıyorsa, sana bu dünyayı dar ederim, cici beyim. O zaman ayağını denk al, o zaman...

GLUMOV - Gerektiğinde kendimi korumasını bilirim. Ama şimdilik ciddi bir tehlike yok görünürde.

STYOPKA - Burdan buyurun, efendim. (Kapıyı açar.) (Kurçayev bir an Glumov'a öfkeyle bakar. Sonra topuğu üstünde dönerek asker adımlarıyla dışarıya çıkar. Styopka kapıyı kapatıp tekrar boğuk kahkahalarla güler. Glumov ile annesi de ona katılırlar. Gülmeye devam edilerek yiyeceklere saldırılır. Styopka da masaya oturup atıştırır. Manyefa elinde boş votka şişesi ve dudaklarında sarhoşça bir gülümsemeyle görünür. Sallana sallana masaya doğru yürür.)

SAHNE II

Mamayevlerin evi. Bir limonluk. Arkada, balo salonuna açılan; palmyeler, eğrelti otları ve bir kafesin maskeleydiği bir kapı vardır. İçerde balo verilmektedir. Bu sahne boyunca neşeli müzik işitilebilir. Uzaktan iki yaşlı bayın sesleri gelir.

MAMAYEV - (Dışardan.) Bu ülkenin gidişini hiç beğenmiyorum. Bizi boynumuzdan tutmuş bir yerlere sürüklüyorlar. (Arkasında Krutitski olduğu halde girer.) Ama bu nasıl iştir? Bu ne gidiştir? Sonumuz neye varacak? Bunu ne biz biliyoruz, ne de başımızdakiler. (Mamayev'in kısa, şişman, kırmızı yüzlü ve bayağı görünümlü olmasına karşılık Krutitski, ince, uzun, solgun ve kibar görünümlüdür. Mamayev elindeki tabakta bulunan mezeleri elle yemektedir.)

KRUTİTSKİ - (Kasıtlı olarak eski dille konuşurulmuştur.) Yeni nesil kabına sığamıyor. Her şeyi değiştirmek istiyorlar. Şunu deneyelim, bunu deneyelim; şu kötü, bu eskimiş. Herhangi bir şeyi değiştirmek kolaydır. Şu limonluktaki eşyayı alalım. Bunların altını üstüne getirebiliriz. Al sana bir değişiklik. Ama şu masa, kaç asırlık tecrübenin mahsulüdür. Kaç asırlık aklı selim onu dört ayağının üstüne oturtmuştur. İşte bu masa sapasağlam durmuyor mu?

MAMAYEV - Bir kaya gibi sapasağlam. (Üstüne elini koyar. Masa sallanır.) Aaa, bir ayağı sakatmış. (Eğilip bakar.) Altına bir takoz koymalı.

KRUTİTSKİ - Azizim, bu sadedimizin dışında kalır. Şimdi şu masayı alıp altını üstüne getirelim. (Altını üstüne getirirler.) Gördün mü, masayı devirdik.

MAMAYEV - (Yaptıkları marifeti gururla seyrederek.) Evet, başardık bu işi.

KRUTİTSKİ - Al sana tebeddülât. (Oturarak devrilmiş masaya bakarlar.) Masayı yana yatırmak da mümkün.

MAMAYEV - (Ayağa kalkar.) Hayır, hayır. Altını üstüne getirmek daha anlamlı. Gençler görsün de, her şeyi değiştirme hırslarının nelere yol açacağını anlasınlar. Ama görmek istemezler ki.

KRUTİTSKİ - Görmek istemezlerse zorla gözlerine sokulmalı. Onlara ibret dersi verecek alim ve fazıl kişiler eksik değil çok şükür.

MAMAYEV - Bunu ben de biliyorum ama işin asıl acıklı tarafı, gençler söz dinlemiyor artık. Alim ve fazıl kişilerin öğütlerine kulaklarını tıkıyorlar.

KRUTİTSKİ - Bu bizim kabahatimiz. Fikirlerimizi kelimelerle ifade etmesini biliyoruz ama kafi değil. Bunları kaleme almalıyız. Bugünlerde kalem erbabı yalnızca gençler arasından çıkıyor. Müşkilatımızın hal çaresi budur: Yazmalı, yazmalı, bol bol yazmalı.

MAMAYEV - Yazalım demesi kolay, ama bu da ayrı bir hüner. Moskova'nın en zeki adamının böyle bir hüneri olmayabilir. Al beni, iş konuşmaya geldi mi, gürül gürül konuşurum. İstersen şimdi başlayıp yarın geceye kadar konuşayım. Ama otur da yaz dersin, yazamam. Sizin kaleminiz kuvvetli midir?

KRUTİTSKİ - Kalemi elime aldım mı döktürürüm.

MAMAYEV - Bu da bir Tanrı vergisi.

KRUTİTSKİ - Lafla peynir gemisi yürümez. Adamın kalemi kuvvetli olmalı.

MAMAYEV - Ya kalemi kuvvetli değilse? Pekâlâ bilirsiniz, bunun zekayla ilgisi yoktur.

KRUTİTSKİ - Vardır demedim zaten. Acaba oldukça iyi aileden, oldukça iyi tahsil görmüş bir genç tanıyor musunuz? Rus halkının ıslahı için lüzumlu kanaat ve tasavvurları kâğıt üstüne dönecek bir delikanlı?

MAMAYEV - Evet, tam istediğiniz gibi bir delikanlı biliyorum.

KRUTİTSKİ - Ama sakın o havai, serbest fikirli, her şeyi alaya alan zamane delikanlılarından olmasın.

MAMAYEV - O taraklarda bezi yoktur. Size daha sonra takdim ederim.

KRUTİTSKİ - Burada, balo salonunda mı?

MAMAYEV - Henüz görünmedi.

KRUTİTSKİ - Filhakika, Rus ahalisinin ıslah ve tenevvürü için teferruatlı bir plan hazırladım. Ama malumu alınız, bendeniz eski usule göre tahsil görmüş bir kimseyim.

MAMAYEV - Efendim, nerde o eski tahsil, terbiye? Bunun için, şimdiki zıpçıktılardan çok daha üstünsünüz.

KRUTİTSKİ - Tabiatıyla üslubu beyanım biraz eskidir. Size nasıl tarif etsem? Büyük Lomonozof ekolüne mensubum.

MAMAYEV - Ah, Lomonozof, Rusların Shakespeare'i.

KRUTİTSKİ - Hiç de değil. Shakespeare İngilizlerin

Lomonozofuydu. Ama dediğim gibi, bugün Lomonozof veya Sumarokof üslubunda yazarsanız size gülerler. Acaba şu genç dostumuz benim eserimi hafifçe tashih ederek, bugünün, daha az belîğ, daha fakir lisanıyla yeniden kaleme alır mı?

MAMAYEV - Neden olmasın?

KRUTİTSKİ - Bittabi, kendisine münasip bir meblağ takdim ederim.

MAMAYEV - Avcuna beş on kuruş sıkıştırırsanız yeter.

KRUTİTSKİ - Yok, ona karşı minnet altında kalmak istemem. Bu delikanlının ismi neydi?

MAMAYEV - Yeğenim, sevgili yeğenim Yegor Dimitriç Glumov. (Madam Mamayev, balo salonundan hızla girer, Madam Glumova onu izler. Kleopatra Mamayeva, kırkını aşkın, yaşına yakışmayacak bir biçimde giyinmiş, aşırı süslü, fazla kendini beğenmiş ve yelpazesiyile cilveli hareketler yapan bir kadındır.)

KLEOPATRA - (İçeriye girerken.) Genç bir adamda aranacak bütün üstünlükleri kendinde toplamış, cana yakın, terbiyeli, yakışıklı. (Mamayev ile Krutitski'yi görür.) Sizi yaramazlar, sizi. Öyle başbaşa vermiş, neler konuşuyorsunuz? Birbirinizin canını sıkacağınıza misafirleri eğlendirsenize. Yegor'la sevgili akrabamız Glafira geldiler. Sizi tanıştırayım. Glafira Glumova, Bay Krutitski.

MADAM G. - (Krutitski elini alırken.) Bu debdebe, bu değerli misafirler, gözlerimi kamaştırıyor. Ama sevgili Kleopatra'nın baloları hep böyle parlaktır. (Mamayev'e dönerek.) Sizinle kozumu

paylaşacağım, aziz Neyel Fedoseyiç.

MAMAYEV - Ne olmuş?

MADAM G. - Oğlumu elimden aldınız. Zavallı anneciğini sevmiyor artık. Varsa amcası, yoksa amcası. "Hiç kimse amcam kadar akıllı olamaz" diyor. Amcasını hiç dilinden düşürmüyor.

MAMAYEV - İyi çocuk, efendi çocuk!

KLEOPATRA - Ne kadar da sıcak kanlı, ne kadar da alçak gönüllü. Balodaki genç kızların hiçbiriyle dans etmek istemiyor. Kleopatra yengesinin yanında oturup konuşmak yetiyor ona.

KRUTİTSKİ - Bu demin bahsini ettiğiniz genç adam mı?

MAMAYEV - (Onu balo odasına doğru götürerek.) Gelin de size tanıtayım.

MADAM G. - (Birkaç kelime daha söyleyebilmek için onları izler.) Daha bebekken bile böyleydi. Annesiyle babasını öpmeden yatmaya gitmezdi. (Mamayev ile Krutitski durup onu dinlemek zorunda kalırlar. Konuşmaya devam eder.) Yatmadan bütün büyükannelerini, bütün büyükbabalarını öperdi. Kocaman bir et beni ve kara bıyıkları olduğu halde büyük hala Evdoskiya Gregerovna'yı bile öpmeden içi rahat etmezdi. Hiç unutmam, bir sabah küçük başını kapıdan uzatıp "Anneciğim, dün akşam melekleri rüyamda gördüm" dedi. "İkinneke kav gibi beyaz kanatlı meleklev başucuma kondulav. Bana babanla annenin hev dediğini yap, hep cici çocuk ol dedilev. Büyük büyük olunca, hep büyük sözü dinle dedilev. Ben de teşekkür edevim güzel meleklev" dedim. O kapıdan uzanan küçük baş, o güzel yüzü çevreleyen kıvrır kıvrır saçlar dünkü gibi gözümün önündeler.

MAMAYEV - Kendisinden çok memnun olduğumu söyleyebilirsiniz oğlunuza. (Balo salonuna giden Krutitski'yi izler. Sonra geri dönüp bir gizlilik havası içinde, Glumova ile konuşur.) Kocanızın ölümünden sonra darda kaldığımızı biliyorum. Bir sabah bana uğrarsanız size biraz...

MADAM G. - Çok iyisiniz, ama kabul edemem.

MAMAYEV - Para değil, çok daha iyi bir şey vereceğim size, nasihat. Bana ev giderlerinizin listesini getirin. Dikkatle gözden geçirip gereksiz masrafları kısayım. (Balo salonuna gider.)

MADAM G. - Bize karşı ne kadar iyi davranıyorsunuz, sevgili Kleopatra. Siz olmasanız Yegor kıyıda köşede kalırdı. Sizin sayenizde gezip tozuyor, sizin sayenizde adam içine çıkıyor.

KLEOPATRA - Canım, er geç dikkatimizi çekecekti.

MADAM G. - Ancak zeki adamlar dikkati çeker, benim bildiğim.

KLEOPATRA - Aldanıyorsunuz. Yegor kadar yakışıklı bir adamın zeki olması hiç de gerekli değildir. Beyni ne yapsın? Profesör olacak değil ya. Genç, yakışıklı bir adama her zaman yardım edecek biri bulunur. Gerek mesleğinde ilerlemesi, gerek para kazanması için bir elinden tutan çıkar. Ama akıllı bir adam için durum başkadır. Akıllı bir adamın yırtık pırtık gezdiğini, peynir ekmekle karın doyurduğunu, kötü bir evde oturduğunu görmek kimseyi üzmez. Onun için boğazınızın düğümlendiğini, gözlerinizin yaşardığını hissetmezsiniz. Akıllı bir adamın zaten böyle yaşaması beklenir. Ama yakışıklı bir gencin hırpani bir kılıkla dolaşmasına yürek mi dayanır? Olmaz, olmaz, ben böyle bir şeye dünyada razı olmam.

MADAM G. - Siz bir meleksiniz.

KLEOPATRA - Moskova kadınları birleşmeli, dostlarımızın, kocalarımızın, yetkili kişilerin ona destek olmaları için direnmeliyiz. Yakışıklı erkeklerin köküne kıran girdi zaten. Tabii bütün fakirlere acımamız gerekir. Ama yakışıklı bir genci kolları kısalmış ya da yakası üzülmüş bir gömlekle görmek, insanın yüreğine dokunan asıl bu. Hem bir erkek fakir düşünce, cesur ve girişken olamaz. Yakışıklı gençlerde kolayca hoş görülen o kendini beğenmiş halini kaybeder.

MADAM G. - Yegor'un size gönül borcu var. Ve o borç altında kalmayı hiç sevmez.

KLEOPATRA - Ay ne kadar şeker.

MADAM G. - Her ikinize de tapıyor adeta.

KLEOPATRA - Tapıyor mu? Korkarım biraz büyütüyorsunuz.

MADAM G. - Belki eksik söylüyorum, fazla değil. Çocuğun yaradılışı böyle. Yüce günlüdür. Gerçi oğlumu övmek bana düşmez ama. Şimdi kendisinden söz ettiğimi bilse ne kadar kızar kimbilir?

KLEOPATRA - Ne olur anlatın. Size söz veriyorum, ona bir şeycikler söylemem.

MADAM G. - Yegor'a sorarsanız dünyada eşiniz yok. Amcası gibi kafalı bir adam da zor bulunur. Ama sizin güzelliğiniz tariflere sığmaz. Böyle bir güzellik.

KLEOPATRA - Oh, doğru mu? Gerçekten böyle mi dedi?

MADAM G. - Daha neler dedi. Ama size söylemem doğru olmaz.

KLEOPATRA - Ne olur söyleyin. Ne dedi, ne dedi?

MADAM G. - Aman, ben de ne aptalım. Her şeyi ağzımdan kaçırır veririm böyle.

KLEOPATRA - (Hevesle.) Allahaşkına söyleyin, ne dedi?

MADAM G. - Geçen gün bana, "yengeciğim bir melektir" dedi. Sonra başını göğsüme dayadı ve gözyaşlarını tutamadı.

KLEOPATRA - Aa? Neden acaba? Ne tuhaf! Başka neler söyledi?

MADAM G. - (Duraklayarak.) Söylediği sözlerden çok... Ah, Kleopatracığım, onu hoş görün, bir delikanlı, bilirsiniz deli-kanlı ne demek. Korkarım, çok ateşli bir yaratılışı var. Nasıl anlatsam? Sanki bir yanardağ gibi için için kaynıyor. Sizinle tanıştığından beri de, her an patlayacak diye korkuyorum.

KLEOPATRA - (Hafifçe.) Ah! Böyle bir şey yapar mı dersiniz?

MADAM G. - Eyvahlar olsun. Boşboğazlık edip her şeyi berbat ettim. Yalnız emin olun, size karşı duyguları akrabalık sınırlarını aşmıyor. Ama siz de kabul edersiniz, o yaşta bir genç, güzel bir kadına fazla yaklaşıncı... Sizi gördükten sonra geceleyin gözünü uyku tutmuyor. Yatağın içinde bir sağa bir sola döndüğünü işitiyorum.

KLEOPATRA - Söyleyin bana, size sırlarını açar mı? Yoksa en derin duygularını sizden bile gizler mi?

MADAM G. - Anneciğinden mi? Asla! Küçük bir çocuk gibi her şeyini bana söyler.

KLEOPATRA - Evet, küçük bir çocuk gibi... Ama aynı zamanda patlamaya hazır bir volkan. Aslında, ona yol gösterecek olgun bir kadına ihtiyacı var.

MADAM G. - (Hararetle.) Siz onu kanadınızın altına alamaz mısınız?

KLEOPATRA - (Sevinçle güler.) Oğlunuzu çok sevdiğiniz belli.

MADAM G. - Sevmez olur muyum hiç? O benim biricik evladım. (Kendinden geçmişçesine.) Severim, severim, çok severim.

KLEOPATRA - (Elini alarak.) Onu birlikte sevelim.

MADAM G. - Sevelim, seveceğiz! (Kucaklaşırlar. Madam Glumova çok duygulanmış gibi burnunu siler.) Size bunları anlattığımı duyarsa bilmem Yegor ne der? Ona söylemeyeceksiniz, değil mi? Ne olur söz verin.

KLEOPATRA - (Ellerini yakalayarak.) Asla söylemem canikom, asla!

MADAM G. - Bu kadar budala olduğu için zavallı anacığınan utanır zaman zaman, utanır, bilirim..

GLUMOV - (Balo salonundan gelir. Kleopatra'yı birden karşısında görünce, irkilmiş gibidir.) Annemi arıyordum. Sizin de burada olduğunuzu bilmiyordum, yengeciğim.

KLEOPATRA - Gelin, gelin. Korkulacak bir şey yok. Neden bu kadar utangaçsınız canım?

GLUMOV - Annemle konuşuyorsanız...

MADAM G. - Ben saçma sapan laflarımla yengeciğinin başını şişirdim zaten. Kleopatra, size bir içki getireyim mi? İçiniz serinlesin.

KLEOPATRA - Hiç zahmet etmeyin. Ne kadar da düşüncelisiniz. Siz, kendinize bir şeyler alın, şekerim.

MADAM G. - Bu bunak anne için canınızı üzmeyin. (Glumov'a.) Sen de bu kadar sıkılgan olma yavrum. Yengeciğinle konuşsana. Genç, güzel bayanlara nasıl davranılacağını öğrenmelisin. Öyle değil mi, Kleopatra? Ama yakında öğrenirsin, yengeciğin öğretir sana. (Dışarı çıkar. Bir duraklama. Kleopatra konuşmasını bekler. Ama Glumov bir okul çocuğu gibi utangaç, karşısında durur.)

KLEOPATRA - Geliniz, yanıma oturunuz. (Süklüm püklüm yanına oturur.) Biraz daha serbest olunuz canım, ben adam yemem.

GLUMOV - Aman, yengeciğim.

KLEOPATRA - Hem durmadan yenge demeyin bana. Yenge aşağı, yenge yukarı. (Yelpazesıyla vurur.)

GLUMOV - Sizi Kleopatra diye çağırabilir miyim?

KLEOPATRA - Elbette, deli çocuk. Neden bana karşı daha açık davranmıyorsunuz?

GLUMOV - Açık mı?

KLEOPATRA - Açık ya. Gizli gizli içinizi kemiren bir derdiniz olduğunu seziyorum. Ara sıra vahşi bir parıltı beliriyor gözlerinizde. Bana içinizi açsanıza. Belki bir yardımım dokunur.

GLUMOV - Ah, keşke size açılabilseydim. Keşke siz... Siz şey olsaydınız.

KLEOPATRA - Ne olsaydım?

GLUMOV - Orta yaşlı bir kadın.

KLEOPATRA - Ama orta yaşlı bir kadın olmayı hiç istemem.

GLUMOV - (Ansızın beliren bir ihtirasla.) Bunu düşünmek bile istemem, Tanrı esirgesin. Demek istediğim şu: Siz bu kadar genç, bu kadar güzel olmasaydınız, ben de bu kadar utanıp sıkılmazdım karşınızda.

KLEOPATRA - Yanıma biraz daha yaklaşın. Her şeyi içtenlikle söyleyin bana. Orta yaşlı bir kadın olsaydım, niçin utanmazdınız?

GLUMOV - Genç bir kadının işi başından aşkındır. Fakir akrabalarına ayıracak vakit bulamaz. Oysa orta yaşlı bir kadının yapacak başka işi yoktur.

KLEOPATRA - Genç bir kadın akrabalarıyla ilgilenmez mi?

GLUMOV - İlgilenebilir. Ama ondan bir şey istemeye yüzünüz olmaz. Canını sıkmaktan korkarsınız. Hayatı neşe, eğlence doludur. Can sıkıcı isteklerle kapısını aşındıran asık yüzlü bir akrabayı ne yapsın? Ama orta yaşlı bir kadın için durum farklıdır. Yaşamını yeniden canlandıracak bir uğraş bulur. Yeğenini yükseltmek için seve seve ordan oraya koşar. Bütün arkadaşlarına ne kadar iyi yürekli olduğunu göstermek fırsatını da bulur.

KLEOPATRA - Peki, orta yaşlı olsaydım, sizin için ne yapmamı isterdiniz?

GLUMOV - Ama siz orta yaşlı değilsiniz ki, gencecik bir kadınsınız. Aşkolsun, tuzak kuruyorsunuz bana.

KLEOPATRA - Pekâlâ, orta yaşlı olduğumu farzedelim.. hiç farketmez.

GLUMOV - Çok fark eder ama, neyse.. Örneğin İvan Gorodulin'e bir tek kelime söyler..

KLEOPATRA - Doğru, Gorodulin'e bir tek kelime söylemem

GLUMOV - Ama böyle can sıkıcı bir istekle başınızı ağrıtmak istemem.

KLEOPATRA - Daha neler...

GLUMOV - Bir kere adamdan böyle bir şey istemek doğru olmaz.

KLEOPATRA - Neden doğru olmasın?

GLUMOV - Çünkü size aşık.

KLEOPATRA - Bunu da nerden çıkardınız?

GLUMOV - Eminim.

KLEOPATRA - Bak hele. Siz neler de biliyormuşsunuz! Ya benim ona karşı ne duyduğumu söyleyebilir misiniz?

GLUMOV - Bunu ancak siz bilirsiniz!

KLEOPATRA - Benim duygularım.. sizi ilgilendirmiyor mu?

GLUMOV - Gizli duygularınızı kurcalamak bana düşmez.

KLEOPATRA - Onun aşkına karşılık verdiğimi bilerseniz ne duyardınız.

GLUMOV - (Biraz durakladıktan sonra.) Benim bildiğim, Gorodulin hiçbir isteğinize karşı koyamaz. Kendisinden bir iyilik istemeniz onu fazlasıyla sevindirir. Bu yüzden, sizin aracılığınızla adamdan bir şey istemek ona rüşvet vermek gibi olur.

KLEOPATRA - Yok canım, bunlar sizin kuruntunuz. Demek ona sizden söz etmemi istemiyorsunuz.

GLUMOV - Kesinlikle hayır. Size karşı bu kadar borç altına girmek istemem. Sonra nasıl öderim borcumu?

KLEOPATRA - Orta yaşlı bir kadına nasıl öderdiniz?

GLUMOV - Bu çok kolay. Ona sokulur, nazını çeker, köpeğini taşır, ayağının altına bir iskemle sürer, elini öper ve yirmibeşinden fazla göstermediğini söyledim. Ama orta yaşlı olmayınca bütün bunlar anlamsız.

KLEOPATRA - Çok doğru.

GLUMOV - Yumuşak huylu, tatlı bir kadınsa çok geçmeden alıştırdım ona, bir yakınlık duyardım.

KLEOPATRA - Genç bir kadına yakınlık duyamaz mısınız?

GLUMOV - Duyarım duymasına ama göze alamam.

KLEOPATRA - (Yelpazesinin arkasından.) Çok şükür. GORODULİN - (Balo salonunun

kapısında görünür. Otuz beş yaşlarında şık ve havalı bir adam.) Rahatsız ediyor muyum?

KLEOPATRA - (Şaşırır ama kendini çabuk toparlar.) Buyrunuz İvan. Az önce sizi düşünüyordum. Sizi tanıştırayım, yeğenim Yegor Dimitriç Glumov - İvan İvanoviç Gorodulin. (İki erkek selamlaşırlar.) Yegor, zahmet olmazsa bana bir kadeh şarap getiriverin. (Yelpazelenir.) Bu gece sıcaktan bayılacağım nerdeyse. (Yegor kapıya doğru giderken annesi yüzünde tilkice bir ifade ve elinde bir meze tabağıyla görünür. Yegor ötekilere çaktırmadan limonluğa girmesine engel olur.)

KLEOPATRA - Güzel kızlarla dansedeceğinize neden benim peşimden geliyorsunuz?

GORODULİN - Kızları gözüm mü görüyor! Sakin görüldüğüme bakmayın, beynim uğulduyor. Kalbim çarpıyor.

KLEOPATRA - Büsbütün unutulmadığıma sevindim. Zavallı, yalnız, yüzüstü bırakılmış bir kadını ben.

GORODULİN - Kimmiş sizi yüzüstü bırakan o küstah? Burada mı? Bana gösterin de haddini bildireyim. Zaten bugün tersliğim üstümde.

KLEOPATRA - Asılmayı da, boğulmayı da hak eden sizsiniz.

GORODULİN - Sizin güzel ellerinizle olursa, boynum kıldan ince.

KLEOPATRA - Sizin için bir ceza hazırladım.

GORODULİN - Kollarınızın arasında boğacak mısınız beni?

KLEOPATRA - Hayır, sizden bir ricada bulunacağım.

GORODULİN - Rollerimizi değiştirmek istiyorsunuz demek.

KLEOPATRA - Anlayamadım.

GORODULİN - Bana boynu bükük bir ricacı gibi gelmek istiyorsunuz?

KLEOPATRA - Siz ricacı mısınız? Bir yargıç, hiç değilse bir yargıç adayı olduğunuzu sanıyordum.

GORODULİN - Doğru, ama bir kadın karşısında...

KLEOPATRA - Boş lafları bırakalım. Sizinle ciddi bir iş üstünde konuşmak istiyorum.

GORODULİN - Kulak kesildim!

KLEOPATRA - Yeğenime çok ama çok gerekli olan bir şey var.

GORODULİN - Bir okul üniforması mı, yoksa bir kucak köpeği mi?

KLEOPATRA - Zırvalamayın. Şimdi beni dikkatle dinleyeceksiniz, hem de hiç sözümü kesmeden. Aslında yeğenim değil de, kocamın bir akrabası. Çok şirin, çok akıllı, çok yakışıklı bir çocuk.

GORODULİN - Öyleyse ben hapı yuttum.

KLEOPATRA - İş istiyor.

GORODULİN - Onun için nasıl bir iş düşünürsünüz.

KLEOPATRA - Önemli bir devlet hizmeti. Çok beceriklidir. Hiçbir iş elinden kurtulmaz.

GORODULİN - Öyleyse onu istemezler.

KLEOPATRA - Artık canımı sıkmaya başladınız. Bu gidişle kavga edeceğiz. Ona uygun bir iş var mı bildiğiniz?

GORODULİN - Sıradan bir genç için iş bulabilirim. Ama böyle bir akıl kumkumasına iş bulmak kolay değil. Şu harika çocuğu bir görelim. Onun için nasıl bir görev salık verebileceğimi söylerim size.

KLEOPATRA - (Yegor içeriye girerken.) Teşekkür ederim, Yegor. (Kalkıp ona doğru giderek.) Ne kadar nazıksınız! (Getirdiği şarabı alır.) Şimdi sizi başbaşa bırakacağım. Misafirlerimi ihmal ediyorum. (Kadehini kaldırarak.) Dostluğumuza! Biraz sonra yoklarım sizi. Bakalım anlayabilecek misiniz?

GLUMOV - (Kapıyı açarak.) Buyrunuz! (Kleopatra ona baygın bir nazar atfederek çıkar. Glumov, Gorodulin'e döner.) Yengem şahane bir kadın değil mi?

GORODULİN - (Sönük sönük.) Evet, şahane, şahane. (Susma.) Hiç devlet memurluğu yaptınız mı?

GLUMOV - (Cüretle.) Bulundum bir ara ama sonradan vazgeçtim.

GORODULİN - Neden? Orta karar bir zeka ve günde birkaç saat çalışma yeteneği memurluk için

yeter de artar bile.

GLUMOV - Bu yeteneklerin bende eksik olduğunu söyleyemem. Ama bunlarla adam yerinde sayar. Ne uzayan, ne kısalan küçük bir memur olmakla yetinirseniz mesele yok. Ama arkasız yükselmek istiyorsanız çok daha başka yetenekler gerek.

GORODULİN - Ne gibi?

GLUMOV - Kullanman için özellikle emir verilmedikçe, aklını rafa kaldıracaksın. Patronun gönül indirip bir şaka yaparsa gülmeye ama kahkaha atmamaya çalışacaksın. Amirlerin hesabına her şeyi düşünmek, her işi yapmak görevindir. Ama aynı zamanda senin çok budala olduğuna, kendilerinin her şeyi akıl ettiklerine onları inandırmalısın. Dalkavukluk edeceksin ama fazla göze batmadan. Amirin odaya girer girmez, ayağa fırlayıp esas vaziyetine geçerken hem yaltaklanır, hem yaltaklanmaz, hem büyüklerine saygılı, hem soylu ve güvenilir bir adam tavrı takınacaksın. Seni bir şey almaya yollarsa istediğini hemen getirmek için parçalanmalısın, ama onursuzca bir telaşa kapılmadan. Mazurka adımları, dörtnala koşuş ve kaz yürüyüşü arasında bir şey.

GORODULİN - (Gülerek.) Sözleriniz eğlenceli ama artık geçerli değil. Son yıllarda durum çok değişti.

GLUMOV - Ben değişen bir şey göremiyorum. Hâlâ kırtasiyecilikten göz açamıyoruz. Bütün devlet mekanizması evrak, dosya ve jurnallerden dikilmiş bir kale gibi. Zavallı Moskovalılar, sürüp giden bir sirküler, forma ve belge bombardımanı karşısında sinip kalıyorlar.

GORODULİN - Düşüncelerinizi dile getirmede bir hayli ustasınız.

GLUMOV - Düşüncelerime katıldığınıza pek sevindim.

GORODULİN - Önemli olan düşünce değil. Herkesin kendine göre bir düşüncesi vardır. Kelimeleri dizişiniz, kuruşunuz hoşuma gitti. Bana bir lütufta bulunur musunuz?

GLUMOV - Estağfurullah, emredersiniz.

GORODULİN - Bu söylediklerinizi kâğıda geçirin.

GLUMOV - Seve seve. Ama niçin?

GORODULİN - Sizinle açık konuşacağım. Bunu başka birine söylemeyi aklımdan bile geçirmezdim. Ama biz, birbirimizi anlarız. İkimiz de prensip sahibiyiz. Açıkçası, yarın bir ziyafetten sonra bir konuşma yapmam gerek, ama bir an durup düşünecek vaktim olmadı.

GLUMOV - Size yardım ederim tabii.

GORODULİN - (Eline dostça vurarak.) Bana bir dostluk etmiş olursunuz.

GLUMOV - Sözüne etmeye değmez. Yeter ki, insanlara yararlı olacağım, onları yakından tanımak fırsatını bulacağım, günlük ihtiyaçlarını araştırıp, sevgiyle, dürüstlikle hizmet edeceğim bir iş verin bana.

GORODULİN - Harika! Harika! Bunu da yazın lütfen. Şimdi düşünüyorum da, sizin gibi namuslu ve idealist bir adama en uygun iş bir devlet yardım kurumunun başkanlığıdır.

GLUMOV - Bana ne iş verilse yaparım. Yeter ki yapıcı ve yararlı olsun. Yeter ki, topluma geçim genişliği, gönenç ve mutluluk getirsin.

GORODULİN - Bunu da yazsanıza. Geçim genişliği, gönenç ve mutluluk! Güzel, çok güzel!

GLUMOV - İsterseniz, bütün nutku yazıvereğim.

GORODULİN - Ne iyi olur! Görüyor musunuz, daha merhaba derken dost oluverdik. Neden? Çünkü aynı düşünceleri, aynı görüşleri paylaşıyoruz. (Saatine bakar.) Gidip Kleopatra ile biraz çene çalmalı. Zavallıcık, ikide bir bu can sıkıcı baloları verir. Davetlerinde kendisinden başka eğlenen yoktur. Bütün gece kadını pohpohlamak, etrafında fır dönmek gerek, çünkü kocası olacak bunakla bozuşmaya gelmez. (Balo salonuna doğru giderek.) Siz de geliyor musunuz?

GLUMOV - Biraz sonra.

GORODULİN - O kadar güzel konuşuyorsunuz ki, Moskova'da sizin gibi adamlara ihtiyacımız var, dostum. (Glumov yalnız kalınca cebinden bir defter çıkarıp yazmaya başlar. Madam G. önce kapıdan başını uzatır, sonra elindeki tabaktan havyar tıkınarak gelir.)

MADAM G. - (Bir suç ortağı tavrıyla.) Oo, yalnızsın, işler nasıl gidiyor? Kleopatra neler dedi?

GLUMOV - Şimdi anlatamam anne, beni rahat bırak.

MADAM G. - Ne yapıyorsun?

GLUMOV - Günlüğüm için notlar alıyorum. Her şeyi unutmadan kaydetmeli.

MADAM G. - Kleopatra'nın bütün dediklerini yazdın mı? Bu havyar nefis. Eve götürmek için çantama dört kavanoz koydum.

GLUMOV - Beni rahat bırak, kuzum.

MAMAYEV - (Girer.) İşte, aradığım adam.

MADAM G. - Konuşacaksanız sizi rahatsız etmeyeyim. (Seğirterek.) Bana hiç aldırmayın. Bu bunak annen de hep ayağının altında dolaşır.

GLUMOV - Buyrun, amcacığım.

MAMAYEV - Yaklaş, yaklaş. (Esrarengiz bir tavırla.) Krutitski ile konuşuyordum. Bir konuda bana akıl danıştı. Efendiden bir adamdır. Bir yazı mı, bir deneme mi, öyle bir şey yazmış. Biraz rötuş istiyormuş. Senin adını verdim. Zavallı adam, pek zeki değildir. Kimbilir gene neler yumurtladı? Ama sen görünce onu koltukla biraz.

GLUMOV - (Şoke olmuş gibi.) Aman amcacığım! Böyle bir şey yapmamı nasıl istersiniz?

MAMAYEV - Her zaman, herkese yaltakçılık et demiyorum, ama bu adama azıcık yağ çekersen ziyanlı çıkmazsın. Yazının bir iki yerini övüver de zavallı ihtiyarın gönlü okşansın. Şu ara, sana yararlı olabilir. Köprüyü geçinceye kadar ayıya dayı demeli. Az önce gitti. Yarın seni ona götürürüm... İnce bir mesele daha var. Söyle bakayım, yengenle aran nasıl?

GLUMOV - Ne buyurdunuz, amcacığım?

MAMAYEV - Ona karşı nasıl davranıyorsun?

GLUMOV - Umarım, dürüstçe, amcacığım.

MAMAYEV - Dürüstlüğe mürüstlüğe boşver. Ne demek istediğimi anlamıyorsan kulaklarını iyi aç. Sana akıl öğretecek birini bulduğuna da şükret. Dürüstçe davranışlar kadını ilgilendirmez. Onlar sadece güzelliklerine hayran olunmasını isterler.

GLUMOV - Tabii, tabii, amcacığım. Ne kadar da aptalım. Hiç aklımdan geçmemişti.

MAMAYEV - Aklımdan geçsin oğlum. Gerçi ikinci kuşaktan hısmımız oluyorsun ama, yabancımız sayılmazsın. Yabancı gibi uzak durma yengenden. Yabanlık etme. Elini bir kere öpmüşsen dalgınlıkla bir daha öpebilirsin. Gözünü aç da bir şeyler yap. Gözlerini döndür örneğin. Göz oynatmasını bilir misin?

GLUMOV - Bilmem amca.

MAMAYEV - Seninle işimiz var. Ne kadar da cahilmişsin. Bak, söyle! (Gözlerini döndürür.)

GLUMOV - Amcacığım, gözünü seveyim, ne yapıyorsunuz?

MAMAYEV - Aynanın karşısına geçip talim edersin. Ara sıra iç çekmeyi de unutma. İç çekerken göz süzmek de çok etkili olur.

GLUMOV - Nasıl iç çekeyim, amcacığım?

MAMAYEV - Derin derin. Artık sabrın tükenmiş gibi. Şöyle. (Derin derin iç çeker.) Ama bütün bunlar talim ister. Her gün bu hareketleri tekrarlayacaksın.

GLUMOV - Başüstüne, amca. Bu değerli öğütleriniz için size ne kadar teşekkür etsem azdır.

MAMAYEV - Bir şey değil, oğlum. Sana açıldıktan sonra ferahladım. Anlıyor musun?

GLUMOV - Hayır. Korkarım, anlamıyorum. MAMAYEV - Sen çok yaşa, e mi! Karım -şey- sıcak, canlı bir kadındır. Kolayca kanı kaynar. Bir genç serseriye, şu dandini beylerden birine kapılacak diye korkarım. Bir hapisane kaçkınına bile vurulabilir. Oysa sen rahatça kabulleneceğim derli toplu bir gençsin. Böylece ne şiş yansın, ne kebab! (Güler.) Anladın mı şimdi?

GLUMOV - Nutkum tutuldu.

MAMAYEV - Neden?

GLUMOV - Sizdeki bu olağanüstü beyin gücü, soluğumu kesiyor.

MAMAYEV - Ne zaman öğüt istersen doğru bana gel, beynimin ışığı yolunu aydınlatacaktır.

GLUMOV - Amca... Bir fikrim var. Gerçi parlak bir fikir değil ama...

MAMAYEV - Söyle bakalım.

GLUMOV - Bilirsiniz, Moskova sosyetesinde fiskostan geçilmez. İnsan adımını ölçerek atmalı. Beni, örneğin Madam Turusina'yla tanıştırsanız da, yeğenine açıkça kur yapsam. Siz uygun görürseniz kızı isteyebilirim de. Böylece bütün gözler o yöne çevrilir. Kleopatra yengeyle aramızda olup bitenler kimsenin dikkatini çekmez. Dediğiniz gibi ne şiş yanar, ne kebab.

MAMAYEV - Aferin oğlum, çok iyi düşünmüşsün.

GLUMOV - Bunu yengeciğime sezdirmesek daha iyi olur. Kıskanacağından değil tabii, ama bilirsiniz kadınlar biraz idare ister.

MAMAYEV - Bilmez miyim? Ona hiçbir şey söylemeyiz, bir kelime bile kaçırmayız ağızımızdan.

GLUMOV - Şey, beni Madam Turusinalara ne zaman götürecektiniz, amcacığım?

MAMAYEV - Ne zaman istersen. Yarım akşam gidelim mi? Verdiğim öğütleri unutma sakın. Oraya varır varmaz kıza yanaş.

KLEOPATRA - (Balo salonundan gelir. Gorodulin onu izler.) Yo, yo, bu gece olmaz. Yardımlarınız için çok teşekkür ederim. Ama bu gece olmaz. (Mamayev'e.) İvan gidiyor.

MAMAYEV - Bu kadar erken mi? (Elini sıkar.) Geldiğiniz için teşekkürler.

GORODULİN - Nefis bir gece geçirdim. (Glumov'a.) Hoşça kalın! Konuştuğumuz o küçük işi halledince bana bildirin.

GLUMOV - Yarın sabah size yollarım.

MAMAYEV - Şey, Gorodulin, o kulüp işi için size bazı öğütler vermek istiyordum.

GORODULİN - (Çabuk çabuk.) Şimdi vaktim yok, özür dilerim. (Saatine bakar.) Çok geç kaldım. İyi geceler Kleopatra. (Elini öper. Glumov'a.) Au revoir.

MAMAYEV - (Onu izleyerek.) Öyleyse sizi geçireyim. Size yolda birkaç öğüt verebilirim.

KLEOPATRA - (Bir koltuğa gömülerek.) Neyse, bu işi hallettim. (Öpmesi için elini uzatır.) Size bir iş buldum. Hem de çok iyi bir iş. Önemli bir devlet memurluğu.

GLUMOV - (Elini öperek.) Ah, Kleopatra. Bunu neden yaptınız? Sizden böyle bir şey istedim mi?

KLEOPATRA - İstemenize gerek yoktu. Ben keşfettim.

GLUMOV - (Birden eline sarılıp tekrar tekrar öper.) Teşekkürler! Teşekkürler! (Hızla balo salonuna doğru yönelir.)

KLEOPATRA - (Sertçe.) Nereye gidiyorsunuz?

GLUMOV - Annemi bulmaya. Öyle mutluyum ki. Bu mutluluğu onunla paylaşmak istiyorum.

KLEOPATRA - Mutlu olduğunuza emin misiniz?

GLUMOV - Bundan daha fazla mutlu olamazdım.

KLEOPATRA - Neden? Tam mutluluğa kavuşmanız için bir şey mi eksik?

GLUMOV - (Bir duraksama.) Bundan fazlasını ummaya cüret edemem.

KLEOPATRA - Gelin, gizlemeyin benden. Dünyada en fazla istediğiniz ne?

GLUMOV - İyi bir iş buldum. Daha ne isteyebilirim?

KLEOPATRA - Buna inanmamı beklemeyin, Yegor.

GLUMOV - Kleopatra!

KLEOPATRA - Yüreğinizin küt küt çarpmadığına, acı acı ağlamadığınıza, geceleri uykusuz kalmadığınıza, birini sevmediğinize inanır mıyım hiç?

GLUMOV - Aksini söylemedim, Kleopatra.

KLEOPATRA - Birini seviyorsunuz öyleyse. (Glumov başını eğer.) Biliyordum. Biliyordum. Ya o, sevginizi karşılıksız mı bırakıyor? Kim bu zalim kadın? Söyleyin bana.

GLUMOV - Tanrım! Kleopatra, bana işkence ediyorsunuz.

KLEOPATRA - Her şeyi biliyorum. Gözlerinizden okunuyor. Zavallı yavru, çok mu acı çekiyorsunuz?

GLUMOV - Yapmayın. Dayanamayacağım artık. Her an kendimi ele verebilirim. Beni böyle sıkıştırıp ağzımdan laf almak yakışır mı size?

KLEOPATRA - Kimmiş o kadın? Sevdiğiniz kim?

GLUMOV - Tanrı aşkına, acıyın bana.

KLEOPATRA - Size layık mı?

GLUMOV - Tanrım! Hiç insafınız yok mu sizin?

KLEOPATRA - Bu ateşli tutkunuza karşılık verebilir mi? Acı çeken soylu yüreğinizin dilinden anlar mı?

GLUMOV - İsterseniz ellerinizde can vereyim Kleopatra, ama adını veremem.

KLEOPATRA - (Hafifçe.) Fısıldayın, bu adı fısıldayın kulağıma.

GLUMOV - Sevdiğim kadının adını mı?

KLEOPATRA - Evet!

GLUMOV - (Dizleri üstünde.) Siz!

KLEOPATRA - Ah!

GLUMOV - İster dövün, ister sövün, ister öldürün beni, ama yanınızdan kovmayın. Emredin susayım, emredin uzak durayım sizden. Ama yalvarırım kızmayın bana. Kabahatin büyüğü sizde. Bana neden bu kadar iyi, bu kadar tatlı, bu kadar sıcak davrandınız? Sert ve zalim olsaydınız, tutkumu terbiye sınırları içinde tutardım. Ama siz aklımı başımdan aldınız, kutsal kadın. Bir iyilik meleği mantıklı bir adamı çılgına çevirdi. (Ayağa fırlayarak.) Evet, çılgının biriyim artık. Hareketlerimden sorumlu değilim. Yanınızda bir saniye daha kalırsam neler yaparım kimbilir... Tanrım neler söylüyorsunuz! Beni bağışlayın. Bağışlayın beni. (Tekrar diz üstü düşerek eteğinin ucunu öpmeğe çalışır.)

KLEOPATRA - Seni bağışladım, Yegor. (Tekrar ayağa fırlayarak kadını kollarının arasına alır. Öpüşürler. Glumov, Kleopatra'ya vahşice bakıp hızla balo salonuna dalar. Bando çılgınca hızlı bir müzik çalar. Kleopatra sevinçten mest olmuş, bir koltuğa bırakır kendini.)

İkinci Perde

SAHNE I

Moskova'dan bir kaç kilometre uzaktaki bir kır evinin oturma odası. Madam Turusina'nın refakatçileri olan iki yaşlı kadın uyulamaktadırlar. Yuvarlak ve tombul Matriyoşa eteklerini dizlerine kadar çekmiş, sobanın karşısında ısınmakta. Lubinka, pasaklı bir cadaloz, iskambil kâğıtları ve bir şişe votkanın üstüne eğilmiştir. Holde yüksek sesle konuşmalar olunca ikisi de sıçrayarak gözlerini açar ve birşeylerle meşgul olmaya başlarlar. Matriyoşa eteklerini indirip yerde duran dikişini kapar. Lubinka çarçabuk votka şişesini saklayıp kâğıt açar.

MADAM T. - (Uzaktan.) Olmaz, olmaz! Bugün evden dışarıya adımımı bile atmam bir daha. (Matriyoşa ile Lubinka bakışırlar.)

MAŞENKA - (Uzaktan.) N'olursunuz halacığım, yalvarırım halacığım. (Madam Turusina, yüzü solgun ama hâlâ güzelliğini koruyan kırk beş yaşlarında bir kadın, yeğeni Maşenka ile girer.)

MADAM T. - Dünyada olmaz. Aklımı kaçırmadım ben. Hem, beygirlerin takımını çıkarttım bile. (Kendini bir koltuğa atarak elini alnına koyar.) Bittim, mahvoldum, Matriyoşa, ayağıma bir iskemle getir. (Matriyoşa kendini yerinden zor kaldırıp ayak iskemlesini getirir.)

MATRIYOŞA - Gezmeye gitmiyor musunuz, elmasım?

LUBİNKKA - (Kâğıt masasından kalkıp yaklaşarak.) Bugün hastalanacak demedim mi sana? Falında çıktı.

MATRIYOŞA - Doğru, bana söylemişti.

MAŞENKA - Halam hasta değil. Size ne oluyor halacığım? Aylardan beri ilk kez arabayla gezmeye çıktık. Daha yirmi adımlık yol almadan geri dönüyoruz. (Üzüntüyle kendini bir koltuğa atar.)

MADAM T. - Göz göre göre tehlikeye atılmanın ne gereği var?

MAŞENKA - Ne tehlikesi? Ben tehlike filan görmedim.

MATRIYOŞA - (Telaşla.) Tam önünüzden mi geçti?

LUBİNKKA - Sağdan sola mı, yoksa soldan sağa mı?

MADAM T. - (Dramatik bir edayla.) Soldan sağa. (Ağızları açık kalan Lubinka ile Matriyoşa başlarını sallayarak çççççç derler.)

MATRIYOŞA - Ah, kıymetlim, kimbilir ne kadar korkmuşsunuzdur.

MADAM T. - Az kalsın arabacıya dur diyecektim. Ama kendimi topladım. Cesur olmalıyım, hemen pes demek bana yakışmaz, dedim. (Refakatçi kadınlardan hayranlık sesleri.)

LUBİNKKA - Sofyacığımın gözü pektir. Ne olursa olsun yılmadan üstüne gider.

MATRIYOŞA - Kendini hiç düşünmez. Daha dikkatli olmalı.

MADAM T. - Ben asıl Maşenka'yı düşünüyordum. Yüreğim ağzıma geldi. Ama sesimi çıkarmadım. Az sonra, kahverengi şapkalı bir adam çıkagelmez mi karşıdan? (Matriyoşa ile Lubinka korkuyla soluklarını tutarlar.)

MAŞENKA - (Kuru kuru.) Yolun sağından mı, yoksa solundan mı?

MADAM T. - Sana kaç kere söyledim. Böyle şeylerle alay edilmez.

MAŞENKA - Yok yolumuza kedi çıkmış, yok şapkalı adam görmüşüz. Ne fark eder?

MADAM T. - Çok iyi bilirsin, bunlar uğursuzluk belirtileridir. Evimde böyle zındıkça laflar istemem. Çeneni kapamazsan git de odana kapan. Zaten evimize gelen kafirlerde küfrün bini bir para. Bir de senin ileri geri konuşmanı çekemem. (Madam T. konuşurken arkadaşları geriye çekilip işleriyle meşgul olurlar.) Kendimizi korumak görevimizdir, Maşenka. Bizi uyarmak için verilen işaretleri görmeden geçemeyiz. Bugünlerde ne kazalar oluyor. Atlar gemi azıya alıyor, arabalar devriliyor, arabacılar sarhoş olup hendeklere yuvarlanıyor. Tanrı lütfedip bir hatta iki işaret vermiş bize, bugün evinizden çıkmayın diye. İtaatsizlik etmek olur mu?

MAŞENKA - Tanrı bize bugün evden çıkmayın demedi.

MADAM T. - (Bezgince gözlerini kapayarak.) Rica ederim, yavrum. Böyle serbest düşünceler senin yaşında bir çocuğa hiç yakışmıyor. Sokağa çıkmamız bir ölüm kalım meselesi olsaydı, neyse. Ama misafirliğe gidip boş dedikodularla vakit öldürmek için tehlikeye atılmaya değer mi? Ben

canımı sokakta bulmadım. (Kendini toplar.) Matriyoşa, Lubinka siz yandaki odaya geçiverin. (Matriyoşa dikişini, Lubinka iskambil kâğıtlarını alır. Hızla dışarı çıkarlar. Madam T. yeğenine dönerek ona daha gündelik dille hitap eder.) Oraya gitmeye neden can attığımı biliyorum. Yegor Kurçayev'i görecektin değil mi, o evime bile sokmadığım dinsiz imansız adamı. Sen gönül eğlendireceksin diye zavallı halacığımı sürükle bakalım, kolumu ya da bacağıma kıracağıma hiç düşünme.

MAŞENKA - Yegor'dan niçin bu kadar nefret ediyorsunuz, anlamıyorum.

MADAM T. - Karşıma geçip en kutsal şeylerle alay ediyor.

MAŞENKA - Ne zaman halacığım, ne zaman?

MADAM T. - Her zaman. Buraya uğrayan kutsal yolcularla eğlenir. Zavallı Lubinka ile Matriyoşa'yı can yoldaşı diye yanımda alıkoymama bile güler.

MAŞENKA - Ama kutsal şeylerle alay ettiğini söylediniz.

MADAM T. - Pek tabii. Geçen gün, "Bakın Matriyoşamın yüzü ermişler gibi kutsal bir ışıkla parlamaya başladı." dedim. "Ermişlikten değil yağdan parlıyor" diye karşılık vermesin mi? Böyle zındıkça laflar.

MAŞENKA - İmzasız mektupları ciddiye almadığınızı umarım, halacığım.

MADAM T. - Sadece bir mektup gelse, üstünde durmayabilirdim. Ama kaç tane geldi, hem de değişik insanlardan. (Uşak Grigori ona bir mektup getirir.)

GRİGORİ - (Tersçe.) O serseriler aşağıya doldu gene.

MADAM T. - Serseriler mi? Anlayamadım. Benim kutsal hacılarımdan söz etmiyorsun umarım. Hak yolunun yolcuları.

GRİGORİ - Böylelerine ben serseri derim, madam.

MADAM T. - Yeter Grigori. Emrimi biliyorsun. Evime ayak basan kutsal yolcular mutfığa götürülüp karınları bir güzel doyurulacak. (Grigori çıkar. Madam T. mektubu açar.)

MADAM T. - Gördün mü, bir tane daha. Saygıdeğer bir hanımefendinin yazısı besbelli. (Yüksek sesle okur.) Pek sayın madam. Her ne kadar sizinle tanışmak onuruna erişemedimse de... (İçinden okur.) Bak, neler diyor. "Yeğeninizi Yegor Kurçayev gibi adi bir adama vereceğinizi düşündükçe tüylerim diken diken oluyor. Zavallı Maşenka'nın geleceği tir tir titretiyor beni. Bu adamın bir liberal

olduğunu biliyor muydunuz?" Daha neler, neler!

MAŞENKA - Bakabilir miyim? (Mektubu alıp okuyarak.) İnanılır şey değil. Ne diyeceğimi şaşırdım.

MADAM T. - Bak Maşenkacığım. Kafanın dikine gidersen seni zorla durdurmam. (Amonyak ruhu koklayarak). Kimse sana zorbaca davrandığımı söyleyemez. Ama beni üzüm üzüm üzdüğünü biliyorsun. Kendi düşen ağlamaz. Senden bazı şeyleri esirgersem hiç sızlanma.

MAŞENKA - Bana drahoma vermeyecek misiniz?

MADAM T. - Daha önemlisi hayır duamı esirgeyeceğim.

MAŞENKA - Hiç üzülmeysin halacığım. Drahomasız evlenmek aklımın köşesinden bile geçmez. Yegor Kurçayev çok hoşuma gidiyor. Ama çeyiz vermem dediniz mi, bu iş burda biter. Gizli gizli iç çekip verem olacak değilim ya. Sevgili halacığım, duygularımı anlamaya çalışın. Sayenizde karnım tok, sırtım pek. Ama azıcık eğlenmek, hayatın tadını çıkarmak istiyorum.

MADAM T. - Biliyorum, şekerim.

MAŞENKA - Bana kimi bulursanız evlenirim. Yalnız fazla can sıkıcı olmasın. Sosyeteye girmek istiyorum. Oldukça güzel sayılırım. Ben de beğenilmek isterim tabii. Ama sürdüğümüz bu ağır aksak, iç sıkıcı yaşam çekilir mi? Söyleyin çekilir mi?

MADAM T. - Senin yaşında bir çocuğa fazla kızamıyor insan.

MAŞENKA - Daha yaşlanınca ben de tıpkı sizin gibi yaşarım. Ailenin geleneği bu.

MADAM T. - İnşallah kızım, buna bütün kalbimle dua ederim. Doğru yol bu, hak yolu bu.

MAŞENKA - Haklısınız. Ama önce kurtlarımı dökeyim. N'olur beni eversenize.

MADAM T. - Bu zamanda kolay mı kızım? Erkekler çok bozuldu.

MAŞENKA - Ama koskoca Moskova'da bir tanecik olsun iyi adam çıkar herhalde. Dostlarınıza bir danışsanız. Krutitski, Bay Mamayev ya da Bay Gorodulin, bana bir koca bulmanıza seve seve yardım ederler.

MADAM T. - (Yorgun bir gülüşle.) Onlar da insan. İnsan beşer, elbet şaşar.

MAŞENKA - Öyleyse ne yapalım?

MADAM T. - Bir işaret bekleyeceğiz. Özel bir işaret almadan karar vermeyeceğim.

MAŞENKA - Bu işaret nerden gelecek?

MADAM T. - Zamanı gelince görürsün. Belki yarın, belki yarından da yakın.

MAŞENKA - Halacığım, yalvarırım onu kapı dışarı etmeyin.

MADAM T. - Kimi?

MAŞENKA - Yegor Kurçayev'i...

MADAM T. - Dengin olmadığını anlaman şartıyla.

MAŞENKA - Siz nasıl uygun görürseniz, halacığım. Ben sözünüzden dışarı çıkmayan, uslu, cici bir kızım.

MADAM T. - (Alnından öperek.) Sevgili yavrum.

MAŞENKA - Zengin olmayı, neşeli bir hayat sürmeyi aklıma koydum. Halacığım, siz de gençliğinizde şen şakrak bir kadınmışsınız.

MADAM T. - Ben mi? Hatırlamıyorum.

MAŞENKA - Dolu dizgin yaşamış, yaşamın tadını çıkarmışsınız.

MADAM T. - Seni çok bilmiş seni. Bu bildiklerini unutsan çok daha iyi edersin.

MAŞENKA - Bence siz dünyanın en iyi kadınısınız. Ben de sizi örnek alacağım. Vur patlasın, çal oynasın eğlendikten sonra tövbe istiğfar edeceğim. Önce günah işleyip sonra günah çıkartacağım. Tıpkı sizin gibi.

MADAM T. - Maşenka, neler söylüyorsun kuzum? Dediklerinin birini bile anlamadım.

GRİGORİ - (Girerek.) Bay Krutitski geldi, Madam.

MADAM T. - Buraya buyursun. (Amonyak ruhunu koklar.) Saçma sapan sözlerinle başımı şişirdin, Maşenka. Git de bahçede ya da kitaplıkta biraz oyalan. Bay Krutitski'yi yalnız görmek istiyorum.

MAŞENKA - (Bahçeye doğru giderek.) Peki, halacığım. Ona sormayı unutmayın, olur mu?

MADAM T. - Neyi soracaktım?

MAŞENKA - Dengim olan bir genç bilip bilmediğini.

MADAM T. - Olur cicikom. Haydi, durma, koş.

GRİGORİ - (Girerek.) Bay Krutitski. (Maşenka koşarak çıkar. Krutitski girer. Grigori çıkar.)

MADAM T. - (Hatır için gülümseyerek.) Bu ne güzel sürpriz.

KRUTİTSKİ - (Elini öperek.) Gene benziniz solmuş azizem. Asabınız mı bozuldu?

MADAM T. - Sinirlerim korkunç gergin.

KRUTİTSKİ - Elleriniz de buz gibi. Keşke vazgeçseniz şu...

MADAM T. - (Kendini savunarak.) Neden vazgeçsem?

KRUTİTSKİ - Fazla dindarlık sinirleri bozar.

MADAM T. - Daha önce de söyledim. Sizinle bu konuda tartışmak istemiyorum.

KRUTİTSKİ - Gezip tozup hayattan kam aldığımız günlerde bambaşka bir kadındınız. Hatırlar mısınız, bir gece...

MADAM T. - Lütfen, lütfen hatırlatmayın bana.

KRUTİTSKİ - Ama neden? Eski hayatınızın çok güzel tarafları da vardı. Artık hatırlamak istemediğiniz birkaç küçük hadisenin kefaretinin de herhalde bol bol ödemiştinizdir. Ben o günleri hatırlamaktan büyük haz duyuyorum. Pişman olmak şöyle dursun, maziye bütün teferruatı ile yad etmek ziyadesiyle zevkime gidiyor. (Zevkle güler.) Hatırlar mısınız o geceyi, hani biz...

MADAM T. - Susun! Susun! (Grigori girer.) Ne var, Grigori?

GRİGORİ - O rezil ihtiyar gene kapıya dayandı.

MADAM T. - Kutsal bir hacıdan böyle söz etmeye utanmıyor musun? Mutfağa götür, bir güzel karnını doyursunlar. (Grigori homurdanarak çıkar.) Ah bu uşakların görgüsüzlüğü!

KRUTİTSKİ - Sadede dönelim azizem. Değişik bir hayat sürerken çok daha sıhhatli idiniz.

MADAM T. - Belki bedenen, ama ruhen değil.

KRUTİTSKİ - Yanaklarınızdan kan damları. Hâlâ gençsiniz. Gülüp eğlenmek için daha bol bol vaktiniz var. MADAM T. - Eksik olsun öyle eğlenceler.

KRUTİTSKİ - Sizin yerinizde olsam, tövbekar olmayı yüzünüze bakılmayacak hale gelinceye kadar tehir ederdim.

MADAM T. - Artık bu bahsi kapatalım lütfen.

KRUTİTSKİ - Özür dilerim.

GRİGORİ - (Girerek.) O pis serserilerden biri daha geldi.

MADAM T. - Sana ne dedim? Bu adamlardan söz ederken ağzını bozmayacaksın. Onu da ötekilerle birlikte mutfağa götür. Bir güzel karnını doyursun.

GRİGORİ - Bu herifler gitmeden mutfağa giremem, madam; kokularından burnum düşecek.

MADAM T. - Sana ne söyleniyorsa onu yap. (Grigori homurdanarak çıkar.)

KRUTİTSKİ - Böyle önünüze geleni evinize sokmakla ihtiyatsızlık ediyorsunuz.

MADAM T. - Ben ne yaptığımı bilirim.

KRUTİTSKİ - Sadece teyakkuzu elden bırakmayınız azizem. Malum ya, kendini dine veren bir kadın kolaylıkla şarlatanların, sahtekarların elinde oyuncak olabilir.

MADAM T. - Biri beni kandırmaya çalışsa hemen anlamaz mıyım sanıyorsunuz? Tanrı o saniye bana bir işaret göndermez mi? Daha bugün feci bir kazadan kurtuldum. Tanrı beni uyarımasaydı, arabam devrilecekti. Altında cesedimi bulacaktınız.

KRUTİTSKİ - Sokağa çıkmadığınıza göre arabanızın devrileceğini nerden çıkarıyorsunuz?

MADAM T. - (Umutsuzca iç çekerek.) Böyle şeyler sizinle konuşulmaz zaten. Çok önemli bir konuda fikrinizi alabilir miyim?

KRUTİTSKİ - Hay hay. Her an size yardımda bulunmaya amadeyim. (Ona yaklaşır.)

MADAM T. - (Uzaklaşarak.) Biliyorsunuz Maşenka gelinlik çağa...

KRUTİTSKİ - Biliyorum, biliyorum.

MADAM T. - Ona uygun bir genç adam tanıyor musunuz?

KRUTTİTZKİ - Sizin tasvib edeceğiniz birini düşünemiyorum maalesef.

MADAM T. - (İçini çeker.) İşin güç tarafı da bu ya. (Duraklama.)

KRUTİTSKİ - Bir dakika... Tam aradığınız gibi bir adam biliyorum.

MADAM T. - Sahi mi?

KRUTİTSKİ - Pek sevimli bir genç. Biraz mahcup, biraz sıkılgan fakat mazbut, iyi bir aileye mensup, zararlı fikirlerden uzak bir delikanlı. Onu küçük bir işte imtihan ettim. Gerçekten matluba muvafık çıktı.

MADAM T. - Kim bu delikanlı?

KRUTİTSKİ - İsmi neydi? Hay Allah. Artık hafızadan eser kalmadı bende. Ama durun, adresini vermişti. (Cebinden bazı kâğıtlar çıkarıp karıştırır.) İşte buldum. Yegor Dimitriç Glumov. Yazısı da pek güzel. Harfleri yazışı bile metodlu bir adam olduğuna işaret. Tasannudan kaçınmış, bu da serbest fikir erbabından olmadığını gösterir. Buyrunuz sizde kalsın. Belki işinize yarar.

MADAM T. - (Alarak.) Teşekkür ederim.

KRUTİTSKİ - Umarım hayırlı bir neticeye varır bu iş. Gençlere yardım etmek sevaptır. (Saatine bakar.) Daha fazla rahatsız etmeyeyim. (Uzattığı eli alır.) Allahısmarladık, Sofya. Gene gelebilir miyim? Yoksa iyice kızdırdım mı sizi?

MADAM T. - Sizi görmek beni her zaman sevindirir. Bunu bilirsiniz, pekâlâ.

KRUTİTSKİ - Açık sözlülüğümü samimiyetime bağışlayın. Sizi sevmeseydim böyle konuşmazdım.

MADAM T. - Gene beklerim.

KRUTİTSKİ - Eski günlerin hatırı için mi? (Manalı manalı güler. Madam T. gözlerini kapatarak alnını kırıştırır.) Sizi tekrar küstürmeden gitmeli, en iyisi. Au revoir. (Çıkar.)

MADAM T. - Yaşına başına bakmadan... (Kâğıt parçasını çıkarıp bakar. Maşenka bahçeden gelir.)

MAŞENKA - Gitti mi?

MADAM T. - Bizi kapı arkasından dinlemiyordun, umarım.

MAŞENKA - (Odaya girerek.) Hiç öyle şey yapar mıyım, halacığım. Benim için gözüne kestirdiği biri var mı?

GRİGORİ - (Tekrar kapıda görünür.) Bay Gorodulin. (Gorodulin girerken Grigori çıkar.)

MADAM T. - Eh, aşkolsun, siz hiç utanmıyor musunuz? Kaç haftadır nerelerdeydiniz?

GORODULİN - Başımı kaşıyacak vaktim yoktu, emin olun. İş randevuları, resmi ziyafetler, sonra demiryolunun açılış töreni.

MADAM T. - Söylediklerinizin bir kelimesine bile inanmam. Bu evi sıkıcı buluyorsunuz, anlaşılın. Ama ara sıra da olsa beni görmeye geldiğiniz için teşekkür ederim. Buyrun, oturun. Sizden bir haber bekliyordum.

GORODULİN - Haber mi? Ne haberi?

MADAM T. - Unuttunuz mu yoksa? E aferin, aferin! Kabahat bende zaten. Bu kadar önemli işleri olan bir adamın, fakirleri ve ezilmişleri düşünmeye vakit bulamayacağını bilmeliydim. Böyle ufak tefek işlerle uğraşmaya tenezzül eder misiniz hiç?

GORODULİN - Fakirlerle ezilmişler sözünü ilk kez işitiyorum. Yanılmıyorsam benden bir falcı üzerine bilgi istemiştiniz.

MADAM T. - Asla! Bir falcı değil, bir "clairvoyante", görünmez şeyleri gören bir kişi. Aradaki fark büyük. Falcılarla ne işim var benim?

GORODULİN - İtiraf ederim böyle ince farklılardan haberim yok. Oulita Smigaeva'yı sormuştunuz.

MADAM T. - Evet, Moskova'nın en yüksek ailelerince kabul edilen o olağanüstü kadını.

GORODULİN - Korkarım artık Sibiry'a da fal bakacak.

MADAM T. - Ne? Sizin meşhur adaletiniz bu mu? Suçsuz bir kadını Sibiry'a sürmek? İmanı bütün bir kişi olduğu, başkalarına yardım ettiği için mi?

GORODULİN - Falcılıktan başka, hırsızlara yataklık etmek, bir genelev işletmek ve gezgin bir tüccarı zehirlemekten hüküm yedi.

MADAM T. - Dünyada inanmam.

GORODULİN - Ama doğru. Tüccarın karısı ona fal baktırmaya gitmiş. Ve kocasının aşkını

yeniden ateşleyeceği garanti edilen bir reçeteye dönmüş. Tarife uygun olarak ilacı hazırlayıp kocasının şarabına katmış. Yalnızca bir şeyi unutmuş, Sağlık Bakanlığı'ndan izin almayı.

MADAM T. - Tüccara ne olmuş?

GORODULİN - İlaç etkisini göstermiş. Adam ölmüş ama aşktan değil.

MADAM T. - Siz gülün, gülün. Zavallı kadını çekemeyen çok kişi vardı, ama kimse savunmadı besbelli.

GORODULİN - Moskova'nın en iyi avukatı savundu. Ama birlikte yaşadığı sarhoş denizci kadını ele verdikten sonra o da bütün suçlarını itiraf etti.

MADAM T. - Hiç umulur muydu ondan? Demek insanları tanımak güç. Dünya çok bozuldu. Bu dünyada yaşanmaz.

GORODULİN - Yaşanır Madam, yaşanır. Ama gözünüzü dört açıp dünyayı olduğu gibi göreceksiniz.

MADAM T. - Aldansam da ne çıkar? Bütün mutluluğum fakirlere, ezilenlere yardım etmek.

GRİGORİ - (Girerek.) Gene pis bir serseri geldi.

GORODULİN - Gene mi?

MADAM T. - Ne dediğini anlayamadım.

GRİGORİ - Afedersiniz Madam, o hak yolcularından biri.

MADAM T. - Hah şöyle. Nasıl bir adam?

GRİGORİ - Beni ürküttü bayağı. Mundar herife bakınca adamın gönlü bulanıyor.

MADAM T. - Saçmalama.

GRİGORİ - Öyle vahşi bir görünüşü var ki. Uğursuz uğursuz bakıyor adamın yüzüne. Tepeden tırnağa kılla kaplı.

MADAM T. - Belki İtalyandır.

GRİGORİ - Bence İtalyan'dan çok maymuna benziyor.

MADAM T. - Rica ederim, Grigori. Onu mutfağa götür, bir güzel karnını doyursun. Sor bakalım, istediği bir şey var mı?

GRİGORİ - Mutfaktakiler iyice azıtmaya başladılar. Bir gürültü, bir kıyamet. Birinin elinde bir şişe...

MADAM T. Çok konuşuyorsun Grigori. Derhal dediğimi yap.

GRİGORİ - Emredersiniz, madam. (Çıkar.)

MADAM T. - (Gorodulin'in sırtıttığını görerek.) Şimdi alayın sırası değil, İvan. Dinleyin, size bir şey sormak istiyorum. Maşenka ile ilgili. Ona uygun, iyi bir delikanlı biliyor musunuz?

GORODULİN - Tam adamını buldunuz. Benim çöpçatana benzer bir yanım var mı? Ben bütün zincirlere karşıyım, evlilik zincirine bile.

MADAM T. - Ama siz taşıyorsunuz o zinciri.

GORODULİN - Onun için düşmanıma bile taşıtmak istemem.

MADAM T. - Şaka bir yana. Aklınıza gelen biri yok mu?

GORODULİN - Durun bir dakika. Geçen gün üstünde ideal koca yaftasını taşıyan birine rasladım.

MADAM T. - Kimdi bu? Hatırlayın ne olur?

GORODULİN - Glumov.

MADAM T. - İyi bir genç mi?

GORODULİN - Sapına kadar güvenilir bir adam.

MADAM T. - Durun bakayım, adı neydi? (Krutitski'nin verdiği kâğıdı çıkarır.)

GORODULİN - Glumov.

MADAM T. - Yegor Dimitriç Glumov mu?

GORODULİN - Ta kendisi.

MADAM T. - Ne garip! Anton Krutitski de, az önce bana ondan söz etti.

GORODULİN - Öyleyse tam aradığınız adam. Demek kaderin elinden kurtulamayacak. Daha kibarcası, kısmeti acıkmış diyelim.. Müsaadenizle, ben gideyim artık.

MADAM T. - Güle güle. Sizi o önemli randevularınızdan alıkoymak istemem.

GORODULİN - Bakalım bizim çöpçatanlık işe yarayacak mı? Hayırlı bir haber olursa bildirin bana.

MADAM T. - Bildiririm tabii. Bana böyle birini salık verdiğiniz için teşekkürler. Güle güle. (Gorodulin çıkar. Madam T. odada beş aşağı beş yukarı gezinmeye başlar. Ara sıra elindeki kâğıda bakar.)

MADAM T. - Yegor Glumov, Yegor Glumov! (Kapıya giderek çağırır.) Matriyoşa, Lubinka! (Bir iki saniye sonra gelirler. Lubinka'nın elinde iskambil kâğıtları, Matriyoşa'nın kucığında bir fino köpeği vardır.) Ne diyeceğimi şaşırdım. Hem Bay Krutitski, hem Bay Gorodulin Maşenka için aynı adamı salık verdiler. Gerçi ikisine de fazla güvenmem, ama ikisi de bu genci çok beğendiğine göre üstünde durmaya değer. Maşenka yüzünden geceleri uykum kaçıyor. Yanlış bir iş yapmaktan ödüm kopuyor. Acaba Madam Manyefa'ya mı danışsam? Mübarek bir kadına benziyor.

MATRİYOŞA - (Ayak iskemlesini getirerek.) Evet. Evet. Düşünde Büyük Petro bir bulut üstünde görünmüş ona. Dişi ağrıyan bir kadına okuyup üflemiş, diş ağrısı o saat dinmiş.

MADAM T. - Matriyoşa, dikkat et köpeği düşüreceksin.

LUBİNKKA - (Masa başına oturmuştur.) İskambil açayım mı?

MADAM T. - Biraz sonra. (Birkaç dakikadan beri yükselmekte olan çığlıklarla karışık çılgın müzik, Madam T.nin dikkatini çekecek dereceye gelir.) Dinleyin.

LUBİNKKA - O hak yolcuları, canım.

MAŞENKA - (Koşarak bahçeden gelir.) Halacığım, o kutsal hacılar bahçede bir parti veriyorlar. Varya, Maşa ve yeni ahçı da onlarla dans ediyor.

MADAM T. - Ah bu dünya bana göre değil. İnsanlar çok bozulmuş.

MAŞENKA - Gidip seyredebilir miyim?

MADAM T. - Hayır, hayır Maşenka. Gitme. Seninle konuşacaklarım var.

MAŞENKA - Bay Gorodulin ne dedi?

MADAM T. - Tuhaf değil mi, o da, Bay Krutitski de aynı genci övdüler bana.

MAŞENKA - Ne güzel, halacığım. Kesinlikle iyidir öyleyse.

MADAM T. - Onlara yüzde yüz güvenemem.

LUDİNKİ - Başlayayım mı, canım?

MADAM T. - Evet, falıma bak. Acaba söyledikleri doğru mu? Kolayca aldanabilirler.

MAŞENKA - Neden aldansınlar, halacığım.

MADAM T. - Sıradan insanlar da ondan.

MAŞENKA - (Üzölmüş.) Kime inanacaksınız öyleyse? Bu gidişle ben evde kalırım. Beni korkutuyorsunuz. MADAM T. - Yok kızım, tabii korkacaksın. Geleceğimizi gizleyen perdenin ucunu ürpermeden kaldırabilir miyiz? Bu perdenin ardında mutluluğun mutsuzluğun, ölümün dirimin saklı. Matriyoşa dikkat et, köpeği düşüreceksin.

MAŞENKA - Bu esrar perdesini kim kaldıracak?

MADAM T. - Moskova'da kutsal bir kişi var mı bu işi görecek?

GRİGORİ - (Girer.) Biri sizi görmek istiyor, madam.

MADAM T. - (Hevesle.) Kim?

GRİGORİ - Adı Madam Manyefa imiş.

MADAM T. - (Ayağa kalkar.) Hemen içeri al. Müjde! Müjde, Maşenka! Beklediğimiz geldi. (Aynı zamanda ayağa kalkan arkadaşlarına.) İyi insan lafının üstüne gelirmiş. Tam ondan söz ederken çıkıp gelmesi şaşılacak şey, sanki aklımızdan geçenleri okuyormuş gibi. (Manyefa kapıda görünür. Her zamanki gibi hafifçe sarhoştur.) Madam Manyefa'yı bir sandalyeye oturtunuz. Şimdi bırak o köpeği. (Aceleyle kollarına girerler. Dışardan gelen barbarca müzik ayin atmosferine yardımcı olur.)

MANYEFA - Tanrı bilir ama kul da sezer. Gözlüye gizli yoktur. Görenedir görene, köre nedir, köre ne?

MATRIYOŞA - İşittin mi Lubinka?

MADAM T. - Çenenizi tutun. Maşenka, köpeği dışarı çıkar.

MANYEFA - (Koltuğa oturtulurken.) Gafile kelim, nafile kelim. Bin bilsen de bir bilene danış.

LUBİNKKA - Ah, Matriyoşa işittin mi?

MATRİYOŞA - (Madam T.ye.) İşittiniz mi elmasım?

MANYEFA - (Birdenbire.) Öyle gözlerinizi dikmiş kime bakıyorsunuz?

MADAM T. - Evimize onur verdiğiniz için çok mutluyuz. Bu onura layık olduğumuzu umarız.

MATRİYOŞA - Layık olduğumuzu umarız.

LUBİNKKA - (Madam T.ye.) Layıksınız elbet. (Manyefa'ya.) Madam Turusina'nın yeryüzünde eşi yoktur. Gökten inmiş bir melektir.

MADAM T. - (Manyefa'ya.) Bizimle konuşmak lütfunda bulunur musunuz? Gaipten bir haberiniz var mı bize? (Manyefa bir transa girer gibidir.)

LUBİNKKA - Tanrım, ruhlar geliyor.

MATRİYOŞA - Kutsal babalar, koruyun bizi.

MADAM T. - Şşşşş. Dinleyin, ellerini tutun, destek olun ona. Bir şok geçirirse ölür Tanrı esirgesin. (Manyefa'nın ellerini tutarlar.)

MANYEFA - (Küçük bir kız sesiyle.) Kime niyet, kime kismet! Göğe direk, denize kapak olur mu?

LUBİNKKA - (Fısıldayarak.) Aman, söylediklerini unutma.

MADAM T. - Sözlerini ezberlesin biriniz. Şşşşşş gene konuşacak. (Konuşmaz. Madam T. ürkek bir sesle sorar.) Size sorabilir miyim?

MANYEFA - Erken kalkan erken yol alır. Siz bir damat arıyorsunuz, o bir zevce. Bir kız eksilecek, bir kadın artacak.

MATRİYOŞA - Harikulade.

LUBİNKKA - Bir ruh konuşuyor. (Madam Turusina'ya fısıldayarak.) Sorsanıza, kızın kismeti kimmiş?

MADAM T. - Olmaz, olmaz. Sus. (Tevazuyla Manyefa'ya.) Genç bir adam görünüyor mu size?

Görünüyorsa Sofya kulunuza söylemez misiniz?

MANYEFA - Bir bulut görüyorum. Bulut dağılıyor. Bulutun ortasında Yegor var.

MATRIYOŞA - Yegor!

LUBİNKA - İşittiniz mi canım?

MAŞENKA - (Madam T.'nin kulağına.) Halacığım, bu Bay Kurçayev'in adı.

MADAM T. - Şşşşş. Hangi Yegor olduğunu sormak cüretinde bulunabilir miyiz?

MANYEFA - Görünce anlarsınız.

MADAM T. - Onu ne zaman göreceğiz?

MANYEFA - Özlenen konuk davet beklemez.

LUBİNKA - (Madam T'ye.) Gördünüz mü güzelim.

MADAM T. - Onu nasıl tanıyabiliriz, lütfen söyler misiniz?

MATRIYOŞA - (Madam T'ye.) Saçı ne renkmiş?

MADAM T. - Sesini kes. (Ürkek, saygılı sesiyle.) Acaba esmer mi ,yoksa sarışın mı?

MANYEFA - Kimine esmer, kimine sarışın. Size kumral.

MAŞENKA - (Alçak sesle.) Bay Kurçayev de kumraldır halacığım.

MADAM T. - Saçmalama. Sanki bir süvari subayı kutsal kişilere görünebilirmiş gibi.

LUBİNKA - Yaşasın, iskambil falında bile Yegor çıktı.

MADAM T. - Daha neler? İskambilde isim görünür mü?

LUBİNKA - Afedersiniz, açık renkli bir adam gördüm demek istiyorum.

MADAM T. - Susun, gene konuşacak.

MANYEFA - Hayırlı kısmet kapınızı çaldı çalacak. Kapıda görünüyor.

MADAM T. - MATRIYOŞA - MAŞENKA - (Bir ağızdan.) Kapıda mı?

MANYEFA - Hazırlanın. Sofralar kurulsun. Konuklar geliyor.

MADAM T. - Ne zaman?

MATRİYOŞA - LUBİNKA - (Bir ağızdan.) Ne zaman?

MANYEFA - Şimdi... Burdalar. (Başı düşer.)

GRİGORİ - (Girer.) Bay Mamayev sizi görmeye geldi, madam.

MADAM T. - Yalnız mı?

GRİGORİ - Yanında genç bir bay var.

MADAM T. - Kumral bir genç bay mı?

GRİGORİ - Evet, madam.

LUBİNKA - Yaşasın, yaşasın.

MATRİYOŞA - Kulaklarıma inanamıyorum. Tıpkı düşlerdeki gibi.

MADAM T. - (Maşenka'nın boynuna sarılarak.) Canım Maşenkacığım. Duaların kabul olundu.

MAŞENKA - Elim ayağım kesildi, hala. (O an için unutulmuş olan Manyefa bir homurtuyla dikkati üstüne çeker. Madam T. ona doğru koşar.)

MADAM T. - Nasılsınız, Madam Manyefa? Bir şeyiniz yok ya?

MANYEFA - Nerdeyim?

MADAM T. - Dostlar arasında. Bir görüntü gördünüz.

MANYEFA - Bir şey içsem, kendime gelirim.

MADAM T. - (Manyefa götürülürken.) Votka, şarap, ne isterse...

LUBİNKA - Bekleyin biraz, bir defacık olsun yüzünü göreyim.

MATRİYOŞA - Bu bir mucize! Bir mucize!

MAMAYEV - Sofya İgnatyeva, izin verirseniz size yeğenim Yegor Dimitriç Glumov'u takdim edeyim.

LUBİNKKA - Tarifine tıpatıp uyuyor.

MATRİYOŞA - Saçının rengine kadar.

MAMAYEV - İyi bir çocuktur. Onu seveceksiniz.

MADAM T. - (Elini öpmesi için Glumov'a uzatarak.) Onu öz oğlum gibi seveceğim.

SAHNE II

Birinci perde, birinci sahnedeki gibi. Styopka gene ceketsizdir, gene dişlerini karıştırır.

GLUMOV - (Annesinin yatak odasına doğru seslenerek.) Anne, Madam Turusinalara gitmiyor musun?

MADAM G. - (Dışardan.) Şimdi geliyorum. Acelen ne?

GLUMOV - Geç kaldın. (Odaya gelir. Bonesini giymekte olan annesi onu izler.) Her sabah gözünü açar açmaz oraya damlamalısın.

MADAM G. - Elimden geleni yapıyorum. Oraya taşına taşına ayaklarıma kara su indi. (Styopka'ya bir dirsek atar.) Allah rızası için alışverişe git. Gene evde ağza koyacak bir çöp bile yok. (Glumov oturmuş günlüğüne bir şeyler yazmaktadır.) Gene ne yazıyorsun?

GLUMOV - Bay Krutitski ile yaptığım aptalca bir görüşmeyi. Bütün bunlar nasıl aklımda kalıyor? Ben de şaşıyorum.

MADAM G. - Kleopatra nişanlandığını duyunca kızılca kıyamet kopar. Öğrendi mi acaba?

GLUMOV - Bilmiyorum. Bilsem, durumu ona göre idare ederdim.

STYOPKA - (Tembel tembel ceketini giyerken.) Tam kalkınacağımız sırada kadın ayağımıza ip takmasa bari.

MADAM G. - Ayağına çabuk ol da, seni ayağımın altına almayayım. Smirnof'a gidip nevale düzeceksin. (Kendi kendine.) Ayaklar baş oldu.

STYOPKA - (Ona aldırmadan, Glumov'a.) Özellikle istediğiniz bir şey var mı, efendim?

GLUMOV - Bir şişe votka al. Bakarsın Manyefa çıkar gelir.

STYOPKA - O dört yüz rubleden birazını bana ödünç verebilir misiniz?

GLUMOV - Canın bir şey istiyorsa hesaba yazdır.

STYOPKA - Çok teşekkür ederim, efendim. (Aynanın karşısına gidip kendine çekidüzen verir. Saçlarını tükürükle ıslatarak tarar. Glumov ile annesi konuşurken sıvışır.)

MADAM G. - Ben gene yollara düşeyim. (Kapıya yönelir.)

GLUMOV - Anne, buraya gel bir dakika. Madam Turusina'nın "canyoldaş"larıyla arkadaş oldun mu?

MADAM G. - Oldukça.

GLUMOV - Ya uşaklarla, kutsal yolcularla, bütün ev halkıyla aran nasıl?

MADAM G. - Gayet iyi. Bana her şeyi söylüyorlar.

GLUMOV - Giderken Matriyoşa ile Lubinka için birer enfiye kutusu al. Onları hoş tutmalı.

MADAM G. - Olur, alırım. Haydi, Allahısmarladık.

GLUMOV - Güle güle. Hem söyle onlara, nişan töreni için ellerini çabuk tutsunlar.

MADAM G. - Nişan iki haftadan önce olmazmış diyorlar. (Çıkar.)

GLUMOV - (Günlüğünü okur. Bir iki yerinde acı acı gülümser.) Başka ne yazacaktım? Sahi, giderleri. (Yazar.) Matriyoşa ile Lubinka için birer enfiye kutusu. (Kapı çalınır. Gidip açar. Krutitski görünür.) Oh, buyrun Bay Krutitski, hoş geldiniz. Bu ne şeref benim için.

KRUTİTSKİ - (Girerek.) Gazeteden makalemi bekliyorlar. Bu sabah ellerine geçmesi lazımmiş.

GLUMOV - (Bir çekmecedен bazı kâğıtlar çıkararak.) Buyrun, hazır. Beğeneceğinizi umarım. (Odayı gösterir.) Evimiz çok mütevazı. Kusura bakmayın, işte makaleniz.

KRUTİTSKİ - (İlk sayfayı gözden geçirerek.) Fevkalade! Bravo! Yazınız çok okunaklı. Yalnız risale demeniz hoşuma gitmedi. Plan demeliydik.

GLUMOV - Plan desek, bazı yenilikler önerdiğiniz düşünülebilirdi. Oysa her yeniliğe karşısınız. Makalenin özü bu. (Dalkavukça gülümseyerek.) Yerden göğe haklısınız, tabii.

KRUTİTSKİ - Demek "risale" sizce daha iyi.

GLUMOV - Çok daha iyi.

KRUTİTSKİ - Pekâlâ. (Okur.) Rus halklarının iyiliği için bütün ilerici düşüncelerin hemen ortadan kaldırılmasını öneren ilmi bir risale. Bütün ilerici düşünceler demek biraz sert kaçmıyor mu?

GLUMOV - Ama yazının ana teması bu değil mi, Bay Krutitski? Bütün reformların, bütün ileri görüşlerin zararlı olduğunu savunmuyor musunuz?

KRUTİTSKİ - Şurada burada ufak tefek değişikliklere karşı değilim.

GLUMOV - Ona reform denmez, tadilat denir.

KRUTİTSKİ - Doğru, doğru. Ne kadar keskin görüşlüsünüz. Sizden ciddi hoşnutum. Bu gidişle çok yükseleceksiniz.

GLUMOV - Sağ olun efendim.

KRUTİTSKİ - (Gözlüklerini takarak.) Devam edelim. "İleri bir düşünce nedir, devletin can damarına yöneltilen zehirli bir ok. İleri bir düşünce nasıl eyleme dönüştürülür? a) Eski bir şeyin ortadan kaldırılmasıyla. b) Yeni bir şeyin ortaya sürülmesiyle. Bu eylemlerden hangisi daha zararlıdır? Her ikisi de aynı derecede zararlıdır. Eskiye yıkarsak insanları fesatça sorular sormaya iteriz. Şu müessese neden yıkılıyor diye sorarlar. Yararlı olsaydı yıkılmazdı. Böylece kurulu düzene karşı gelmeye, hükümeti, devleti eleştirmeye başlarlar. Devletin, milletin menfaatini gözetemeyen vatandaşların ileri düşünceler karşısında dehşete kapılması çok tabiidir.

GLUMOV - Çok doğru, efendim.

KRUTİTSKİ - (Tekrar okur.) Yeni düşünceleri benimsemekle aylak beyinlerin yarattığı çağdaş akımlara, gereksiz bir ödün vermiş oluyoruz. Ödün ne demektir?

GLUMOV - Taviz.

KRUTİTSKİ - Hımm. Bu bu yeni kelimelere alışamıyorum bir türlü. Ama teslim ederim, çok kıvrak bir üslubunuz var.

GLUMOV - Yazının başarısında hiçbir payım olduğunu kabul etmiyorum. Benim üslubuma renk veren sizin temel gerçekleriniz.

KRUTİTSKİ - Bunların temel gerçekler olduğunu kabul ediyorsunuz demek.

GLUMOV - Hiç tartışmadan.

KRUTİTSKİ - Zannedirim, bu makale çok alaka uyandıracak.

GLUMOV - Yalnız makalenizin bazı bölümlerini değiştirmeye kıyamadım. Bugünün dili bazı düşüncelerinizin haşmetini belirtmeye yeterli değil.

KRUTİTSKİ - Öyle mi? Bana bir örnek verin.

GLUMOV - (Okur.) Memur maaşlarının yükseltilmesi çok ince bir mevzudur. Sadece bakan ve genel müdürlerin ücretleri artırılmalı, yapılacak zamlar asla küçük memurlara teşmil edilmemelidir. Devlet büyükleri, devleti şaşaa ve debdebe ile temsil edebilmek için dolgun maaş almalıdırlar. Küçük bir memurun karnını doyurması ve hayatından memnun olması zinhar doğru değildir. Aksi takdirde kendine saygılı, onurlu bir adam olur. Bu da Allahın kendisine münasip gördüğü mevkiyle telif edilemez. Bu, bütün sınıflardaki emekçiler için de doğrudur.

KRUTİTSKİ - Çok güzel, çok güzel.

GLUMOV - Hele, şaşaa ve debdebe sözüne bayıldım.

KRUTİTSKİ - Bunu bay Mamayev'e gösterdiniz mi?

GLUMOV - Hiç gösterir miyim, Tanrı esirgesin.

KRUTİTSKİ - Aman, dikkatli olun. Akıllı geçinir ama aslında mankafanın biridir.

GLUMOV - Siz daha iyi bilirsiniz.

KRUTİTSKİ - Herkese nasihat dağıtır. Ama iki satır yazsın da görelim. Karısı da parlak zekalı değildir.

GLUMOV - Aksini söylemeyeceğim, Bay Krutitski.

KRUTİTSKİ - Onlarla nasıl geçiniyorsunuz, anlaşılır şey değil.

GLUMOV - Geçinmek zorunda olduğum için.

KRUTİTSKİ - Devlet memuru musunuz?

GLUMOV - Daha değil, ama yengem İvan Gorodulin'le konuştu benim için.

KRUTİTSKİ - Bula bula Gorodulin'i mi buldu? Onun temin edeceği iş kaç gün sürer? İğreti ata binen tez iner. Gorodulin çok tehlikeli adamdır. Neyse, şimdilik onun bulduğu işle idare ediniz de ilk fırsatta sizi St. Petersburga naklettirelim. Orada işler çok daha düzgündür. Size tavsiye mektupları veririm. Siciliniz temizdir, herhalde.

GLUMOV - (Gözlerini açarak.) Sicilim mi?

KRUTİTSKİ - Mazinizde utanılacak bir şey var mı? Çekinmeden itiraf ediniz.

GLUMOV - Üniversitedeyken çok tembeldim.

KRUTİTSKİ - Çok daha iyi. Fazla öğrensen tehlikeli adam olurdun. Başka?

GLUMOV - Bugünün şu ileri düşünceli öğrencileri gibi değildim. Aklım fikrim eğlencede, kadın kız peşinde koşmadaydı. Bir iki kere fazla içip kavga çıkardığım, polisle dalaştığım olmuştur.

KRUTİTSKİ - Hepsi bu kadar mı?

GLUMOV - Daha ne olsun Bay Krutitski, rica ederim.

KRUTİTSKİ - Seni çapkın seni. Bir genç üniversiteli elbette ara sıra kafayı çekip cam çerçeve indirecek, bir iki kere polisle başı belaya girecek. Sen aşağı sınıflardan gelmiyorsun ki. Artık senin hakkında iyice müsterih olabilirim. Ta başından beri üzerimde iyi bir intiba bırakmıştın. Bazı çevrelerde seni göklere çıkardım.

GLUMOV - Evet, Madam Turusina bana söylemişti. Size teşekkür için kelime bulamıyorum.

KRUTİTSKİ - Kızı resmen isterdin mi? İşin ucunda bol para var.

GLUMOV - Para işlerine hiç aklım ermez, efendim. Ama Maşenka beni büyüledi.

KRUTİTSKİ - Kadın değil mi, ha biri ha öbürü. Halası da ikiyüzlünün biridir.

GLUMOV - Gerçek aşka kimsecikler inanmıyor. Ama ben inanıyorum. Bu aşkı kendi yüreğimde duydum.

KRUTİTSKİ - Sakın kendini aşka kaptırma delikanlı. Azim bir hatadır. Kırk yıl kadar önce başımdan geçti, bilirim. Az daha ölüyordum. Neden yüzüme öyle garip garip bakıyorsun?

GLUMOV - Acınızı paylaşıyorum, efendim. Kim bilir neler çektiniz.

KRUTİTSKİ - Kızıla tutulduğumu sanmıştım. Eh, senin gibi bir delikanlı, her şeyin en iyisine layıktır. Yakında sana mühim bir vazife de buluruz. Senin gibi adamlara ihtiyacımız var. Genç de olsan bizdensin. Bu tehlikeli, yeni düşünce dalgalarını durdurmada senin kıymetli yardımlarından istifade edeceğiz. Bu iş için sana borcum ne, delikanlı?

GLUMOV - Rica ederim Bay Krutitski, gücenirim.

KRUTİTSKİ - Hayır, lütfen söyle, yoksa ben gücenirim.

GLUMOV - Sizden para almayı aklımdan bile geçirmem. Ama bir ricada bulunabilirim.

KRUTİTSKİ - Nedir?

GLUMOV - Maşenka'dan doğacak çocuklarımla vaftiz babası olmanız.

KRUTİTSKİ - Memnuniyetle, memnuniyetle.

GLUMOV - Ah, ne kadar alicenapsınız. Madam Turusina'ya da söyleyebilir miyim?

KRUTİTSKİ - Söyle, söyle. (Saatine bakar.) Burda oturmuş gevezelik ediyorum. Halbuki bu makale yarım saat evvel gazetede olmalıydı.

GLUMOV - Uşağım dışarda. Hemen bir arabaya atlayıp kendi elimle götüreyim.

KRUTİTSKİ - (Yazıyı ona vererek.) Biliyorsun imzasız neşredilecek. Sana kimin yazdığını sorarlarsa sakın söyleme.

GLUMOV - Ser veririm, sır vermem.

KRUTİTSKİ - Hemen davran öyleyse. Ben sana ayak uyduramam. Yavaş yavaş arkandan gelirim.

GLUMOV - Pekâlâ. Bana yaptığınız iyilikler için ne kadar teşekkür etsem azdır.

KRUTİTSKİ - Asıl ben sana minnettarım. Güle güle. (Yalnız kalan Krutitski, dikkatle odayı gözden geçirir. Sonra şapkasını alır. Aynanın karşısında boyun bağına düzelterek gitmeye hazırlanır. Kapı hafifçe vurulur. Kleopatra Mamayev, çapkınca başını uzatır. Krutitski'yi görünce bozulur.)

KLEOPATRA - Aa, siz burda ne yapıyorsunuz? (Odaya girer.)

KRUTİTSKİ - (Uzattığı eli öperek.) Genç yeğeninizi görmeye gelmiştim.

KLEOPATRA - Yegor nerede?

KRUTİTSKİ - Az sonra dönecek. Özür dilerim, çıkmak üzereydim.

KLEOPATRA - (Oturarak, cilveli.) Aa, hiç de nazik değilsiniz. Sizdeki şövalyelik ruhu öldü mü? Genç kadınlarla ilgilenmiyor musunuz artık?

KRUTİTSKİ - Artık benden geçti, güzelim. Gerçi biz de gençliğimizde az... naneler..... (Susar.)
Sıra gençlerde.

KLEOPATRA - Zamane gençleri ihtiyarlardan da beter.

KRUTİTSKİ - Amma da yaptınız. Sizin gibi cazibeli bir kadın...

KLEOPATRA - Gençlerde de iş yok.

KRUTİTSKİ - (Oturur.) Nerde o eski aşklar, nerde o eski ihtiraslar? Şairane hislerden de eser kalmadı. Sebebini söyleyeyim mi size? Artık tiyatrolarda trajedi oynamıyorlar. Ozerof'un trajedilerini canlandırsalar gençler de o ince, o müstesna hislerle neşvünema bulurdu. Gençleri ruhen kalkındırmak için iyi bir plan hazırladım. Yüksek sınıflar için Ozerof'un trajedilerini, alt tabaka için de ucuz bira teklif ediyorum. Biz o trajedileri ezberledik. Hatırlar mısınız? "Gözlerimi alamazdım latif Olga'dan. Zevrekçeyle geçen bizdik Volga'dan."

KLEOPATRA - Nerden hatırlayacağım. Üç otuzumda değilim ya.

KRUTİTSKİ - Mil pardon! Size akranım gözüyle bakarım hep. Şey, diyecektim, şu genç kuzeniniz cidden hoşuma gidiyor.

KLEOPATRA - Benim de.

KRUTİTSKİ - Ama onu fazla şımartmayınız.

KLEOPATRA - Onu nasıl şımartıyorum?

KRUTİTSKİ - Böyle güzel bir evlilik hazırlamakla. Gelin de ne cici kız.

KLEOPATRA - Cici kız mı? Ne dediniz? (Ağız açık kalır.)

KRUTİTSKİ - (Şiir okumaya devam eder.) "Ah, validem, sil gözünün yaşını. Vah hemşirem, sineme koy başını."

KLEOPATRA - Hangi kız, kimden söz ediyorsunuz?

KRUTİTSKİ - Hangi kız olacak, Maşenka tabii. Sofya Turusina'nın yeğeni. Haydi, bilmezden gelmeyin. Yirmi bin rublelik drahoması var.

KLEOPATRA - (Ayağa kalkarak.) Tanrım, inanamıyorum. Doğru olamaz.

KRUTİTSKİ - (Eski mısraları hatırlamakta ısrar eder.) "Beyninden vuruldun kara haberi duyunca, Hıçkırıklar düğümlendi boğazında, ama beşuş bir çehre ile...."

KLEOPATRA - Allahaşkına susun! Bu zırva sapan şeylerle deli edeceksiniz beni.

KRUTİTSKİ - Evet, çocuğun hassas bir kalbi de var. "Sakın para için evleniyorum sanmayın, Bay Krutitski" dedi. "Bu kızı gerçekten seviyorum. O bir melektir, bir melek!" Benden, doğacak çocuklarının vaftiz babası olmamı istedi.

KLEOPATRA - (İnleyerek.) Oh!

KRUTİTSKİ - Nenez var?

KLEOPATRA - Hastayım. Başım tuttu. Başım çatlıyor.

KRUTİTSKİ - Üzülme, geçer. Ya Donski'nin şu güzel mısralarını hatırlar mısınız? "Bir Rus namus sözü verince, ölmek var, dönmek yok. Ey rakip, beni maşukama ihanetle mi itham edersin?"

KLEOPATRA - (Bağırarak.) Gidin. Yalvarırım, gidin burdan. Dayanamıyorum. Aklımı kaçıracağım.

KRUTİTSKİ - Sevgili madam...

KLEOPATRA - Rica ederim, yalnız bırakın beni. Gidin. Gidin. (Krutitski korkuyla kaçarken dönüp omzunun üstünden bakar. Çabukça kaybolur. Kleopatra en yakın sandalyenin üstüne yığılır.) Tanrım, inanamıyorum. Ah... Ah... (Bir iki saniye sonra kendini toplar.) Belki bir yanlışlık var. İşin doğrusunu bilsem.. (Odaya bakınır.) Acaba aşk mektupları filan bulabilir miyim? (Hıçkırıklar arasında aramaya başlar.) Doğruysa canına okurum onun. Çanına ot tıklarım. İnşallah doğru değildir. Belki de şu pis bunağın uydurmaları. (Çekmeceyi açarak.) Aa, bu da ne? Günlüğü. (Ayak sesleri duyarak günlüğünü çabukça çekmeceye saklar. Göz yaşlarını silerek kendini toplamaya çalışır.)

GLUMOV - Kleopatra, bu ne harikulade sürpriz! Gözlerime inanayım mı? Göklerden inmiş bir tanrıça gibi şu fakir eve ayak basan siz misiniz?

KLEOPATRA - Annenizi görmeye geldim.

GLUMOV - Onu kaçırdınız. Az önce çıktı.

KLEOPATRA - Ne yazık!

GLUMOV - (Oturması için bir sandalyeyi öne getirerek.) Oturun, lütfen. Kalıp benimle

konuşacaksınız, değil mi? Kleopatra, üzgün görünüyorsunuz. Sizi üzen bir şey mi var?

KLEOPATRA - Beni üzen biri var.

GLUMOV - Kimmiş o alçak? Kimmiş o rezil?

KLEOPATRA - Evet, alçağın, rezilin biri.

GLUMOV - Öyleyse ben olamam.

KLEOPATRA - Buna bir inanabilsem.

GLUMOV - İnanın.

KLEOPATRA - Ah, inanmak istiyorum, inanmak istiyorum.

GLUMOV - Gözlerimin içine bakın. Ne görüyorsunuz? Size bir an acı çektirmektense ölürüm. Size raslayıncaya kadar utangaç, toy bir delikanlıydım. İçimde kabaran bazı istekler vardı. Ama bunların ne olduğunu sizden öğrendim. Yalnızdım. Yalnızlıktan çıldıracak gibi olurdum, zaman zaman. Düşlerimin kadını arardım. Ama zavallı, silik bir genç olduğum için kadınlar yüzüme bakmazlardı. Sonra siz çıktınız karşıma. Sizi ilk görüşümü hiç unutmam. O kahverengi kurdeleli güzel pembe elbise vardı sırtınızda. Yüreğim duracak sandım. Genç, güzel ve benden çok yukarlardaydınız. Ama başka sosyetik bayanlar gibi burnunuz havada değildi. Gülüşünüz içimi ısıttı. Sizi sevdiğim zaman öfkelenmediniz. O kendimi unuttuğum gün bile beni kovmadınız evinizden. Beni nasıl mutlu ettiniz! (Hararetle ellerini öper.) Beni nasıl mutlu ettiniz!

KLEOPATRA - Ne zaman evleniyorsunuz?

GLUMOV - (Birden yerinden sıçrayarak.) Evlenmek mi, şey... ne demek istiyorsunuz?

KLEOPATRA - İşittiğime göre evleniyormuşsunuz.

GLUMOV - (Bir duraklamadan sonra.) Size durumu açıklamalıyım, Kleopatra. Zaten bugün söyleyecektim. Korkunç bir çıkmazdayım. Kocanız evlenmemi istiyor. Bu onun düşüncesi. Ama ben düşündükçe tüylerim ürperiyor.

KLEOPATRA - Sizin arzunuz dışında mutluluğunuzu istediğine bakılırsa, kocam sizi fazla seviyor olmalı.

GLUMOV - Sadece para meselesi. Beni fakir görmek istemiyor. Ama duygularımı hiç hesaba katmadan.

KLEOPATRA - Sizin için seçtiği kızdan hoşlanıyor musunuz?

GLUMOV - İğreniyorum. Sizden başka bütün kadınlar iğrençtir benim için.

KLEOPATRA - Demek onu sevmiyorsunuz?

GLUMOV - Nasıl sevebilirim? Ama asıl duygularımı açığa vuramıyorum, tabii. Hanginizi aldatayım, onu mu, yoksa sizi mi?

KLEOPATRA - Belki her ikimizi de.

GLUMOV - Şüphelerinizle bana işkence ediyorsunuz. Dayanamayacağım. Bozacağım bu işi.

KLEOPATRA - Bozacak mısınız? Nasıl?

GLUMOV - Amcam isterse kızsın. Bu kızla evlenemem.

KLEOPATRA - Bunu içtenlikle mi söylüyorsunuz?

GLUMOV - Bugün amcamla konuşacağım.

KLEOPATRA - İyi edersiniz. Aşksız bir evlilik neye benzer?

GLUMOV - Benim için nasıl kötü şeyler düşünebildiniz? Utanmıyor musunuz?

KLEOPATRA - Yanılmışım. Beni utandırdınız.

GLUMOV - (İhtirasla.) Ben sizinim, sizin. Bunu biliyorsunuz, Kleopatra. Yalnız ne amcama, ne de başka birine bir kelime bile söylemeyin. Şüpheyi üstünüze çekersiniz. Her şeyi bana bırakın.

KLEOPATRA - Tabii. Tabii.

GLUMOV - Hep benim pısrıklığımdan, Allah kahretsin! Amcanla doğru doğru konuşana be adam! Evlenmek istemediğini açık açık söylesene. O yürek ne gezer bende? "Düşünelim... ne acelesi var" gibi laflar geveledim ağzımda. Şimdi görüyor musunuz başıma gelenleri? (Kapı çalınır.) Kim geldi acaba? Beni görmeye gelen biri olacak Kleopatracığım. Bunca helecan sizi ne kadar sarstı kimbilir? Gidip annemin odasında biraz uzanmak ister misiniz? Misafirleri çabuk başımdan savarım. (Kleopatra'yı içerdeki odaya götürür.)

KLEOPATRA - Teşekkür ederim, Yegor. Şimdi kimseyi görececek halde değilim. (Glumov kapıyı açar. Golutvin görünür.)

GLUMOV - (Kabaca.) Evet?

GOLUTVİN - Birincisi, misafir böyle karşılanmaz. İkincisi yorgunum, çünkü buraya yayan geldim. (Glumov'u iterek içeriye girer.)

GLUMOV - Ne istiyorsunuz?

GOLUTVİN - En azından yirmi beş ruble. Ama daha fazlası gönlünüzden koparsa, gücenecek değilim.

GLUMOV - Bana bakın, burasının dilencileri koruma derneği olduğunu kim söyledi size?

GOLUTVİN - Sadaka istemiyorum. Sizin adınıza geniş bir araştırma yaptım. Emeğimin karşılığını istiyorum.

GLUMOV - Ne araştırması?

GOLUTVİN - Biyografinizi yazıyorum.

GLUMOV - Neler söylüyorsunuz?

GOLUTVİN - Sizi izledim, gözetledim, kişiliğiniz, geçmişiniz üzerine bilgi topladım. Son girişimlerinizi en ince ayrıntılarına kadar yazdım. Bu yazıyı satın almak istemezseniz, haftalık "Geveze" dergisine gönderirim. Hem de bir resminizle birlikte. Sizden fazla bir şey istemedim. Görüyorsunuz, edebi eserime yüksek bir değer biçmiyorum.

GLUMOV - Pekâlâ, durduğunuz kabahat. Yayınlatın yazınızı. Aklınız sıra, bana gözdağı vereceksiniz. Sizin yazdıklarınızı kim okur?

GOLUTVİN - Biliyorum, size fazla zararı dokunmaz ama canınızı sıkabilir. Sizden bin ruble istemedim. Ödeyiverin gitsin.

GLUMOV - Bu yaptığın işin pek kötü bir adı vardır.

GOLUTVİN - İmzasız mektuplar yollamaktan daha mı kötü?

GLUMOV - Ne mektubu? Bunu nasıl ispat edersin?

GOLUTVİN - Heyecanlanmayın. Topu topu yirmi beş ruble istedim.

GLUMOV - Bir kopek bile vermem.

GOLUTVİN - Zengin bir kız alıyorsunuz. Biyografinizi okursa midesi bulanmaz mı? Benimle kavga edeceğinize verin istediğimi, siz sağ, ben selamet.

GLUMOV - Verdiğimi farzedelim, isteklerinin sonu gelmez ki.

GOLUTVİN - Size söz veriyorum. Bir daha başınızı ağrıtmam.

GLUMOV - (Kapıya gidip açarak.) Defol burdan.

GOLUTVİN - Gelecek sayıda görürsün.

GLUMOV - İstedğin sayıda çıkart, vızgelir bana.

GOLUTVİN - (Bir duraklamadan sonra.) Yirmi ruble olsun. Bu da para mı canım?

GLUMOV - Benden zırnık koparamazsın.

GOLUTVİN - Pekâlâ, keyfiniz bilir. Bir sigaranız yok mu?

GLUMOV - Hayır. Çıkıp gitmiyecek misin burdan?

GOLUTVİN - Canım isteyince. Önce biraz dinleneyim. (Oturur.)

GLUMOV - Seni kim gönderdi buraya? Kurçayev mi?

GOLUTVİN - Hayır, onunla kavga ettik. Artık yüzünü bile görmüyorum.

GLUMOV - Sana git burdan dedik. (Golutvin ayağa kalkar. Yatak odasına doğru gidiip bakar.)

GOLUTVİN - Ne var orada?

KLEOPATRA - (İçerden.) Kim o, ne var?

GLUMOV - (Kapıyı açarak.) Hemen gitmezsən...

GOLUTVİN - Hımmmm. Madam Mamayeva. Çok ilginç!

GLUMOV - (Tehdit ederek.) Gidecek misin?

GOLUTVİN - Kendin öyle ahlaksız herifin birisin ki, başkalarından da temiz duygular beklemiyorsun. (Hole çıkmıştır.)

GLUMOV - Dur bi dakika. Sana bir şey diyecektim. (Arkasından koşarak oturma odasının

kapısını kapatır.)

KLEOPATRA - (Öbür kapıdan başını uzatır.) Çok tuhaf. Bu adam kim acaba? (Birden hatırlar.) Günlük! (Masaya koşarak çekmeceyi çeker. Günlüğü çıkarır.) Bakalım, benim için ya da Maşenka için bir şeyler yazmış mı? (Sayfaları çevirir.) İşte, "Maşenka bir içim su. Gözüm gönlüm açıldı kızı görünce. Hele o beygir suratlı Kleo haladan sonra." Tanrım, fena oluyorum. Bayılacağım. Alçak. Alçak. Onu asla affetmem, asla! Ona pahalıya patlayacak. Bunu nasıl yapar bana, nasıl? (Gözyaşlarıyla.) Bana nasıl beygir suratlı der? Beygire benzer yanım yok ki. Neyel Fedoseyiç beni hiç de beygire benzetmez. Yapacağımı bilirim o alçağa. Sürüm sürüm sürünecek. Elime ayağıma kapamıp aman dileyecek. (Günlüğe bakar.) Bu elime geçti ya bir kere... Artık çekeceği var benden. (Günlüğü çantasına saklar. Çünkü dış kapının kapandığını işitmiştir.) Tanrım, ona bir şey belli etmemeli. Sakin görünmeye çalışmalı.

GLUMOV - (Girerek.) Münasebetsiz herif.

KLEOPATRA - Kimdi gelen?

GLUMOV - Bir daha gelirse merdivenlerden aşağı atarım. Beni kötileyen bir yazı yazmış. Gelip para istemek yüzüzlüğünde bulundu. Vermezsem yayınlayacağını söyledi.

KLEOPATRA - Korkunç! Dünyada ne korkunç adamlar var. Kim bu adam?

GLUMOV - Öğrenip ne yapacaksınız?

KLEOPATRA - Böyle adamlara karşı uyanık davranmak lazım.

GLUMOV - Adı Aleksander Golutvin.

KLEOPATRA - Nerde oturuyor?

GLUMOV - Bilmiyorum ama kolayca öğrenilebilir. Neden sordunuz?

KLEOPATRA - Biri onurumu kırsa, bu yoldan intikam alabilirdim. Biz kadınlar düello edemeyiz ki.

GLUMOV - Şaka ediyorsunuz tabii.

KLEOPATRA - Tabii. Ona para verdiniz mi?

GLUMOV - Sadece bir kaç ruble. Ama içim rahatladı.

KLEOPATRA - Ya bir düşmanınız daha fazla para verecek olursa...

GLUMOV - Benim düşmanım yok ki.

KLEOPATRA - Öyleyse üzülmenize de gerek yok. Zavallı çocuk, keyfinizi mi kaçırdı?

GLUMOV - Ona aldırmam bile.

KLEOPATRA - Neden üzülüyorsunuz öyleyse?

GLUMOV - Sizin bana güvenmediğinizi düşündükçe hâlâ kahroluyorum.

KLEOPATRA - Maşenka'yla evlenmekten büsbütün caydınız mı?

GLUMOV - Bunu biliyorsunuz.

KLEOPATRA - Neler feda ettiğinizin farkında mısınız?

GLUMOV - Para pul! Bu uğurda sizi kaybedeceksem, feda olsun.

KLEOPATRA - İşin ucunda para var. Yirmi bin. Unutmayın.

GLUMOV - Dünyanın bütün hazinelerine değişir miyim sizi?

KLEOPATRA - Çok soylu bir kişisiniz, Yegor. Buna hiç şüphe yok. Gelin öpeyim sizi. (Glumov usulca gelip önüne diz çöker. Kleopatra onu boğmak istiyormuş gibi elleriyle boğazını kavrar ve cezalandırmak istiyormuş gibi şiddetle öper. Birdenbire durup Yegor'u soluk soluğa bırakır.) Şimdi gitmeliyim. Amcan beni merak eder. Allahaısmarladık, sevgili Yegor.

GLUMOV - Kleopatra, sizi bir daha ne zaman göreceğim?

KLEOPATRA - Bu akşam bize beklerim.

GLUMOV - (Onu izleyerek.) Maşenka'yı aklınızdan çıkarın. Akşama kadar o iş halledilmiş olacak.

KLEOPATRA - (Kapıya dönerek.) Au revoir.

GLUMOV - Akşama görüşürüz. (Kleopatra öptürmek için elini uzatır. Glumov öperken birdenbire elini indirir. Glumov yere kadar eğilmek zorunda kalır. Kleopatra hızla elini çekip gider. Ayak sesleri kesilince.) Fyu! Çok şükür yakamı kurtardım elinden. Hemen gidip Maşenka'yı görmeli. (Masaya doğru giderken.) Dur bakalım. Golutvin'in ağzı kapatıldı. Kleopatra şimdilik yatıştırıldı.

(Neşesi yerine gelmeye başlar.) İşler hiç de kötü gitmiyor. Talihim yaver giderse zafer benim. (Odaya bakınır.) Ben ne arıyordum? İyice dalgınlaştım son zamanlarda. Bu üzüntülerle zihnim karıştı. Şapka, eldiven her şey tamam mı? Cüzdanım cebimde... Günlüğüm şu cebimde. Aa... (Günlüğün cebinde olmadığını farkeder.) Nereye koydum günlüğü? Çekmeceye tabii. (Çekmeceyi çekince donar kalır.) Çok garip, buraya koyduğuma yemin ederim. Tanrım, bu ne korkunç şey! (Deli gibi aramaya başlar.) Biliyorum, çekmeceye koydum. Şimdi iyice hatırlıyorum. Kleopatra çaldıysa, mahvoldum. (Aklına başka bir şey gelir.) Yoksa Golutvin mi aldı? (Tekrar aramaya başlar.) Böyle açıkta bıraktığım için ne aptalım. Ne büyük sersemlik benimkisi! Neden çekmeceyi kilitlemedim? Gitmiş! Uçmuş! (Bir sandalyeye çökerek başını elleri arasına alır. Bir an sonra.) Bu günlüğü neden tuttum sanki? Kayda değer işler mi yaptım, kahramanca davranışlarda mı bulundum? Çocukça, aptalca gazez olmak, kin beslemek bütün yaptığım. Bir rezilin kendi eliyle yazılmış rezillikleri. (Duraklama.) Şimdi kendimi yermenin faydası yok. Nasıl olsa dört bir taraftan sitemler, azarlar, küfürler yağacak bana. (Başını tutarak.) Tanrım, düşüneyim. Bir çıkar yol olmalı. Günlüğümü çalan Golutvinse onu parayla satın alabilirim. Ama ya Kleopatra ise... "Gururu yaralanan kadının gazabı cehennem azabından korkunçtur!" Ulu Tanrım, bir de beygir suratlı dedim kadına. (Ne korkunç bir durumda olduğunu kavramaya başlamıştır.) Yenik düşmemeliyim. Yenilgiyi kabul edemem. Hele işi bu kıvama getirdikten sonra. Benden öç almak için korkunç planlar mı hazırlıyor acaba? (Birden karar verir.) Yapılacak bir tek şey var. Evet, Kleopatra Mamayev, ne sen, ne de Golutvin sırtımı yere getiremezsiniz. Şimdi dosdoğru dişi aslanın ağzına atılmaya gidiyorum.. Şu beygir meselesini açıklarken Tanrı yardımcım olsun. (Omuzlarını dikleştirip hızla dışarı çıkar.)

Üçüncü Perde

İkinci Perde Sahne I'de olduğu gibi. İkinci vakti. Bahçeye açılan camlı kapılar ardına kadar açıktır. Kurçayev ile Maşenka konuşurlar. Erkek oturmuştur, kız odada huzursuzca dolaşır.

KURÇAYEV - Olup bitenleri anlayamıyorum, doğrusu.

MAŞENKA - Ben de, birdenbire neye uğradığımı şaşırdım. Sakın bu bir tertip, ince ince işlenmiş bir plan olmasın.

KURÇAYEV - Halanın bu boş inançlarını büsbütün yabana atmamak lazım belki de.

MAŞENKA - Anlamaya çalışmaktan vazgeçtim. Olup bitenler beni serseme çevirdi.

KURÇAYEV - Glumov'u yıllardan beri tanırım. Öyle fevkalade bir tarafını görmedim. Geçenlerde kendisine öfkelenmiştim. Beni amcama çekiştirdiğini sandığım için. Çabucak parlarım, huyum kurusun. Ama böyle bir şey yapmaya tenezzül etmeyecek kadar dürüst bir adamdır.

MAŞENKA - Daha dün varlığından bile haberimiz yoktu. Bugün hayatımızı o idare ediyor. Halamın can yoldaşları onu durmadan düşlerinde görüyorlar. Açılan fallarda hep o çıkıyor. O korkunç hacılar bile ondan keramet sahibi bir adam diye söz ediyorlar. En şaşırtıcı olay da, bu eve geleceğini Madam Manyefa'nın dakikası dakikasına haber vermesi. Halamın gözü ondan başka kimseyi görmüyor artık. Halamın isteklerine nasıl karşı gelebilirim.

KURÇAYEV - (Üzüntülü.) Bütün bunlara sebep benim akıllı uslu bir hayat sürmeyişi. Şimdi Glumov seni de, parayı da alacak. Hak yerini bulacak. Fazilet mükâfatlandırılacak, rezalet cezasını çekecek. O rezil de benim. Sessizce kaybolmaktan başka ne gelir elimden? Seni alan bayağı bir adam olsaydı kavga çıkarırdım, ama Glumov gibi terbiyeli, temiz bir gence ne yapabilirim?

MAŞENKA - Şşşş. Geliyorlar. Şimdi onunla karşılaşmak istemiyorum. (Dışarıya kaçar. Glumov ile Madam T. bahçeden gelirlerken Kurçayev ayağa fırlar.)

GLUMOV - Mazbut bir aile hayatını ne kadar özlediğimi fark edince işi ciddiye aldım. Bana göre

para için evlenmekten daha feci bir şey yoktur. Kutsal bir müesseseyi bir iş alışverişine çevirmek yakışık alır mı hiç? Bunun alternatifi aşk için evlenmektir. Ama aşkı bile fazla dünyevi buluyorum. Hayır, gerçek evlilik göklerde yazılmış, kaderin eliyle hazırlanmış olmalı.

MADAM T. - Tıpkı benim düşündüğüm gibi.

GLUMOV - Ömrüm boyunca bütün manevi değerleri inkar eden, bütün mistik güçleri hiçe sayan şu korkunç radikal, liberal düşüncelere karşı savaştım.

MADAM T. - Tıpkı sizin gibi düşünüyorum.

GLUMOV - Her zaman mucizelere inandım.

MADAM T. - Ben de, ben de...

GLUMOV - Ta ezelden beri beni bekleyen kadına ancak bir mucizeyle kavuşabileceğimi seziyordum. Dua ettim böyle bir mucize olsun diye.

MADAM T. - Ve oldu, o gün bize gelişiniz bir mucizeydi. Biliyor musunuz, Yegor, Moskova'da benim gibi düşünen tek genç sizsiniz. Etrafımız o aşırı düşünceli liberallerle dolu. (Kendisine selam veren Kurçayev'e baktıktan sonra tekrar Glumov döner.) Evet, o mucizeden söz ediyorduk.

GLUMOV - Tanıdığım olağanüstü bir bakıcıya gitmiştim.

MADAM T. - Madam Manyefa'ya mı?

GLUMOV - Hayır, onun adını bile duymadım. Bir başkası. Kapıdan girer girmez daha ağzımı bile açmadan ne dese beğenirsiniz? Sen bir zevce arıyorsun, onlar bir damat. Akıllara zarar.

MADAM T. - Ya siz ne dediniz?

GLUMOV - Bir tuhaf oldum. Sanki etrafımı bir bulut sarmış gibi.

MADAM T. - Bir bulut mu dediniz? Madam Manyefa sizi bir buluta sarılmış gördü.

GLUMOV - Bakıcı bana, "Yabancı bir eve gideceksin, aradığını bulacaksın. Seni bekliyorlar," dedi. Hemen o gece amcam beni size getirdi. Beni bekliyordunuz.

MADAM T. - Bir mucize! Herkes bunu bilse. Yine dini duygular, manevi değerleri canlandırabilirdik.

KURÇAYEV - Bir zamanlar Kiev'de kızıl saçlı bir adamın başına buna benzer bir şey gelmişti.

MADAM T. - Bahçede biraz hava almaya gitsenize. (Kurçayev selam verir, bir an durakladıktan sonra onlar konuşmalarını sürdürürken dışarıya çıkar.)

GLUMOV - Besbelli, bu bir alın yazısı, bir takdiri ilahi! Onun için size Maşenka'nın duygularını sormadım bile. Evlenmeye razı olması yeter gibi geldi bana.

MADAM T. - Yeter tabii.

GLUMOV - Beni sevmeyebilir ama ilerde sevecektir.

MADAM T. - Tabii sevecek.

GLUMOV - Maşenka'nın beni seveceği yıldızlarda yazılı. Yoksa kader bizi birleştirmezdi.

MADAM T. - Ağzından aldınız.

GRİGORİ - (Girer.) Bay Gorodulin, madam.

MADAM T. - Siz lütfen onu biraz oyalayın, Yegor. Dünya işlerinden konuşacak bir ruh halinde değilim. Yazlık köşke gidip billur topa bakayım. (Bahçeye çıkar. Grigori Gorodulin'i getirir.)

GORODULİN - Merhaba Glumov.

GLUMOV - Nasılsınız?

GORODULİN - Kaç para alıyorsunuz?

GLUMOV - Yirmi bin, aldanmıyorsam.

GORODULİN - Nasıl kıvırdınız bu işi?

GLUMOV - Siz beni salık vermişsiniz. Madam T. öyle söyledi.

GORODULİN - Ne? Doğru ya, şimdi hatırladım. Ama senin gibi bir Agnostik bu kadınlarla nasıl anlaşabilir?

GLUMOV - Suyuna gidiyorum.

GORODULİN - Bu kof beyinli kadının boş sözlerine ne diyorsun?

GLUMOV - Kimse onu bu hastalıktan kurtaramaz. Neden canımı üzeyim?

GORODULİN - Yakında zengin olacaksın. İstersen seni kulübüme yazdırayım.

GLUMOV - Teşekkürler. (Sesini alçaltarak.) Biliyor musunuz, Krutitski'nin yazısı bir iki haftaya kadar yayınlanacak.

GORODULİN - Başıma gelenler. Umarım basında onu didik didik ederler.

GLUMOV - Bundan daha kolay ne var?

GORODULİN - Siz bunu mükemmel yapabiliydiniz. Sizde bu kafa, bu yetenek varken. Ama size zararı dokunabilirdi. Ne yapalım, biliyor musunuz? Yazıyı siz yazın, ben sizin için kendimi feda ederek altına imzamı atayım. Bu çekilmez ihtiyarların ipliğini pazara çıkarmalı.

GLUMOV - Yazdıkları saçma sapan yazılara bir göz atmak yeter.

GORODULİN - Komik herifler bunlar. Bunları teşhir etmeli. Bunu ben de yapardım ama ne yazık vaktim yok. Bir çok iyi işadamımız var ama ne konuşmasını, ne de yazmasını bilirler. Gençlere yazdırsak çizmeden yukarı çıkarlar. Koroyu siz başlatın, biz arkadan geliriz. Nişanlımız nerde kuzum?

GLUMOV - Sanırım, bahçede.

GORODULİN - Gidip onunla çene çalayım.

GLUMOV - Birazdan ben de gelirim. Kleopatra buraya, beni görmeye gelecek. Yücegönüllülük edip benim evliliğime razı oldu. (Gorodulin çıkar. Holden sesler gelir. Glumov kapıya giderek.) Kleopatra, buradayım. (Bir an sonra Kleopatra girer.)

KLEOPATRA - Nasıl, buldunuz mu günlüğünüzü?

GLUMOV - Golutvin annesinin kutsal hatırası üzerine yemin ediyor, o almamış. Dokunsan ağlayacaktı, adam. "Böyle alçakça bir şey yapmaktansa, açlıktan ölmeyi tercih ederim"

KLEOPATRA - Öyleyse kim almış olabilir? Başka bir yerde bırakmadığınıza emin misiniz?

GLUMOV - Yüzde yüz eminim.

KLEOPATRA - Belki uşağınız yanlışlıkla atmıştır.

GLUMOV - Keşke, keşke. Ne iyi olurdu.

KLEOPATRA - Neden? Başkalarının okumasından niçin bu kadar korkuyorsunuz?

GLUMOV - Canım, önemli bir şey yoktu günlüğümde. En içten duygularım, birkaç aşk şiiri ve kadın yüzleri üstüne bazı içli diziler. Bir yabancımanın bunları okuyabileceğini düşündükçe sıkılıyorum.

KLEOPATRA - Aşk şiirleri ile içli dizilere kimse aldırılmaz, üzülmeğin. Nişanlınız nerde?

GLUMOV - Kimbilir nerde? Umurumda bile değil. Tutumum sadece para ve mevki aşkına evlendiğimi göstermiyor mu? Gençlik gelip geçiyor. Bir an önce paralı, sözü geçen ve sözünü geçiren bir adam olmalıyım. Gıcır gıcır bir arabam ve durdukları yerde eşinen bir çift pırıl pırıl atım olsun da görün. Herkes parmak ısırarak. Moskova'da birdenbire ortaya çıkan bu gösterişli adam da kim diyecekler. Mutlaka bir Amerikalı olmalı. Herkes sizi kıskanacak.

KLEOPATRA - Neden beni?

GLUMOV - Çünkü sizinim ben.

KLEOPATRA - Maşenka'yı almadan parayı ele geçirebilseydiniz daha iyi olurdu. Ama ne de olsa, genç, güzel kadınla evleneceksiniz.

GLUMOV - Benim için önemi yok. Elimi geline uzattım, cebim para bekliyor ama kalbim sizin.

KLEOPATRA - Tehlikeli bir adamsınız. sizi dinledikçe inanasım geliyor. Haydi nişanlınızın yanına gidin. Hiç değilse ele güne karşı, yalnız bırakmayın onu.

GLUMOV - Siz kendi elinizle beni ona yolluyorsunuz.

KLEOPATRA - Haydi gidin, gidin. (Glumov bahçeye çıkar, üzgün görünen Kurçayev görünür.) Nereye gidiyorsunuz, Yegor?

KURÇAYEV - Eve.

KLEOPATRA - Eve mi? Mahzun görünüyorsunuz. Durun bir dakika. Sebebini tahmin ediyorum. (Kurçayev selam verip kapıya yönelir.) Durun. (Tekrar selam verip kapıya yönelir.) Size bekleyin dedim. Dikkafalılık etmeyin. Sizinle konuşmak istiyorum. (Kurçayev durur ama gitmek istediği bellidir.) Bilmediğiniz çok şey var.

KURÇAYEV - Ne olur bırakın gideyim, Keopatra yenge.

KLEOPATRA - Ben de az sonra gideceğim. Beni eve kadar götürürsünüz. (Kurçayev başını eğerek.) Ne o, dilinizi mi yuttunuz? Maşenka'yı sevdiğinizi biliyorum. O da sizi seviyor mu? (Kurçayev başını eğerek.) Sever tabii. Umudunuzu kaybetmeyin. Hayat sürprizlerle doludur.

KURÇAYEV - Maşenka'nın böyle bir halası olmasaydı. Öyle garip düşünceleri var ki!

KLEOPATRA - Ne demek istiyorsunuz?

KURÇAYEV - Sıradan bir erkek onun istediği gibi olmaz. Hele ordudansa.

KLEOPATRA - Nasıl bir erkek istiyormuş?

KURÇAYEV - Tepeden tırnağa faziletli, saf ve bakir bir erkek. Yegor olmasa yeğenine nasıl koca bulurdu? Koca Moskova'da bu şartlara uyan bir o var.

KLEOPATRA - Gene de umudu kesmeyin. Bekleyin. (Maşenka girer.) Sizi kutlarım, şekerim. Sizi her görüşümde biraz daha güzelleşmiş buluyorum. Ne kadar mutlu olduğunuzu duyunca çok sevindim.

MAŞENKA - Bay Glumov öyle soylu bir adam ki beni ürkütüyor. Ona layık olduğumdan korkuyorum.

KLEOPATRA - Layıksınız cicim. Halanız sizi öyle iyi yetiştirdi ki.

MAŞENKA - Halama çok şey borçluyum, ama bana öğrettiği tek erdem her dediğine boyun eğmek. (Madam T. ile Krutitski bahçeden hararetle konuşarak gelirler.)

MADAM T. - Neden trajedi oynamalı da, komedi değil? (Ötekilere.) Genç kuşağa manevi değerler aşılamanın yolları üzerinde tartışıyorduk. (Kurçayev ile Krutitski başlarıyla selamlaşırlar. Krutitski Kleopatra'nın elini öper.) Bugünlerde herkes inançsız, herkes şüpheli.

KLEOPATRA - Yeğeninizin nişanlısı nerede? Onu göremiyorum.

MADAM T. - Bahçede Gorodulin'le konuşuyor. Şu Yegor'un iyi bir genç olduğunu tahmin ediyorum. Dostlarım ayrı ayrı övdüler. Ama umduğumdan çok daha üstün çıktı.

MAMAYEV - (Girer.) Kimmiş şu umduğunuzdan çok daha üstün çıkan?

MADAM T. - Yegor Glumov.

MAMAYEV - Yegor için bana teşekkür edeceğinizi biliyordum. Ona başka kız göstermeden doğru buraya getirdim.

MADAM T. - Onu başka bir yere götürmek günah olurdu.

KRUTİTSKİ - Evet, Glumov hayatta çok ilerleyecek.

KLEOPATRA - Bizim yardımımızla tabii. (Grigori girer.)

MADAM T. - Tanrı bana neden bunca mutluluğu bağışladı bilmem. Belki de... (Grigori'ye.) Ne istiyorsun? Belki de işlediğim hayırlardan ötürü. (Grigori ona bir zarf verir.) Bu ne? (Açar.) Bir gazete. Başka birine gelmiş olmalı.

KLEOPATRA - (Zarfi alarak.) Baksanıza size gelmiş. Üstünde adresiniz var.

MADAM T. - Bir yanlışlık olacak. Kim getirdi bunu? GRİGORİ - Bir postacı.

MADAM T. - Nerede?

GRİGORİ - Çoktan gitti. (Çıkar.)

MAMAYEV - Bana verin okuyup açıklıyayım size. (Zarfi alıp içinden basılı bir sayfa çıkarır.) Bu ne? Bir gazete yazısı.

MADAM T. - Acaba kim bana yollamış? Gazeteyi çıkaran mı?

MAMAYEV - Belki de bir dostunuz yollamıştır.

MADAM T. - Bu yazı neden söz ediyor?

MAMAYEV - Bakalım. Yazının adı: Başarı kazanmanın yolları.

MADAM T. - Bizi ilgilendirecek bir konu değil. Okumayın.

MAMAYEV - Bir göz atalım şuna. Ortasında bir portre var. Altında ne yazıyor? (Okur.) "İdeal Bir Koca Portresi." Aa, Yegor'un, Yegor Glumov'un resmi.

KLEOPATRA - Bakabilir miyim? Çok ilginç doğrusu. (Gazeteyi kocasından alır.)

MADAM T. - Onun arkasından çevrilen alçakça bir manevra olmalı. Böyle bir adam Moskova için fazla iyi. Liberaller, serbest fikirliler ayağına çelme takmak istiyor anlaşılır.

(Öfkeyle Kurçayev'e bakar. Mamayev de ona dik dik bakar.)

KURÇAYEV - Bu taş bana mı? Ben portre çizemem. (Mamayev'e.) Resmini çizdiğim tek adam sizsiniz.

MAMAYEV - Onu biliyoruz.

KLEOPATRA - Bu yazıyı kim yazmışsa, Yegor'u çok iyi tanıdığı belli. Yaşamının en gizli kapaklı yanlarını biliyor. Bütün bunlar uydurma değilse tabii.

MAMAYEV - (Zarftan günlüğü çıkararak.) Bakın, burda bir şey daha var. (Açar.)

KRUTİTSKİ - (Omzunun üstünden bakarak.) Bu, Glumov'un el yazısı. Çok iyi tanırım bu yazıyı.

MAMAYEV - Evet, onun yazısı. Ama gazetedeki yazıda başkasının imzası var. Hangisini okuyalım önce? Makaleyi mi, yoksa bunu mu?

KRUTİTSKİ - Önce orijinaline bir bakalım.

MAMAYEV - Araya bir işaret koymuş. Bir faturaya benziyor. Şuradan okumaya başlayalım. Madam Manyefa'ya yirmi beş ruble. Madam Manyefa'ya yirmi beş ruble daha. Fazla içkiden turşuya dönmüş, gene de gelecekte haber vermeye kalkar. Ona ne diyeceğini öğretmek için saatler harcadım, ama kuşbeyinli karıda bir dirhem akıl yok... Dediklerimi kafasına vura vura öğretebilmek için bir şişe rom daha almak, eline yirmi beş ruble daha saymak icabetti. Bu kadar kârlı bir mesleğin bu kadar ahmak kişilerce yürütülmesi ne yazık. Kimbilir zavallı Madam Turusina'dan ne kadar para sızdırıyor? Herhalde dünyanın parasını. Çünkü zavallıcık biraz kafadan çatlaktır.

MADAM T. - (Kanepeye düşüp amonyak ruhunu araştırarak.) Ah, ah, dayanamıyacağım. Dayanamıyacağım.

MAŞENKA - (Ona doğru koşarak.) Şimdiden bilmek daha iyi, hala. Bay Mamayev, lütfen devam edin.

KLEOPATRA - Evet, devam et. Sofya'nın gerçeği bilmesi daha iyi olur.

MAMAYEV - O iki iğrenç canyoldaşına beni gerek fallarda, gerekse her gece düşlerinde görmeleri şartıyla, yedişer buçuk rubleyle, beheri on rubleye mal olan birer gümüş enfiye kutusu verildi.

MADAM T. - (Birden bağırarak.) Bu kadınlara derhal yol verilecek. Artık bir dakika bile kalamazlar bu evde. Tanrım, bu dünya artık yaşanmayacak kadar bozuldu. Kötüler günahkar, iyilerse aptal yerine konuyor.

KLEOPATRA - Üzülmeysin, aptal yerine konan yalnız siz değilsiniz.

MAMAYEV - (Devam ederek.) Madam Turusina'ya gönderilen altı imzasız mektup için otuz kopek.

MAŞENKA - Nerden geldikleri şimdi anlaşılıyor.

MADAM T. - Beni affet, canım. Hayatını düzenlemeye kalkışmamalıydım. Buna ne kafam yeter, ne de gücüm. Bundan sonra dilediğini yap. Evleneceğin adamı kendin seç. Artık hiçbir işine karışmam.

MAŞENKA - (Hafifçe.) Evleneceğim adamı seçtim, halacığım.

MADAM T. - (Bitkin.) Hiç değilse seni aldatmaz, yavrucuğum. Olduğu gibi görünen bir adam. (Kurçayev başıyla selam verir.) Matriyoşa ile Lubinka hemen pıllılarını pırtılarını toplayıp gitsinler bu evden.

KRUTİTSKİ - Yerlerine başkaları gelecek nasıl olsa.

MADAM T. - Bilmem, emin değilim.

MAMAYEV - Devam etmemi istiyor musunuz?

MADAM T. - Evet. Artık hiçbir şeyin önemi kalmadı.

MAMAYEV - İhtiyarın ev gezme merakından faydalanarak efendisini bana getiren Bay Mamayev'in uşağı üç ruble aldı. Yerinde sarfedilmiş bir para. Çünkü zavallı kocamış suaygırından çok daha fazlasını koparacağımı umuyorum. (Kendine zor hakim olarak.) Daha fazlasını okumak gereksiz.

KRUTİTSKİ - Bana verin. Ben okuyayım.

MAMAYEV - Zahmet etmeyin. Ben okurum. Burada benimle yapılan bir konuşma var. Kimseyi ilgilendirmez. Ha, şurası daha ilginç. İhtiyar bunak Krutitski'ye ilk ziyaret.

KRUTİTSKİ - Neymiş, neymiş?

MAMAYEV - Şimdi de, şu koca adama ve onun başdöndürücü projelerine övgüler düzeyim. Sana ne kadar hayran olsak azdır sayın büyüğümüz. Bize yalnız ve yalnız şunu söyle. Nasıl oldu da, altmış yaşına vardığın halde altı yaşındaki bir çocuğun beynini muhafaza edebildin?

KRUTİTSKİ - Yeter! Susunuz. Bu bir hakaret! Bu defteri derhal bana verin. Derhal. (Gorodulin bahçeden gelir. Kimse onu farketmez.)

MAMAYEV - (Günlüğü Krutitski ile çekişmektedir.) Lütfen, müsaade edin. (Defteri o alır.) Teşekkür ederim. Burada Gorodulin üzerine bir kaç kelime görüyorum. Geçen gün Gorodulin mesken

sıkıntısı üzerine aptalca bir tartışmaya katılmıştı. Birden kafası kızan biri onu liberal olmakla suçladı. Gorodulin öyle sevindi ki, üç gün üç gece Moskova'ya dolaşıp herkese liberal olduğunu ilan etti. Artık öyle sayılıyor. Ondan da beklenir hani.

KRUTİTSKİ - Neden kendinizle alakalı kısmı okumuyorsunuz, kocamış suaygırı?

GORODULİN - (Mamayev'e yaklaşıp elinden günlüğü alarak.) Benden beklenir demek!

MAMAYEV - Şey... Şey... Burada olduğunuzu fark etmemiştim, İvan. Gördünüz mü, nasıl hep ayrı ayrı incelemiş?

GORODULİN - Kim bu genç şair Juvenal?

MAMAYEV - Yegor Glumov.

MADAM T. - (Hafifçe.) Bu hatıra defterini sahibine veriniz. Mümkün olduğu kadar çabuk. Mümkün olduğu kadar sessizce aramızdan ayrılmasını da söyleyiniz. (Glumov bahçeden gelir. Gorodulin ona defteri verir.)

GLUMOV - Telaşlanmayın, Madam T. Ne mesele çıkarmaya, ne bir açıklama yapmaya, ne de kendimi haklı göstermeye çalışacağım. Yalnızca şu kadarını söylemek isterim. Beni aranızdan uzaklaştırmakla büyük bir hata işliyorsunuz.

KRUTİTSKİ - Sana ihtiyacımız yok, delikanlı. Biz dürüst, namuslu insanlarız.

GLUMOV - Öyle mi? Ya benim namussuz olduğuma kim karar verdi? Hanginiz? Siz mi Bay Krutitski? Ben makalenizi yeniden yazarken mi o keskin zekanız namussuzluğuma kanaat getirdi? Yoksa dürüst bir insanın böyle iğrenç bir işe alet olamayacağına mı karar verdiniz? Belki de, evime geldiğiniz gün, o tumturaklı ama saçmasapan sözlerinize hayran kaldığım, neredeyse ayaklarınızı yalayacak kadar alçaldığım için namussuz damgasını bastınız bana. Hayır, hayır. O zaman beni kucaklamaya hazırdınız. Şu günlük elinize geçmeseydi, ölünceye kadar namuslu bir adam sayardınız beni.

KRUTİTSKİ - Günlüğü okumasaydım belki ama...

GLUMOV - Ya siz amca? Bu yüksek çevreye layık bir kişi olmadığımı ne zaman karar verdiniz? Bay Krutitski'yi nasıl pohpohlayacağımı bana öğretirken mi? Yoksa başka hayranları uzaklaştırmak için karınızla nasıl sevişeceğimi gösterirken mi? Kızardım, bozardım, kekeledim, böyle işlerden habersiz olduğumu söyledim. Rol yaptığımı bal gibi biliyordunuz. Ama toy bir gencin gözünü açan, görmüş geçirmiş bir adam gibi kurumlanmak fırsatı geçmişti elinize. Bu fırsat kaçırılır mıydı? Sizden

yirmi kere zekiyim. Siz de farkındasınız bunun. Ama işi aptallığa vurup sizden öğüt istedikçe ağzınız kulaklarınıza varır. Dünyanın en dürüst, en namuslu adamı olduğuma yemin edebilirsiniz.

MAMAYEV - Artık bu işleri kurcalamanın gereği yok. Örtbas ediverelim, olsun bitsin. Aynı soydanız nasıl olsa?

GLUMOV - Sizi budala yerine koyduğumu itiraf edeyim, Madam T. Ama bundan utanmıyorum. Maşenka'ya acıyorum sadece. Siz Tanrının günü budala yerine konulmaya teşnesiniz. Aslında zevk alıyorsunuz bundan. Ağzı leş gibi içki kokan bir sokak karısının sözüyle yeğeninize koca buluyorsunuz. Madam Manyefa kimi tanır, size kimi salık verebilir? Avucuna en fazla para sıkıştırı tabii. Bir buluttan inerken gördüğü iyi ki bendim de, bir hapishane kaçkını değil. Yoksa onu da bağrınıza basardınız.

MADAM T. - Bildiğim bir tek şey var. Dünya artık fazla bozuldu.

GLUMOV - (Gorodulin'e döner.) Ya siz İvan? Siz ne dersiniz?

GORODULİN - Pes derim. Size hayranım. Tebrikler! (Elini uzatır.) Başkalarını bilmem, ama benim için yazdıklarınız kelimesi kelimesine doğru.

GLUMOV - Bayanlar, baylar! Hepinizin ayrı ayrı bana ihtiyacı var. Aranızda benim gibi bir adam olmadan yaşayamazsınız. Benden çok daha kötüsü gelecek. "Bu Glumov'dan da beter, gel gelelim hoşuma gidiyor kerata" diyeceksiniz. Siz donuk, soğuk bir ihtiyarsınız Bay Krutitski, ama genç bir adam size yaranmak için her sözünüze eyvallah dedi mi, hazdan içiniz ürperiyor, canlanıyorsunuz adeta. Böyle birine yardım için yapamayacağınız şey yoktur. Ama adam namusluysa, şu çocukça planlarınız için gerçek düşüncesini söylemek yürekliliğinde bulunursa açlıktan öldüğünü görseniz onun için parmağınızı oynatmazsınız.

KRUTİTSKİ - Fazla ileri gidiyorsunuz. Sabrımı taşırmayın.

GLUMOV - (Kibarca.) Gücenmeyin, lütfen. Siz de bensiz yapamazsınız amca. Uşaklarınıza kucak dolusu para verseniz bile sizin şu bitip tükenmeyen nutuklarınıza kulaklarını tıkıyorlar. Oysa benim gibi bedava dinleyiciyi nerden bulacaksınız?

MAMAYEV - Yeter, burada kalmanızın yakışık almayacağını anlamıyorsanız size açıklayayım.

GLUMOV - Zahmet etmeyin. (Gorodulin'e.) Siz de beni çok ararsınız.

GORODULİN - Bunu kabul ediyorum.

GLUMOV - Ziyafetlerden sonra söyleyeceğiniz nutukları kim hazırlıyacak?

GORODULİN - Hiçbir fikrim yok.

GLUMOV - Şiddetli eleştirilerinizi kim yazacak?

GORODULİN - Bilmem.

GLUMOV - Sizin de bana ihtiyacınız var, yengeciğim.

KLEOPATRA - Benim bir şey dediğim yok. Yalnızca

affedemediğim bir sözün var. Onu da unutmaya çalışırım.

KRUTİTSKİ - Biliyor musunuz? Ta başından beri bu adamdan kuşkulandım.

MAMAYEV - Ben de. Bakışları bir tuhaftı.

GLUMOV - Atmayın şimdi. Ruhunuz bile duymadı. Günlüğümün okunması sizi çileden çıkarıyor. Hepsi o kadar. Nasıl elinize geçti, bilmiyorum. Ama bazen en akıllı adamın bile ayağı sürçer. Sadece şunu bilmenizi isterim bayanlar, baylar. Sizin şu pek yüksek sosyetenizde yalnızca günlüğümü yazarken namusluydum. Hangi dürüst adam olsa size böyle davranırdı. Açıkçası, karşınızda öğürecek gibi oluyorum. Hem ne var bunda alınacak? Günlüğümde yeni bir şey yok ki! Birbirinizin ardından bunları hep söylersiniz. Her birinize ayrı ayrı başkaları için yazdıklarımı okusam, kahkahadan kırılır, üstelik sırtımı sıvazlardınız. Kızması, köpürmesi gereken asıl benim. Aranızdaki dürüst, namuslu kişilerden biriydi günlüğümü çalan. Ama yanlışınız var. Son söz söylenmedi daha. (Hepsine ayrı ayrı bakar.) Bence davranışlarınız tiksindirici, hareketleriniz yüz kızartıcı, durumunuz berbat. Benim gibi dürüst, benim kadar namuslu bir adamın arkadaşlığına layık değilsiniz sizler! (Birdenbire dönüp bahçe tarafından çıkar. Sessizlik.)

MAMAYEV - Şey... Belki böyle çıkıp gitmesine müsaade etmemeliydik.

KRUTİTSKİ - Belki de azim bir hata işliyoruz.

KLEOPATRA - Hayır, onu böyle salıvermemeli.

MADAM T. - Onunla tekrar konuşmak istiyorum. Her şeyi değişik bir gözle görmeye başladım.

GORODULİN - Onu geri çağırırım. (Kapıya koşar.) Yegor, Yegor, buraya gel!

MAMAYEV - (Onu izler.) Tamam böyle, çağırın onu. Sesinizi işitti de sanki. (Avaz avaz

bağırır.) Yegor, gitme! Yegor, gel buraya!

MADAM T. (Kurçayev'e.) Peşinden koşun, bahçe kapısından çıkmadan yakalayın. (Kurçayev koşar.)

KLEOPATRA - Yegor, dön buraya! (Madam T. ile Maşenka da onlara katılır.) Yegor, gitme!

MADAM T. - Onunla konuşmak istiyorum. Çok ilginç bir adam.

MAŞENKA - Onunla evlenmek istemiyorum hala, ama bütün dediklerine hak veriyorum.

MAMAYEV - İşte Kurçayev onu yakalıyor. (Geride kalan Krutitski'nin de onlara katılmasıyla herkes:) Geri gel, Yegor, gitme Yegor, gitme!

GRİGORİ - (Görünür.) Madam Manyefa sizi görmeye geldi, madam. (Saygıyla çekilip geçmesine müsaade eder.)